

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת וישב תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קעג עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל – (שטיינולץ)"
רשב"ם
תוספות

1 **ואיל** הוא **רתיא** ואי – לכולי עלמא פריך, דהא אפילו אביי מודה דלנפלה רדח לא
 2 חישינן – ואם בן אבוי תנאי בעברתא שאין יכולין להוציא על אחרים: בבאי קא
 3 מפיילי – כיון דלאו בחישינן לנפילה פליגי: **תנא** דיוח סבר – לנפילה רדח לא חישינן.
 4 מנא איבא למישרא רבנא איהו יחוב ליה – אחרות נקבות במסירה, ועל כרזו יפרע לו

5 **למי** שפסטה ביה. **ותנא ברא סבר אין אחרות**
 6 נקבות במסירה – ומותר כן דחה מלה ליה, **1**
 7 וראמר: פקדון הוא אצלך, ולזה אימורא אין השטר
 8 כריך. ומודה, אם נתנו בהרשאה זה הול – על
 9 כרזו שלם לו, ואיכתיב אימא ודביל עלמא
 10 אחרות נקבות במסירה – בלא שטל מוכרה
 11 (ואחר), כדפסקין הלכתא בפרק "המוכר את
 12 הספינה" (בבא בתרא ע"ג א), כרבי, וכדאמר רב
 13 איש אחרות מילי גוהו, ומילי מבילי לא נקבו,
 14 היכא שמסרו לו ותנאו. אך ראיא ועדים עריך
 15 שסחור לו לה שטמנו. וקא נמינא מקדוהו
 16 אצלנו לו חזי המישרא מנמי. ודבאי פליגי בהמתין
 17 ותנא ברא, בפלוגתא דאביי ורבא. **ורבא אמר**
 18 אין עריך – אלא העמידוהו בחוקה המוחזקת בו.
 19 אחד מן האחין ששטר חוב יוצא מיתתו יחד –
 20 או בשם אביהם או בשם מלוה אחר, והטעם אחי
 21 נגהדו לי, והם אומרים: אתה תפטר. מיוחד
 22 וחיי – ואילו יכול להשטר שני אחיו, כי כוונת
 23 איש מאלו. וספקא דעתך קאמנע אין עריך
 24 המוחזק בו להוציא רבאי אצלנו. **אלא** לא –
 25 רתיא בוי – שלש מחלוקת דבר. **דימני** דהויל
 26 **לנבי ספרא בוי** – כסבור הוא לרמות בו כחירו
 27 ולבנות ממנו בשטר: זה וזה – והוא אינו יודע מה
 28 ששטנו שאין יכול להוציא על חבירו ששמו
 29 בשמו. **אלא אם** בן מלוה עמי – ומסתמא
 30 שניהם היו בעממך מקום שנבחה. וכיון דרתיא
 31 ידעי ואין מקדמיהו על זה וזה – לא חישינן
 32 לשום רמאות, כיון דלנפילה לא חישינן. **נמצא**
 33 **אחד** – מלה: שטר של יוסף בן שמעון
 34 שחיוב לו ממון פרועי – שטרות שניהם פרועים.
 35 ואף על גב דאמרן בשליחי "שנים אחוזין" (בבא
 36 מציעא ג, ב), מימפון היוצא מתחת ידי מלוה
 37 אינו חלל במשקח פוסל – ולא אוקמנא לך
 38 משנה אהא, כגון שבטא השטר בין שטרותי
 39 קרויען, הלכך השובר כשר. **במשלושין** –
 40 פירושו: ובשטר שטר דורות יוסף בן יעקב בן
 41 יעקב, ויחייב כתב יוסף בן יעקב בן דוד.
 42 ובשובר כתב סתם יוסף בן יעקב, כדמרחץ
 43 הלכך איתרע בהם, והם בחוקת פרועים,
 44 שכל אחד טוען: שלי פרוע, והמולה אינו הוה
 45 להבהושה, והאילו ונמצאו השטרות בין השטרות
 46 קרויעים. **אבי אפר** – מתניתין כשנמצאו בבית
 47 הול מיידי, והבי קתני: נמצאו ללוה אחד בין
 48 שטרותיו שובר שהשטר שהיה נושה בו יוסף בן
 49 שמעון פרעוהו, והוא שני יוסף בן שמעון נטיש

1 **והכא** בעריך להביא איהו קא מפילגי – ופלוגתא דמתניתין וברייתא ליתא בפלוגתא
 2 דאביי ורבא, דאביי דמייך רתיא – מודה ליה חישינן לנפילה ופקדון והכא
 3 דשמיה כשמיה, כדאמרן בפרק (בתרא) (ט"ו) דיבמות (קט, א), דקאמר אביי: לנפילה לא
 4 חישינן. אי לפקדון, כיון דשמיה כשמיה – לא מפקדו גביה. אבל דף ברייתא – חישינן
 5 לנפילה או לפקדון דיוסף בן שמעון, דאפילו בשני
 6 יוסף בן שמעון מציב רתיא. **ורבא אמר** אין עריך
 7 להביא רתיא, ולעיל בפרק "המוכר את הספינה"
 8 (ע"ג א) פירשתי.

9 **אבי** אמר הכי קאמר נמצא בוי – והא דמוק
 10 לה בשנים אחוזין (בבא מציעא ג, ב)
 11 כגון שמנצא השטר בין שטרותיו פרועין – לאו
 12 היינו אליבא דאביי, דאיהו מוק לה כשובר היוצא
 13 ממתח ד' הלוה כשאר שוברין. **אלא** אליבא דרבי
 14 ירמיה אתאי.

15 **בשטר** של יוסף בן שמעון על פרע שטרות
 16 שניהם פרועין – אף על גב דבשטר
 17 אחד שיש לו עליהם אין יכול להוציא עליהם,
 18 משום חישינן בכל אחד שטמא חבירו של כל
 19 אחד תבוא, אף על פי (ודחו) ורבי לוד – והכא
 20 לאו תבוא חישינן שטרות חבירו של אחד
 21 ואחד תבוא והחתימו, אף על גב דרבי: אחד פריע.

22 **שטמנא** – משום דמסיפקא לן מפקינן ממונא.
 23 **שניהם** כגדים – אחד שטרות שדאלים,
 24 אלא משום דתננין לעיל "אחד מוק
 25 כרך – חני כהנים.

1 **ועתה** דמייך רתיא – אימא מיידיה וחורי, ולא צריכי להביא רתיא, קממשמע
 2 **וְאֵלָא** הוא **רתיא**: **בְּשֵׁם** שמוציאין הו שטר חוב על אחרים – **כִּד** מוציאין הו על זה, **בְּמֵאֵי**
 3 **קִמְפִילְגִי**? **בְּמֵאֵי** מוציאין על אחרים, **עֲמֹו** קמפילגי, **תְּנָא** דידן סבר, **פֹּאחִיבֵי**
 4 **שֵׁטְר לָלוֹה** ואף על פי שאין מלוה עמו, **וְאֵינִי** דידן סבר, **וְאֵינִי** דידן סבר, **וְאֵינִי**
 5 **לִי שֵׁטְר** דענין מיוסף בן שמעון חברי, **וְתָנָא** דכתביו וחתמיו ליה, **וְאֵינִי** דידן סבר
 6 **לִיה**: **יְחֹב** לו מואה דתפת מיינא, **תְּנָא** רבא סבר: **אִין** פֹּאחִיבֵי שֵׁטְר לָלוֹה עַד שִׁיחָא מְלוּחָה
 7 **עֲמֹו**. **נִמְצָא** לאחד בין שטרותיו: **שֵׁטְרוֹ** של יוסף בן שמעון פרועי – **שְׁטָרוֹת** שניהם פרועין
 8 **וְכוּ**. **מִשְׁמַע** דנמצא, **הָא** לא נמצא – **מִצֵּי** מפיקי, **וְהָאֲנִי** **וְלֹא** אחר: **יְכוּל** להוציא עליהן שטר
 9 **חֹב"ב** **תְּנָא** אמר רבי ירמיה: **בְּמִשְׁלוֹשִׁין** – **וְהָיָה** תבוא בשמא דמאן דכתביו אמר רב הושעיא:
 10 **בְּמִשְׁלוֹשִׁין** בשטר ואין משלושין בשובר. **אֲבֵי** אמר, **הִכִּי** קאמר: **נִמְצָא** ללוה בין שטרותיו
 11 **שֵׁטְרוֹ** של יוסף בן שמעון עלי פרועי – **שְׁטָרוֹת** שניהם פרועין, **פִּיצֵד** יעשו: **יְשַׁלְשׁוּ** בוי.
 12 **תְּנָא**: **אִם** היו שניהם כהנים – **יִתְבָּוֵהוּ** דורות. **מִשְׁנֵה** האומר לבנו **שֵׁטְר** בין שטרותי פרועי
 13 **וְאִינִי** יודע אי והו" – **שְׁטָרוֹת** פולן פרועין: **נִמְצָא** לאחד שם שנים – **הִגְדֹּל** פרועי, **וְהִקְטָן** אינו
 14 פרועי. **גְּמָרָא** אמר רבא: **"שֵׁטְר** לך בדי פרועי" – **הִגְדֹּל** פרועי, **וְהִקְטָן** אינו פרועי; **"חֹב** לך
 15 **בְּדֵי פְרוּעִי"** – שטרות פולן פרועין, אמר ליה רבינא לרבא: **אֵלָא** מעתה, **"שְׁדֵי** מוכרה לך"
 16 **שְׁדָה** וזולת מוכרה לו, **"שְׁדָה** שנייה ל מוכרה לך" – **כֵּל** שותותו מוכרוין לזו? **וְתָמ** ד
 17 **בעל השטר על התהנותה**. **הַמְלוּחָה** היה חבירו על ידי ערב – **לֹא** יפרע מן הערב,
 18 ואם

19 **אחד** מן האחין ששטר חוב יוצא מיתתו יחד –
 20 או בשם אביהם או בשם מלוה אחר, והטעם אחי
 21 נגהדו לי, והם אומרים: אתה תפטר. מיוחד
 22 וחיי – ואילו יכול להשטר שני אחיו, כי כוונת
 23 איש מאלו. וספקא דעתך קאמנע אין עריך
 24 המוחזק בו להוציא רבאי אצלנו. **אלא** לא –
 25 רתיא בוי – שלש מחלוקת דבר. **דימני** דהויל
 26 **לנבי ספרא בוי** – כסבור הוא לרמות בו כחירו
 27 ולבנות ממנו בשטר: זה וזה – והוא אינו יודע מה
 28 ששטנו שאין יכול להוציא על חבירו ששמו
 29 בשמו. **אלא אם** בן מלוה עמי – ומסתמא
 30 שניהם היו בעממך מקום שנבחה. וכיון דרתיא
 31 ידעי ואין מקדמיהו על זה וזה – לא חישינן
 32 לשום רמאות, כיון דלנפילה לא חישינן. **נמצא**
 33 **אחד** – מלה: שטר של יוסף בן שמעון
 34 שחיוב לו ממון פרועי – שטרות שניהם פרועים.
 35 ואף על גב דאמרן בשליחי "שנים אחוזין" (בבא
 36 מציעא ג, ב), מימפון היוצא מתחת ידי מלוה
 37 אינו חלל במשקח פוסל – ולא אוקמנא לך
 38 משנה אהא, כגון שבטא השטר בין שטרותי
 39 קרויען, הלכך השובר כשר. **במשלושין** –
 40 פירושו: ובשטר שטר דורות יוסף בן יעקב בן
 41 יעקב, ויחייב כתב יוסף בן יעקב בן דוד.
 42 ובשובר כתב סתם יוסף בן יעקב, כדמרחץ
 43 הלכך איתרע בהם, והם בחוקת פרועים,
 44 שכל אחד טוען: שלי פרוע, והמולה אינו הוה
 45 להבהושה, והאילו ונמצאו השטרות בין השטרות
 46 קרויעים. **אבי אפר** – מתניתין כשנמצאו בבית
 47 הול מיידי, והבי קתני: נמצאו ללוה אחד בין
 48 שטרותיו שובר שהשטר שהיה נושה בו יוסף בן
 49 שמעון פרעוהו, והוא שני יוסף בן שמעון נטיש

50 **בו**, ואלימלא הוא השובר והו שניהם פרועין ממנו שטרותם, כדאקמנין שהם יכולין להוציא שטר חוב על אחרים, ועכשיו הוה השובר הרוע חזקתם, דקיימא לן די בעל השטר על
 51 התהנותו, ובשטרותיו כל אחד מהם שטר – אמרן לה הנה השובר עליו, ומודה, רנאה בעיני שאם שניהם באים בהרשאה זה מזה על הלוה – יכולין לבנות אחד מן השטרות ממה
 52 נשפך מן הלוה, שרתי מודה הוא בעל כרזו בשני השטרות, **אלא** שפרע אחד מוק, ומודה, אי טעין לוח ואומר: לשוכים פירעה, והשובר כתב סתם על שניכם – רנאה בעיני וסגדה
 53 מעלייתא היא, אבל היכא דמודה בשתי הלוואות, אלא שפרע אחת, נדי נמי דהורע כח המלוך לבנות כל אחד חובו, אבל יעשו שטר בניהם ויגבו בין שניהם מן הלוה שטר אחד,
 54 ודי שיתכחו הרשאה זה לזה, עלי – שאני חיוב לו, **תנא** אהו שניהם – משלושים וכדנים. **יכתבו** דורות – מרובעים: יוסף בן יעקב בן יצחק בן אברהם, יוסף בן יעקב בן יצחק
 55 בן דוד, **דבילי** הוא ליה ידיו שנותא אבותיהן שוק, **משנה** האומר לבנו – מעזה בשעת מיתתו, **איני** יודע אהו – והלוה האמיננו, ולא החזרתי שטר, ואיני רוצה ליעש, שטרות
 56 כולן פרועין – חרין מאותן שיאמר: עריך לא פרענו. **נמצא** – ללוה אחד שם בבית דמות שני שטרות, שלוח ממנו שני הלוואות – **הקטן** אינו פרועי, **דשטר** בין שטרותיו קאמר, **שמעטע**
 57 אחד ואלו שנים. **גמרא** חוב לך בדי – שמעטע מה שאתה חיבי, ולאפילו כתוב החוב בהלוואת דקה, בשטרות דרבה, אמר ליה רבינא לרב אשי **אלא** מעתה שדי מבורה לך
 58 – שרודו הגדולה מבורה – שהי שני לבורה לך – **מנא** בן שרודו מוכרוין לו קאמר? **מנא** שרודו מוכרוין לו קאמר? **מנא** שרודו מוכרוין לו קאמר? **מנא** שרודו מוכרוין לו קאמר?
 59 **די** על השטר על התהנותו – דרמינא מוכרי עילי דרתיא, היינו ליה רבא, **לעיל** מן שטמא ויהי בעל השטר על התהנותו, **הדיני** מיתה. **הלכך** חוב –
 60 כדי פרועי – על השטרות שיש לו עליו פרועין. **משנה** לא יפרע מן הערב – תחלה, על שיתבע את הלוה לדין ויחייבוהו בעל בדי דין, ואם אין לו מה לשלם – או יפרע על
 61 הערב, הכי מפרשין לה בגמרא במסנאקא.

1 חסורא דהכי קתני - פירש רבינו עם בתם ידו: חסורי מחסורא דהכי קתני הגמלה
2 את חבריו על ידי ערב לא יפיע מן הערב. דהכי פירושו, דהכי להבא: לא יתבע
3 מן הערב תחלה, אף על פי שאין לו נכסים ללוה, דהיינו קרקעות. אלא יתבע מן הלוה
4 תחלה, ואם הוא רחוק - ימתין לו, או לך לשם לחבעו ולכופו. ולא מחמתין לכספי דערב,
5 דלמא אי איתיה ביה הלוה הוה יודב ליה

6 מטלליה למלוה. כיון דאיגלאי מילתא שכיבול לתפרע
7 שארצה תחלה בר - ולא ינטרף לתמתין ולחזור
8 אחי הלוה. ומשום דלמא פרע ליה מטלליה לא
9 מטרודין ליה למלוה, כיון דאתני, ובגו שאן
10 נכסים ללוה, דהיינו קרקעות. כדמסיק ואוילי: במה
11 דברים אמורים בו, אבל שי נכסים ללוה, דהיינו
12 קרקעות - יתבע הלוה תחלה ויכופנו, ולא מטרוד
13 את הערב, כיון דאיגלאי מילתא שכיבול לתפרע
14 מן הלוה. אבל כשאין נכסים ללוה, ואחני "ממי
15 שארצה אפרעי" - מסמיקא אל מטרודין לחזור
16 ולמתין ללוה, אלא יפיע מן הערב כדפרשיה
17 וקבלן, אף על פי שיש נכסים בו. והמש מרות
18 מברכות: א' - הגמלה על ידי ערב ולא אתני
19 "ממי שארצה אפרעי" - עוביב הלוה תחלה בבית
20 דין, כיון שיש לו ובין שאן לו נכסים ללוה. ואם
21 לא יזכר לכופו ללוה, ולא יצית דינא - נכנס
22 לביתו של ערב. ב' - אם התנה "ממי שארצה
23 אפרעי" ואין לו נכסים ללוה, דהיינו קרקעות -
24 נפרע מן הערב תחלה. פירוש: אם ירצה לזון עם
25 הערב תחלה, ואם יירצה - יתבע מן הלוה תחלה.
26 כדאמרין: אם אמר "ממי שארצה אפרעי" -
27 יפיע מן הערב, שבע עוביב דברען מזה תלא
28 מילתא. ג' - ואם יש לו נכסים ללוה, אפילו אתני
29 נפרע מן הלוה תחלה. ד' - וקבלן, דהיינו "חן
30 לו ואני נתון לך", בין שיש לו נכסים ללוה בין אין
31 - כלו נפרע מן הלוה תחלה. ה' - נושא ונתן ביד
32 - יפיע מן הערב ולא מן הלוה, שאין למלוה על
33 הלוה כלום. ואם לא מצא שום להפרע מן הערב
34 - חזר על הלוה מנכסיו ודוקיטא על כותליה
35 אפילו בבעל חוב דעלמא. ונתנה ערבינ בני קנין,
36 בר מקבלן וערב בשעת מתן מעות. וקבלן דהיינו
37 "חן לו ואני נתון לך". אי נמי - שאינו מוכיר לשון
38 הלוהא אלא לשון פרען, דקאמר "ישיי דיבונאי"
39 ולא קאמר "ישיי דיבראי", דלהבא כרבא. ולא
40 לימא דאני קבלן. וקנינ בכליו של קונה, ובגו
41 דנטקט ביה שלש על שלש, דברעי מהבי לא מהני
42 אם אינו כלי, ואין חילוק בין עור לשק, ונתן ונתן ביד
43 בשנים אסורין (בבא מעיטא א, א.) כיון דנטקט ביה
44 שלש על שלש, ולשון רבינו עמו, וזאם הדין כרוב
45 בשר שנעשה פלתינ בני פלתינ קבלן - אמר
46 רבינו יצחק דהוי קבלן, דאף על גב דלא כתב בו
47 "חן לו ואני נתון לך" שלא פירש דיאן אמר, מכל
48 מקום קבלן קאמר דהוי.

מקמי

1 ואם אמר לו על מנת בו' - גמורא אמרין: חסורי מחסורא דהכי קתני בו', ומפרש לו'
2 בין כך אמר לו לא יפיע מן הערב - תחלה. מקריב לאשה בעלמא הוא דלא לבעל
3 נכסים, וזוהי בעלה מגרשה, ועריך הערב לפרעה בתוכוהו מכיסו. ירידה - הבעל הוזה
4 על דעת רבים, נדר שאין לו הפרה, שלא יוכל להחזירה. ודרישין שמא דעתו לחזור
5 את אשתו ולאכול בתוכוהו לאור שנתקבלה
6 בתוכוהו מן הערב. וקטניא בעלמא דרבידו
7 בעל ואשתו על נכסיו של ערב. גמרא מאי
8 טעמא - לא יפיע מן הערבי דקסקלא דערך
9 השתא לא יפיע כלל קאמר מנתנין. דלא מהני
10 ערבות אלא להכי, שאם מת לוח או ברח - או
11 יפיע מן הערב. אך אם הלוה בפניו בשעה
12 שנתבע מלוה את חובו, כיון שהעמידו ערב
13 ללוה בפניו - פטור. גמרא אשמת לי -
14 הפקדתי הלוה, על מנת שאם ימות או יברח
15 שאפרע ממנו, דהיי אני מחזירין לו ותבענו
16 בדין - ואני פטור. מתקוף לה רב נתון האי
17 דינא - ומתנתין, שלא יפיע הערב כלום -
18 דינא דפרסאי הוא. וקא סלקא דערך השתא
19 דהכי קאמר: שמתנה ערבנותו בין כן, דאמר ליה
20 נבנא אשמת לי. רביא קרינא אויל - אף
21 כשיש נכסים ללוה. דלא יחבי מעמא למילתייהו
22 - שגם הוה דבר שאינו חזק הוה, למר שלא
23 יפיע מן הערב כלל - אם כן מאי אחני ערבות?
24 אלא רדאי ליחבי נכנס עברותא, שאם אין נכסים
25 ללוה - שישלם לו ערב תחתי את המזון. לא
26 יתבע ערב תחלה - דלא עושש ערב אלא על
27 גנת אם ימות הלוה. או נתמן לכא לדין, או
28 שחיבובו בית דין ולא יהיה לו מה לפרוע -
29 או יפיע מן הערב. ואם אמר לו על מנת בו'
30 יתבע מן הערב תחלה - ובגו שאין נכסים
31 ללוה. דהכי מפרשינן לה ומנתנין לקמן. מנין
32 לערב שמשתעבד - באמריה בעלמא, כלא בקך.
33 קבלות - לקמן מפרשי: חן לו ואני קבלן.
34 ובאמריה בעלמא דהוי קבלן, ודאי מוכח לקמן
35 בשמעתין. אבל אם יש נתון ביד - אמרין
36 לקמן דאין למלוה על הלוה כלום. תה איתו על
37 ידי - כלומר, כאילו מקבלו בידי אחיורין לך.
38 לקח בניו - למלוה קאמר קרא: קח בניו לך.
39 ערב, כי ערב בשביל איש ור - דהיינו אמריה
40 בעלמא. דלא כתיב הבא קבלות. בני אם ערבת
41 לרעך - ממון, ואן קושט באמרי פיר -
42 שחרפתו ונדפתי - עשה זאת אפרמי בני ודבעל
43 ממון דרביס הללו: על כי באת בקך רעך, דהיינו
44 ממון שיש לו עליו - לך ההרפס. חזר לו פיסת
45 דיד ותן לו מעותיו. ורוב רעך, על שחרפתו -
46 הרבה עליו רעים, ובקש מחילה. רבי יוחה
47 מבר אסמכתא לא קניא - דהיינו אסמכתא אם
48 לא יפיע לך - אני אשלם לך. וכל "דאי" הוי
49 אסמכתא - סתמן ובוטח כלבו שהלוח יפיענו,
50 ואילו היה יודע שלא יפיע הלוה - לא היה
51 נכנס עברותא. דאסמכתא לא קניא - דהיינו
52 הלכה כרבי יוחה. נמי מושתעבדי - כלב שלם,
53 ושליחותא דערב קא עביד מלוה, כאילו הוא
54 עצמו ללוה. לא שני - אפילו דאמר על מנת
55 בו, אף על פי שיש נכסים ללוה יפיע מן הקבלן
56 - אם ירצה המלוה.

1 **ואם אמר לו 'על מנת שאפרע ממי שארצה' - יפיע**
2 **מן הערב; רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם יש**
3 **נכסים ללוה - בין כך ובין כך לא יפיע מן הערב.**
4 **וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: הערב לאשה**
5 **בתוכוהו, והיה בעלה מגרשה - ידריגה הנאה, שפא**
6 **יעשו קניניא על נכסים של זה ויהיו את אשתו.**
7 **גמרא מאי טעמא? רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו:**
8 **בגרא אשלימת לי, בגרא אשלימי לך. מתקוף לך רב**
9 **נחמן: האי דינא דפרסאי - אדרבה, ברת ערובא אויל**
10 **אילא, בי דינא דפרסאי, דלא רבני מעמא למיתיהו.**
11 **אף לא אמר רב נחמן: מאי לא יפיע מן הערב -**
12 **לא יתבע ערב תחלה. תניא נמי הכי: תמלוה את**
13 **חבירו על ידי ערב - לא יתבע ערב תחלה, ואם אמר**
14 **'על מנת שאפרע ממי שארצה' - יתבע ערב תחלה.**
15 **אמר רב הונא: מנין לערב דמשתעבד? דכתיב: 'אנכי**
16 **אערכנו מנין הבקשנו'. מתקוף לך רב הסדאי: הא**
17 **קבלות היא, דכתיב: 'תנה איתו על ידי ואני אשכיבו'**
18 **אילא אמר רבי יצחק, מהכא: 'לקח בניו פי ערב ור'**
19 **ובעד נכרוה תכלהו', ואומר: 'בני אם ערבת לרעך**
20 **תקעת לך פפוד, נקשת באמרי פוד נלפדת באמרי**
21 **פוד, עשה זאת אפוא בני והצלל פי באת בקך רעך**
22 **לך הטרפס ורוב ערוד', אם קמוני יש לו בידך -**
23 **התר לו פיסת יד, ואם לאו - הרבה עליו רעים.**
24 **אמר אמרי: ערב דמשתעבד - מהלוקת רבי יהודה**
25 **ורבי יוסי? לרבי יוסף דאמר: אסמכתא קניא - ערב**
26 **דמשתעבד, לרבי יהודה דאמר: אסמכתא לא קניא**
27 **ערב לא משתעבד. אמר ליה רב אשי לאמרי:**
28 **הא מעשים בכל יום, דאסמכתא לא קניא וערב**
29 **דמשתעבד אילא אמר רב אשי: בההוא הנאה דקא**
30 **מהימן ליה - גמר דמשתעבד נפשיה. ואם אמר על**
31 **מנת שאפרע ממי שארצה' כו', אמר רבה בר בר**
32 **הנה אמר רב יוחנן: לא שנו אלא שאין נכסים ללוה,**
33 **אבל יש נכסים ללוה - לא יפיע מן הערב. והא**
34 **מקמי סיפא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם יש**
35 **נכסים ללוה - לא יפיע מן הערב, מפלל דתנא קמא**
36 **סבר: לא שניא הכי ולא שניא הכי - חסורי מחסורא**

37 **והכי קתני: תמלוה את חבירו על ידי ערב - לא יפיע מן הערב, ואם אמר 'על מנת**
38 **שאפרע ממי שארצה' - יפיע מן הערב; במה דברים אמורים - בשאין נכסים ללוה, אבל יש**
39 **נכסים ללוה - לא יפיע מן הערב; וקבלן, אף על פי שיש נכסים ללוה - יפיע מן הקבלן;**
רבי

1 ואם אמר לו על מנת בו' - גמורא אמרין: חסורי מחסורא דהכי קתני בו', ומפרש לו'
2 בין כך אמר לו לא יפיע מן הערב - תחלה. מקריב לאשה בעלמא הוא דלא לבעל
3 נכסים, וזוהי בעלה מגרשה, ועריך הערב לפרעה בתוכוהו מכיסו. ירידה - הבעל הוזה
4 על דעת רבים, נדר שאין לו הפרה, שלא יוכל להחזירה. ודרישין שמא דעתו לחזור
5 את אשתו ולאכול בתוכוהו לאור שנתקבלה
6 בתוכוהו מן הערב. וקטניא בעלמא דרבידו
7 בעל ואשתו על נכסיו של ערב. גמרא מאי
8 טעמא - לא יפיע מן הערבי דקסקלא דערך
9 השתא לא יפיע כלל קאמר מנתנין. דלא מהני
10 ערבות אלא להכי, שאם מת לוח או ברח - או
11 יפיע מן הערב. אך אם הלוה בפניו בשעה
12 שנתבע מלוה את חובו, כיון שהעמידו ערב
13 ללוה בפניו - פטור. גמרא אשמת לי -
14 הפקדתי הלוה, על מנת שאם ימות או יברח
15 שאפרע ממנו, דהיי אני מחזירין לו ותבענו
16 בדין - ואני פטור. מתקוף לה רב נתון האי
17 דינא - ומתנתין, שלא יפיע הערב כלום -
18 דינא דפרסאי הוא. וקא סלקא דערך השתא
19 דהכי קאמר: שמתנה ערבנותו בין כן, דאמר ליה
20 נבנא אשמת לי. רביא קרינא אויל - אף
21 כשיש נכסים ללוה. דלא יחבי מעמא למילתייהו
22 - שגם הוה דבר שאינו חזק הוה, למר שלא
23 יפיע מן הערב כלל - אם כן מאי אחני ערבות?
24 אלא רדאי ליחבי נכנס עברותא, שאם אין נכסים
25 ללוה - שישלם לו ערב תחתי את המזון. לא
26 יתבע ערב תחלה - דלא עושש ערב אלא על
27 גנת אם ימות הלוה. או נתמן לכא לדין, או
28 שחיבובו בית דין ולא יהיה לו מה לפרוע -
29 או יפיע מן הערב. ואם אמר לו על מנת בו'
30 יתבע מן הערב תחלה - ובגו שאין נכסים
31 ללוה. דהכי מפרשינן לה ומנתנין לקמן. מנין
32 לערב שמשתעבד - באמריה בעלמא, כלא בקך.
33 קבלות - לקמן מפרשי: חן לו ואני קבלן.
34 ובאמריה בעלמא דהוי קבלן, ודאי מוכח לקמן
35 בשמעתין. אבל אם יש נתון ביד - אמרין
36 לקמן דאין למלוה על הלוה כלום. תה איתו על
37 ידי - כלומר, כאילו מקבלו בידי אחיורין לך.
38 לקח בניו - למלוה קאמר קרא: קח בניו לך.
39 ערב, כי ערב בשביל איש ור - דהיינו אמריה
40 בעלמא. דלא כתיב הבא קבלות. בני אם ערבת
41 לרעך - ממון, ואן קושט באמרי פיר -
42 שחרפתו ונדפתי - עשה זאת אפרמי בני ודבעל
43 ממון דרביס הללו: על כי באת בקך רעך, דהיינו
44 ממון שיש לו עליו - לך ההרפס. חזר לו פיסת
45 דיד ותן לו מעותיו. ורוב רעך, על שחרפתו -
46 הרבה עליו רעים, ובקש מחילה. רבי יוחה
47 מבר אסמכתא לא קניא - דהיינו אסמכתא אם
48 לא יפיע לך - אני אשלם לך. וכל "דאי" הוי
49 אסמכתא - סתמן ובוטח כלבו שהלוח יפיענו,
50 ואילו היה יודע שלא יפיע הלוה - לא היה
51 נכנס עברותא. דאסמכתא לא קניא - דהיינו
52 הלכה כרבי יוחה. נמי מושתעבדי - כלב שלם,
53 ושליחותא דערב קא עביד מלוה, כאילו הוא
54 עצמו ללוה. לא שני - אפילו דאמר על מנת
55 בו, אף על פי שיש נכסים ללוה יפיע מן הקבלן
56 - אם ירצה המלוה.

קפז **בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קעה עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"** **תוספות**

1 **ורב** ושמואל דאמרי תירויהו מלוה וכו' – ואם תאמר: דא דברי שכיב מרע בחבוקין
 2 וכסבורין דמה מאדור דאבא כתבו ונתנו הדי נותנים – השתא אמאי אין נותנים במחלק
 3 כל כנסתו וכו' לא דמי, ודפריש דנתן נותנים במתנה – כדאי תקנו שיהיו בחבוקין
 4 ובמסורין, שנא תטרף עלתו, אבל מצוה לחן ליתן מבח מלוה ולא מטעם אחר – אין
 5 לו אלא מבח מלוה כאשר בתחלה, והלכך אין
 6 ונתני, **הא** דמקיים – ואם תאמר: דא דנקט
 7 שטרא מקיים – צריכין למימר דאמנן? ועוד: מה
 8 אנו צריכין לאמנונתו מניילא בני על ידי שטר
 9 שבידו ועוד: דלמה לי הקדשה? ועוד: מאי איריא
 10 שכיב מרע, דאין ארם חוטא ולא לו, כדמרש
 11 בפרק 'שום היתומים' (ערכין כ, א) אפילו ברא
 12 ימי דלומד, דבילוה איצטריך לגבות בלא
 13 שבועה, דאי לא הוה אלא שטרא – הוה בעי
 14 שבועה, כדחנן (כתובות פו, א) הוה ליפיע
 15 מנכסים משועבדים אל יפיע אלא בשבועה,
 16 ואפילו הקדשה. אי לא שכיב מרע, ואי לא באמנונתו
 17 והוה (הוה לי שבועה, דמה לי משתעבד לגבות מה
 18 לי משתעבד להדיהו, והכי מפרש בהדיא בפרק
 19 'שבועת היתומים' (שבועות מב, ב) על דא דקנינא
 20 (ברייתא) אבל נשבעים לקטן ולהקדש ליפיע
 21 מנכסי הקדשה. (אף דקנינא: כרי) מנכסים
 22 משועבדים בר סלקא דתקן אמיתא הני מילי
 23 הדינא, אבל הקדש לא חיישנן לקנינא – קא
 24 שומעין על פירך, ודא אמר רב הונא שכיב מרע
 25 כו' ומשני: דוקא שכיב מרע, דאין ארם חוטא ולא
 26 לו, ומכאן נראה לרבי דא דמבעיא לן פרק
 27 'דריקין' (גיטין ג, ב) גבי אין נפרעין מנכסים
 28 משועבדין במקום שיש נכסים בני חובין אפילו הן
 29 דבורתי, במתנה מאי? בהדיא דמנכסים
 30 משועבדין אל יפיע אלא בשבועה הדי, ודאי, הוא
 31 הדין מתנה דנשבעין כשבאין ליפיע מנוט.
 32 דפיטשאל ליה נמי דבא, ודמה לי משתעבד לגבות
 33 מה לי משתעבד להדיהו, אלמא, להדיהו כבדאי
 34 גזתא בעי שבועה, **הא** דאין מקיים – ואם
 35 תאמר: כו' היכי דאי לא מקיים (אמיתא) שהוה
 36 מוויף, היאב אמר שלא להשביע את בנו? – כרא
 37 ונמי ליגמא שטרא להשביע את בניו, ופרעה הוא.
 38 ומדבריה דאבא אין ראיה ואין לומר דאבא כן הוה
 39 חוציא

1 **הבא נמי** – גבי הקדשה, איכא למימר לר' נתנאי, ונתנאי
 2 דהבנה: כי קאמר רב הונא דקניס שטר – ההוא מלוה, חיה הודה לו, ופרישני: כבלל
 3 דרב ושמואל בירא יקניב – והלכך אין נתנאי לו כי לא הוה אמר, 'נתנאי', אלא הכי כי
 4 אמר 'נתנאי' אמאי נתנאי? מלוה על פה היא כו', ואי (לא) משום טעמא דמצוה לקיים
 5 דברי דמות – לא היה לוח ליתן בשביל רב
 6 אבדוהי כו' לארז מוהה, **אלא אמר** רב נתנאי –
 7 כן הוה שאמר שכיב מרע 'מנה לפלוני בידך'
 8 והוא בא ליפרע מן הקדשה, וכן הוה הבא ליפרע
 9 מנכיו – כולוהו שטרי נקישו דמסקי ביה בהאי
 10 שכיב מרע מנה, ולא קשיא, **הא** – דהקדשה –
 11 במקיים, דאיכא דהפק, אמר תנו קיישה
 12 לשטרתי – ולא צריך מלוה לקיימה, ולא אמר
 13 תנו – הישירן ולמנא משום שלא להשביע את
 14 בניו אמר, הוה, ולא בניו דעו דמקיימי לשטרתי,
 15 דכיון דהפקה אבדוהו – שומר דבריו ונזום
 16 לפרוע, **מאי קמפא** – ודלגאן דלמנא אידברוי
 17 מדבר, והלכך לא רצה למנא בעשין 'תנו', שכיב
 18 מרע שהוה – בעל חובו טוען על מנה לי בידך,
 19 ואמר לו הן, כדבאי? גזתא אמרנן בסנהדרין
 20 בפרק 'זה בורר' (בט, ב) דצריך שיאמר 'אתם
 21 עדי', ואי לא – מיצ אמר לה משעה אני כן,
 22 צריך שיאמר כתובו – דאמרנן ביחזקה
 23 דבתיב' (בבא בתרא מ, א) הדיאבא פניי שנים
 24 שטרך שיאמר 'כתובו', ודברי שכיב מרע
 25 בחבוקין ובמסורין – ואין צריך לומר 'כתובו',
 26 **משנתה** המלוה את הבניו כשטר – אפילו אין
 27 כתוב בו תחילה, כר' שארשף – אפילו אין
 28 אחריו, אלא שכיב מרע, ודברי שכיב מרע
 29 סופר הוא, וכמי שכתוב בו אחריות דמי,
 30 משועבדים – מכורין, **הוציא**

22 **עדי**, או אין צריך לומר 'אתם עדי'? צריך שיאמר, 'כתובו', או אין צריך לומר 'כתובו'?

23 **אדם משעה בשעת מיתה**, או אין אדם משעה בשעת מיתה? **בתר** דכתיב הדר בשעה:

24 **אין אדם משעה בשעת מיתה**, ודברי שכיב מרע כתיבין, ובמסורין דמי. **משנתה** המלוה

25 **את חברו בשטר** – גובה מנכסים משועבדין, ועל ידי עדים – גובין מנכסים בני חובין.

26 ונתנים על ידי שבועה אם היה מקיים. שאין צריך אלא ליטעב שלא נפרע, ולא יוכל הוא לעשות, ולא שייך לומר 'אין נותנים'. אבל בלא מקיים, דבעי קיום וקדם (שיפיע) – שייך לומר
 27 'אין נותנים'. דאז גבי הקדש אמרו נאמן במקיים, ולא טענין ליה פרע וצטרך שבועה, אלא נאמן בלא שבועה, כדמוכח הדיא רשבתי (ב.מב, ב) שהבאיתו עליו אלא נראה לרבי: הדיבא
 28 דנקט שהוא מלוה שטרא מקיים – אין הלוח רגיל לעולם לומר שלא להשביע שחיוב לו מנה כמו שכתב בשטר, היבא דפרעיה. שלא את סבורים העולם שאלו פרוט –
 29 **אלא** אי איתמר בו – לא בעי למימר: 'אלא איכא איתמר', ודיע גמרא שאמר על מנה לפלוני בידך דאמנן **הוה** – אמר לו רבי פרימי אמיתא דלמנא אידברוי מרע – היינו
 30 'פרעתי קודם לכן', (ובדקאמר: ללמנא) אידברוי מדבר – והיינו באותה שעה, כדמוכח בסמוך, ודקאמר: אי איתא דפרעיה כו'. ודבא נאמנים – משום שהוה היה נאמן לומר פרעתי קודם לכן,
 31 מנו דאמנן לומר פרעתי אחריו, כן: כדנתן: מנה לי בידך אמר לו הן, לומר: אמר לו תנו לי. נתתו לך – שטור, אלא דמשבעתי אתו בשבועת הדיס מדרבנן, הדין (או כו' וכו') אמר פרעתי אחר
 32 כן, דא דאמר אין נאמנים כיון דלא פסקה למתלה – היינו דשפי מסתבר לומר שם אין נאמנן, מיתנו מנה לפלוני. ואומר רבי: דא דאמר סוף פרק קמא דגיטין (ד, א) תנוהו גבי יעבוד
 33 השעבב את שטרי הדין – לסקח לא פש גביה ולא מדי, ומסקי דהאי דאקני למהי ארעתי או דפשי גביה – קנין דמשבעתי אתו בשבועת הדיס מדרבנן: תנוהו (הוה) חן מדיהו שיהיה
 34 בחשוק, שאם לא כן – לא היה נאמן, שאם כן אין קנין מועיל לעולם, שיאמר 'עניתה', וגם יאמר היאך טעה – הן לא תובעה דהיא, והדיא דאז יוכל ליהוה נאמן במבא מקומות מנו
 35 דהוה מינא למימר 'פרעתי אחריו כן', כדאיתמר וכו'. אלא נראה דלא מיבעיא שנאמן לומר שטעה כשאמר 'מנה לפלוני בידך', אלא הוא נאמן לומר פרעתי כבר – מנו דמינא למימר פרעתי
 36 אחריו, כן ומכל מקום יכלו הוא ליהוה דהתם צריך שיהיה מודיע שטעה אחריו, כן, משום דקנין חשוב כיתנה איתמר, דאי פריעה – לא הוה אמר 'נתנאי', מהו לי לשטרך במקום עדים איהו, הכי
 37 נמי דהתם, אי איתא דטעה דלא פש גביה מדי – לא הוה מקני. ויש מפרשים דרוקא בשכיב מרע שייך למימר אידברוי מדבר, שאין דעתו מיושבת עליו, אבל בריא – לא.
 38 **ורבי** שכיב מרע בחבוקין ובמסורין דמו כו' – האי 'כתובתי' לא הוה בחבוקין דלעיל פרק 'שמו' (קנא, א). דהתם קאמר שום בחבוקים ובמסורין כבר, ולא בעי קנין, אבל הבא לא
 39 בעי למימר דרוקא בחבוקין ובמסורין, הייא אלמנו טובא כדריהם התוכיים, הלכך הוי כאילו אמר 'כתבר', והרבה יפיי חן עשו החכמים בשכיב מרע בלא הוה דלעיל דלא בעי קנין,
 40 כו' הייא דאמר בפרק גזתא דגיטין (ד, ב) ד'רוכלן' – יוכיז בשכיב מרע, אפילו לא הוי בבירא כוכי.
 41 **המלוה** הוא חברו בשטר כו' ועל ידי עדים גובה מנכסים בני חורין – הבא תנן בהדיא דמלוה על פה לא גבי ממשועבדים (מדרבנן), הוא דפריש רשיי פרק 'דריקין' (גיטין נא, א) ומוקן
 42 הדיא הובתו גובין מנכסים בני חורין לפי שאין עובדים, אבל וי קשיב ויהו גובין אף על פי שאין בתוכם, משום דהתם מלוה על פה – כתיבא, ואין דיחוטא אל תנו גבה. אלא
 43 טעמא דאיביתו ליתן למוון האבא דהתם גביה הוא הוה קושביא, אפילו אם הוה קושביא, משום דקלתא אתי להו, והקדשה דרב רבתי עיקב מקורביה: אלא אם הוה נאמן בשבועת כמחא דקמית טענתה
 44 הוא אין שבעין על כפירת שעמד דקרקעת ואומר רבי: כנחן שפלוני שטעהו, אי נמי, ברליבא עדים, דהוה דשעבד דארויחא – היינו על פי עדים, אבל על פי עצמו – לא, ובפרק קמא
 45 דבבא מציעא (ד, א) דארכתי יתור מנכאן.

1 גב' קרקע יש לו גבו מנת אילן אל - אף על גב דמנינה מירי, מכל מקום מנת אילן לו,
 2 דלא הני מנת שבק אבודן, אף על גב דהיינו מניה. קרקע אמאי יש ליה אלא דרמי
 3 עיקר שבנדן הוא על קרקע. אלמא, שבנדן קלחות דאורייתא. רב' תורה בעל חוב
 4 דינו בבורית - תימה: הכי מוכח מהבא דשעבדא דאורייתא? דלמא היינו מניה, דמנינה

1 הוציא עָלוּי קָתב ידוֹ שְׁהוּא חֵיב לוֹ - גֻּבְהָ מִנְכָסִים

2 בְּנֵי חוֹרֵין, עֵרֵב הַיּוֹצֵא לְאַחֵר חֵיתוּם שְׁמֵרוֹת - גֻּבְהָ

3 מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרֵין, מַעֲשֵׂה וְכֹא לִפְנֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל,

4 וְאָמַר: גֻּבְהָ מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרֵין, אִמְרוּ לוֹ בְּן נָנִים:

5 אִינוּ גֻבְהָ לֹא מִנְכָסִים מְשֻׁעָבְדִים וְלֹא מִנְכָסִים בְּנֵי

6 חוֹרֵין, אִמְרוּ לוֹ: לְמָה? אָמַר לוֹ: יָרִי הַחֹזֵק אֶת אֲחֵר

7 בְּשֹׁק, וּמֵצֵאוֹ הִכִּיּוּ וְאָמַר לוֹ "הִנֵּה לוֹ [וְאִנִּי אִמֵּן

8 לְךָ]" - פְּסוּרָה, שְׁלֵא עַל אֲמוּנָתוֹ הִלְחִי; אֵלֶּא אִיָּהּ

9 הוּא עֵרֵב שְׁהוּא חֵיב? "תְּלַחוּ וְאִנִּי נוֹתֵן לְךָ" -

10 חֵיב, שֶׁפֶן עַל אֲמוּנָתוֹ הִלְחִי; וְאָמַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל:

11 הַרְצֵה שְׂחָפִים - עֵסֻקוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, שְׂאֵן לְךָ

12 מִקְצוֹעַ בְּחוֹרֵי וְיִרְחַ מְהוּ, וְהֵן מִקְצֵינֵי הַזֹּבֵעַ וְהַרְצֵה לְךָ

13 עֵסֻקוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת - וְשִׁמְשׁ אֶת שְׂמֵעוֹן בֶּן נָנִים.

14 גְּמָרָא אָמַר עוֹלָא: דְּבַר הַתּוֹרָה, אֲחֵד מִלֵּוֹה בְּשִׁמְרָה

15 וְאֲחֵד מִלֵּוֹה עַל פֶּה - גֻּבְהָ מִנְכָסִים מְשֻׁעָבְדִים, מֵאִי

16 טַעֲמָא? שְׁעַבְדָּא דְּאוּרִייתָא, וְאֵלֶּא מַה טַּעַם אָמְרוּ:

17 מִלֵּוֹה עַל פֶּה אִינוּ גֻבְהָ אֵלֶּא מִנְכָסִין בְּנֵי חוֹרֵין?

18 מֵשׁוּם פְּסִידָא דְלְקוּחוֹת. - אִי הֵבִי, מִלֵּוֹה בְּשִׁמְרָה

19 נְמִי - הֵתֵם אִינוּ נִיחָו דְּאֶפְסִירוּ אֲנַפְשֵׁיהוּ; וְרַבָּה

20 אָמַר: דְּבַר הַתּוֹרָה, אֲחֵד מִלֵּוֹה בְּשִׁמְרָה וְאֲחֵד מִלֵּוֹה

21 עַל פֶּה - אִינוּ גֻבְהָ אֵלֶּא מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרֵין, מֵאִי

22 טַעֲמָא? שְׁעַבְדָּא לֹא דְּאוּרִייתָא, וְזֶה טַעַם אָמְרוּ:

23 מִלֵּוֹה בְּשִׁמְרָה גֻבְהָ מִנְכָסִים מְשֻׁעָבְדִים כִּדִּי שְׁלֵא

24 תַּנְעוּל לְדֵת בְּפִנֵּי לֵוִי; - אִי הֵבִי, מִלֵּוֹה עַל פֶּה נְמִי -

25 הֵתֵם לְדֵת לִיֵּה קְלָא. וְזִי אָמַר רַבִּי חֵיבִי? וְהָא אָמַר

26 רַבָּה: גְּבוּ קָרְקַע - וְשׁ לוֹ, גְּבוּ מַעוֹת - אִין לוֹ וְכִי

27 תִּימָא: אִיפּוּד דְרַבָּה לְעוֹלָא וְדַעוּלָא לְרַבָּה, וְהָא אָמַר

28 עוֹלָא: דְּבַר הַתּוֹרָה, בְּעַל חוֹב דִּינִיהּ מְזוּבְרִית - אֵלֶּא

29 רַבָּה מְטַמָּא דְּגֵנִי מַעֲרָבָא קְאָמְרִי, וְלִיה לֹא כִּינְרָא

30 לִיֵּה. רַב וְשְׂמוּאֵל דְּאָמְרוּ תְרִיּוּהוּ: מִלֵּוֹה עַל פֶּה -

31 הַלְקוּחוֹת, מֵאִי טַעֲמָא? שְׁעַבְדָּא לֹא דְּאוּרִייתָא. רִבִּי יוֹהַנָּן וְרִבִּי שְׂמַעוֹן בְּן לֵקִישׁ דְּאָמְרוּ

32 תְרִיּוּהוּ: מִלֵּוֹה עַל פֶּה - גֻּבְהָ בֵין מִן הַיִּרְשִׁין וּבֵין מִן תְּלַקְחוֹת, מֵאִי טַעֲמָא? שְׁעַבְדָּא

33 דְּאוּרִייתָא. מִיִּתְיָבִי: הַחֹפֵר בּוֹר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְנָפַל עָלָיו שׁוֹר וְהָרְגוּ - פְּסוּרָה; וְלֹא עוֹד,

34 אֵלֶּא שְׂאֵם מַת הַשׁוֹר - יוֹרֵשׁ בְּעַל הַבּוֹר חֵיבִים לְשֵׁלֵם דְּמֵי שׁוֹר לְבַעְלֵיו אָמַר רִבִּי אֲלֵעָא

35 אָמַר רִבִּי: בְּשִׁמְרָתוֹ בְּרִין. - וְהָא רַבָּה קָתְבֵי - אָמַר רַב אֲדָא בְּרַב אֲהֵבָה: לְשֵׁלֵם וְשְׂעִיאוֹ פְּרַתָּה.

36 וְהָא אָמַר רִבִּי תַנְקוּ, תֵּנִי תַנְאָ: מַת תַּנְקוּ - הֵתֵם, דִּרְתִּבִּי דִּינִי אֲפּוֹמָא דְּבִרְיָא וְכִיבְרָה.

37 אָמַר

38 אָמַר

39 אָמַר

40 אָמַר

41 אָמַר

42 אָמַר

43 אָמַר

44 אָמַר

45 אָמַר

46 אָמַר

47 אָמַר

48 אָמַר

49 אָמַר

50 אָמַר

51 אָמַר

52 אָמַר

53 אָמַר

54 אָמַר

55 אָמַר

56 אָמַר

57 אָמַר

58 אָמַר

59 אָמַר

60 אָמַר

61 אָמַר

62 אָמַר

63 אָמַר

64 אָמַר

65 אָמַר

66 אָמַר

67 אָמַר

68 אָמַר

69 אָמַר

70 אָמַר

71 אָמַר

72 אָמַר

73 אָמַר

74 אָמַר

75 אָמַר

76 אָמַר

77 אָמַר

78 אָמַר

79 אָמַר

80 אָמַר

81 אָמַר

82 אָמַר

83 אָמַר

84 אָמַר

85 אָמַר

86 אָמַר

87 אָמַר

88 אָמַר

89 אָמַר

90 אָמַר

91 אָמַר

92 אָמַר

93 אָמַר

94 אָמַר

95 אָמַר

96 אָמַר

97 אָמַר

98 אָמַר

99 אָמַר

100 אָמַר

101 אָמַר

102 אָמַר

103 אָמַר

104 אָמַר

105 אָמַר

106 אָמַר

107 אָמַר

108 אָמַר

109 אָמַר

110 אָמַר

111 אָמַר

112 אָמַר

113 אָמַר

114 אָמַר

115 אָמַר

116 אָמַר

117 אָמַר

118 אָמַר

119 אָמַר

120 אָמַר

121 אָמַר

122 אָמַר

123 אָמַר

124 אָמַר

125 אָמַר

126 אָמַר

127 אָמַר

128 אָמַר

129 אָמַר

130 אָמַר

131 אָמַר

132 אָמַר

133 אָמַר

134 אָמַר

135 אָמַר

136 אָמַר

137 אָמַר

138 אָמַר

139 אָמַר

140 אָמַר

141 אָמַר

142 אָמַר

143 אָמַר

144 אָמַר

145 אָמַר

146 אָמַר

147 אָמַר

148 אָמַר

149 אָמַר

150 אָמַר

151 אָמַר

152 אָמַר

153 אָמַר

154 אָמַר

155 אָמַר

156 אָמַר

157 אָמַר

158 אָמַר

159 אָמַר

160 אָמַר

161 אָמַר

162 אָמַר

163 אָמַר

164 אָמַר

165 אָמַר

166 אָמַר

167 אָמַר

168 אָמַר

169 אָמַר

170 אָמַר

171 אָמַר

172 אָמַר

173 אָמַר

174 אָמַר

175 אָמַר

176 אָמַר

177 אָמַר

178 אָמַר

179 אָמַר

180 אָמַר

181 אָמַר

182 אָמַר

183 אָמַר

184 אָמַר

185 אָמַר

186 אָמַר

187 אָמַר

188 אָמַר

189 אָמַר

190 אָמַר

191 אָמַר

192 אָמַר

193 אָמַר

194 אָמַר

195 אָמַר

196 אָמַר

197 אָמַר

198 אָמַר

199 אָמַר

200 אָמַר

201 אָמַר

202 אָמַר

203 אָמַר

204 אָמַר

205 אָמַר

206 אָמַר

גובה מן הורשים כדו שלא תנעול דלת פנין לון – הא כמוק דף מילתא אליבא דבבלי עלמא, בין למאן דאמר דאורייתא בין למאן דאמר לאו דאורייתא. ובפרק קמא דקדושין (ג. פ.) אמרינן: גובה מן הורשים – שעבדא דאורייתא. אינו מן הלכותא כ"ו. יש לפרש דרב פפא לא אמר אלא: מלוה על פה גובה מן הורשים ואינו גובה מן הלכותא. וגמרא מפיש לה הכא למאן דאמר שעבדא לא דאורייתא, והתם למאן דאמר שמעבדא דאורייתא. והוי כמו "איבא דאמר" מילתא דהבא ודחתם. וענין זה מצינו ב"בבליקמא" (בבא מציעא ק"ב, א) דבעו מניה מרב שבת. קבלן עבר "בלב תלין" או לא, אומן קונה בשבח בלי לא. ובמש דרב רבתי אילוד מנחחו כבד מפרש דהא דפסיק רב פפא התם דשמעבדא דאורייתא – היינו לענין קרבן, כגון האשה שנחתה יביא הורשים עלתה, דארייז התם לעיל במשנה. וכן משמע התם מתוך פירוש רבתי תנאלא, וכן עיקר.

משעת כתיבה שעבד נפשיה – כפרדש כותבטריס. ולא גריסין "משעת כתיבה", דהוי משמע עדיי תימיה כרוי כבתיבה לרבי אלעזר. וחי אמי. דהא אפילו אין בבתיבה עצמה אלא עדי מסרד – כשר. כדאמרין דאמר רבי אלעזר בין בגיטין בין בשטרות, וקיימא לן בותיה בין בגיטין בין בשטרות מהתיה ז"ח בור" (סנהדרין כ"ב, ב.) (הגיה) (וחבא) נמי דבתכ ביה "אינ פלוגי ערבי". ותימיה: דאם כן לחדיי כ"שאלו" תוליע מורי רבי דשאני שאילו, שדומה שסותר הוגט. ולעיל (קס"ג, ב) נמי אמרין מלאוד בקרבין – כשר.

והלכלה כמותו אף בתוקף – קשה לרבינו יצחק בענין אף בתוקף. (כתובות ק"א, ב.) דאמר רבי יוחנן באומר לחבירו "ידיי אני קן מנה" בשטר, דאלמא מילתא דשטרא ובזמן דאמר להו "אתם עררי דמי, ומוקף נפשיה כרבי ישמעאל, בותיה בין בגיטין בין בשטרות מהתיה ז"ח בור" דערב לאודי מתן מעט משתעבד, כדאמר דהלכה כמותו אף בתוקף. ורבי יוחנן נפיה ואפשר דבסביה ליהו כשכמר לו בשטר "נתת לו ואתן לך" – פטור, דליבא אלימותא דשטר כללו ומגלן דסבר אלימא מילתא דשטרא? ונראה לרבי: דתנוק, נמי, דהבא בשטר טעמא דאלמא מילתא דשטרא גמיר משעבד נפשיה. ופירש בכותבטריס דלא גריסין בתר הכי התך כולדה בעו קנין. וכן תנאלא, כי כבר פירש דין כולס. ופירושו רבינו הגאון הוא משמע לפרש: בין בן בשטר בין כלא תנוק, בין בשטר ובין בעל פה. בעו קנין. וכן ספריש שאין כתיבה כן כלל, ונתת ליה מוח.

הדרין עלך נט פשוט ומליקא לה מסכת בבא בתרא

הגוף אף בהנקה, והלכה כמותו אף בהנקה. אמר רב יהודה אמר שמואל: הניקו וקנו מידו ומשעתעבד. מכלל, דערב בעלמא לא בעי קנין. ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: ערב

אמר רב פפא, הלכתא: מלוה על פה – גובה מן הירושין ואינו גובה מן הלכותא; גובה מן הירושין כדו שלא תנעול דלת פנין לון, ואינו גובה מן הלכותא – דלית ליה קלא. "הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו – גובה מנכסים בני חורין" וכו'. בעא מיניה רבה בר רבן מרבי יוחנן: הוריקן כתב ידו בבית דין, מנאי? אמר ליה: אף על פי שהוריקן כתב ידו בבית דין – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. מתיב רמי בר חמא: שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת הולך בשר, ואלו הן: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד – הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת הולך בשר; רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים, אלא שנתנו לה בפני עדים – פשר, וגובה מנכסים משועבדים – שאני התם דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה. "ערב הוציא לאחר חיתום שטרות" וכו'. אמר רב: קודם חיתום שטרות – גובה מנכסים משועבדים, לאחר חיתום שטרות – גובה מנכסים בני חורין. ומנין אמר רב: אפילו קודם חיתום שטרות – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. קשיא דרב אדרב – לא קשיא: הא דכתב ביה "פלוגי ערב", הא דכתב ביה "פלוגי ערב". ורבי יוחנן אמר: אחד זה ואחד זה – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין, ואף על גב דכתב ביה "פלוגי ערב". מתיב רבא: עדים התחומין על שאילת שלום בגט – פסול, הירושין שמיא על שאילת שלום חתמו; ואמר רבי אבהו, לדידי מפרשטא ליה מיניה דרבי יוחנן: "שאלו" – פסול, "השאלו" – פשר – הכא נמי דכתב "פלוגי ערב".

אי הכי, היינו דרב – אימא: וכן אמר רבי יוחנן, מנעשה ובא לפני רבי ישמעאל" וכו', אמר רבה בר בר הנה אמר רבי יוחנן: אף על פי שיקולם רבי ישמעאל את בן גנס, הלכה כמותו. איבעיא להו: בהנקה מה לי אמר רבי ישמעאל? – תא שמע, דאמר רבי עקיבא אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף שמוע, דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף בהנקה, והלכה כמותו או אין הלכה כמותו? – תא שמע, דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף בהנקה, והלכה כמותו אף בהנקה. אמר רב יהודה אמר שמואל: הניקו וקנו מידו ומשעתעבד. מכלל, דערב בעלמא לא בעי קנין. ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: ערב

שמעאל – דלמא פשוט עזרא דחבריה שנתק נמי בגמרה. או דלמא מתוכין הוא להצילו מתניקה, ומצה הוא דקא עביד, ולא מדיי חסדיה, ולא ערב עדי

אמר רב פפא הלכתא בו – לעיל מלוה מן היתומים, וגם בפרק "שם היתומים" בעריכו (בב, ב) אמר רבא: הלכתא, אין נוקקין לכסי יתומים כו'. בעא מיניה רבה בר רב מרבי יוחנן הוחוק כתב ידו פשוט – לאחר זמן, שמסר לו הלה למלוה כתב ידו שהוא חייב לו פלוס, ובא בבית דין והודה בפניהם שהוא כתב ידו, וכתבו לו בית דין. דהנך, דאד הנקרא אשוראח וקום השטר. כמי

– מי אמרינן: הרי הוא מעתה כשטר שיש בו עדים, ויגבה ממשעבדי. דאחרית טעת סופר הוא, דכל שטר מלוה ומכירה שחותמים בו עדים – גובין ממשעבדי כאילו כתוב בתן אחרית. או דלמא קום שטר אינו מועיל לשום שטר אלא לחילוקי בבית דין בלבמת שדה מוקדם לכן. שחילוקי אלוהו מותר עדים או פלוס – לא יוכל לטעון שטר זה מוחף הוא, דבית דין קיימיה, ויגבה בו המלוה, וגם לו לא יגבה אלא מבני חורין. ולחכי אתי בית דין – שלא יוכל להו לומר "אין זה כתב ידו". פסולין – ליטעא בו. ואין עליו עדים – אלא שנמסר לה בפני עדים, מבי גיטין כרתי ליה בריבדו. הרי אלו – בני – בטיטן מפרש "הרי אלו" דרישא ורדי אלו' דסיפא למעשי ומה, והתם מפרשטא כולה. כשי – לכתחלה, דסביא ליה עדי מסרד רות. וטוב מנכסים משועבדים – כלומר, רבא. שטר מלוה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים, אלא שמסרו בפני עדים – גובה מנכסים משועבדים. והכי מפרש התם רבי יוחנן אליבא דרבי אלעזר בפרק "דמביא גיטין" (גיטין כ"ב, ב) שאפילו כשאר שטרות גובה מנכסים משועבדים בעדי מסרדה בלבד. אלמא, הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו, ומסר בפני עדים – גובה ממשעבדי, וכל שכן הוחוק בבית דין הכי גריסין: שאני התם דבשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה – כשכתב השטר – נכתב כדי למסור בפני עדים, שהו עדי מסרדה במקום עדי חתימה. הלכך, כיון דלרבי אלעזר עדי מסרדה כרתי – כאילו נתתמו בתוך השטר דמי. אבל אנו מצינעא לן בדורציא כתב ידו בעלמא ששמו של לוח חתום בו, שזה מסר לו במקום הודאה, שלא יוכל לחזור ולכפור בו ולומר "פרעתי" כל זמן שחתימתי ביד מלוה, שלא נעשה השטר בלשון של שטר שחתימתי היתומים בו, ואחר כך החזיקו בבית דין. וכשהלוהו – כמלוה על פה

הוא, ותו לא מצי בית דין קומתן לעשותו שטר שיש בו אחריות נכסים, שהרי לא לרעת כן נכתב מתחלה. כן נראה בעיני שמעוה. וכן עיקר. ואית דגרסי: משעת הכתיבה, ולא ירדו לשיטת השמועה. פלוגי ערב – דפסיק התנן, דלמא לא אסחדי עדים אלא אשטרא דלעיל לחוד. ופלוגי ערב – וריו מוסקי על ענין ראשון, ועל השטר ועל הערבות החימי סחדי. והלכה כשר – שעל הכל העידו עדים, ושאלה כמותו – כרבי ישמעאל, דגבה מנכסים בני חורין. תנוק מה לי אמר רבי

שמעאל – דלמא פשוט עזרא דחבריה שנתק נמי בגמרה. או דלמא מתוכין הוא להצילו מתניקה, ומצה הוא דקא עביד, ולא מדיי חסדיה, ולא ערב עדי

אמר רב פפא, הלכתא: מלוה על פה – גובה מן הירושין ואינו גובה מן הלכותא; גובה מן הירושין כדו שלא תנעול דלת פנין לון, ואינו גובה מן הלכותא – דלית ליה קלא. "הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו – גובה מנכסים בני חורין" וכו'. בעא מיניה רבה בר רבן מרבי יוחנן: הוריקן כתב ידו בבית דין, מנאי? אמר ליה: אף על פי שהוריקן כתב ידו בבית דין – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. מתיב רמי בר חמא: שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת הולך בשר, ואלו הן: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד – הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת הולך בשר; רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים, אלא שנתנו לה בפני עדים – פשר, וגובה מנכסים משועבדים – שאני התם דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה. "ערב הוציא לאחר חיתום שטרות" וכו'. אמר רב: קודם חיתום שטרות – גובה מנכסים משועבדים, לאחר חיתום שטרות – גובה מנכסים בני חורין. ומנין אמר רב: אפילו קודם חיתום שטרות – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. קשיא דרב אדרב – לא קשיא: הא דכתב ביה "פלוגי ערב", הא דכתב ביה "פלוגי ערב". ורבי יוחנן אמר: אחד זה ואחד זה – אינו גובה אלא מנכסים בני חורין, ואף על גב דכתב ביה "פלוגי ערב". מתיב רבא: עדים התחומין על שאילת שלום בגט – פסול, הירושין שמיא על שאילת שלום חתמו; ואמר רבי אבהו, לדידי מפרשטא ליה מיניה דרבי יוחנן: "שאלו" – פסול, "השאלו" – פשר – הכא נמי דכתב "פלוגי ערב".

אי הכי, היינו דרב – אימא: וכן אמר רבי יוחנן, מנעשה ובא לפני רבי ישמעאל" וכו', אמר רבה בר בר הנה אמר רבי יוחנן: אף על פי שיקולם רבי ישמעאל את בן גנס, הלכה כמותו. איבעיא להו: בהנקה מה לי אמר רבי ישמעאל? – תא שמע, דאמר רבי עקיבא אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף שמוע, דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף בהנקה, והלכה כמותו או אין הלכה כמותו? – תא שמע, דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן: הלוק היה רבי ישמעאל אף בהנקה, והלכה כמותו אף בהנקה. אמר רב יהודה אמר שמואל: הניקו וקנו מידו ומשעתעבד. מכלל, דערב בעלמא לא בעי קנין. ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: ערב

שמעאל – דלמא פשוט עזרא דחבריה שנתק נמי בגמרה. או דלמא מתוכין הוא להצילו מתניקה, ומצה הוא דקא עביד, ולא מדיי חסדיה, ולא ערב עדי

1 ערב דבית דין לא בעי קנין – דבהדיא הוה דקא מהימני ליה בית דין – גמור
2 ומשעבר נפשיה. הכי גרסינן: והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין –
3 ואם כתב בתוך השטר לאור חיתום שטרות – גובה מנכסים משועבדים. שלא
4 בשעת מתן מעות בעי קנין – ואפילו חתום בתוך השטר. ואי חתום לאחר חיתום
5 – בעי קנין, וגובה מבני חורין. ערב דבית דין לא בעי קנין – ולא גרסינן: הנך
6 כולוהו בעי קנין.

הדרן עלך גט פשוט

וסליקא לה מסכת בבא בתרא

1 ערב דבית דין הוא דלא בעי קנין, הא בעלמא בעי קנין.
2 והלכתא: ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין, אחר מתן מעות
3 - בעי קנין; ערב דבית דין לא בעי קנין, דבהדיא הוה דקא מהימני
4 ליה - גמור ומשעבר ליה.

הדרן עלך גט פשוט

וסליקא לה מסכת בבא בתרא

דיני ממונות בשלושה. אחר ששנה דינים בתלואה בבי שמעיהו במה דתן אותם הא
דלא נאט כופר ושלשים של עבד כרתון שאר קטנות י"מ מושט דשור אותם כ"ג
ובזמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר ושלשים של עבד (כ"ק דף מג.) ודלא כריא
ומדביב ע"פ עד אחד וע"פ בעלים כפרק ארבעה וחמשה (שם מא): ואין נראה דוא
איכא אמוראי התם דסברי דאפי' ר' עקיבא
דרש אם כופר לרבות שלא בחבונה ונא.
לר"ת דכופר ול' של עבד הוי בכלל חבלות אי
נמי נתא גביה דתי ושירי נמי יציאת עבד
בלראשי אשירין דקטא הוא ובעי נמי 'ו מומחך
ורלושנא קמא לא חשיב הא שירי דאיבי' למימר
דפשיטא ליה דהוי מכלל חבלות אי נמי התא
לא איירי אלא במזמן הענין מיד ליה
מה

ממונות בשלושה, יזילות והכלות בשלושה. גזק וזקי
נזק, תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלושה.
האונס והמפתחה והמוציא שם רע בשלושה, דברי רבי
מאיר. והכמיר אומרים, מוציא שם רע בעשרים בשלושה מפני שיש בו דיני נפשות. מכות
בשלושה, משום רבי ישמעאל אמרו, בעשרים ושלשה. עיבור הרש' בשלושה. עיבור השנה
בשלושה, דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלושה מתחילין ובחמשה נושאין
וגוזמין וגומרין בשבעה, ואם גמרו בשלושה מעוברת: סמיכת וקנים ועריפת עגלה בשלושה,
דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר, בחמשה. החליצה והמיואזין בשלושה. נטע רבעי, ומעשר
שני שאין מין ודעוין, בשלושה. התקדשות בשלושה, הערכין המפלטלים בשלושה. רבי יהודה
אומר, אחד מהן כהן, והתקדשות השעה וכהן, ואדם פיוצא כהן. דיני נפשות בעשרים
ושלושה. הרובע והתרבע בעשרים ושלשה. שצאמך וררת את האשה ואת הבהמה, ואומר
ואת הבהמה תהרגו, שור הנסקל בעשרים ושלשה. שצאמך השור ויסקל וגם בעליו וימת'
במיתת בעלים כך מיתת השור. הואב והארי החוב והגמר וההדרלם והנחש מיתחן בעשרים
ושלושה. רבי אליעזר אומר, כל הקודם להורגין וכה. רבי עקיבא אומר, מיתחן בעשרים
ושלושה: אין דנין לא את השבט ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול אלא על פי בית
דין של שבעים ואחד. ואין מוציא להלכה מיתחן הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין מוספין על העיר ועל הערות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד. אין עושין סנהדריות
לשבטים אלא על פי בית דין של שבעים ואחד. אין עושין עיר הנהגת אלא על פי בית דין
של שבעים ואחד. אין עושין עיר הנהגת בפסד, ולא שלש, אבל עושין אחת או שתיים.
סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד וקטנה של עשרים ושלשה. מנין לגדולה שהיא של
שבעים ואחד, שצאמך אספה ל' שבעים איש מוקני ישראל ומשה על גביהן. רבי יהודה
אומר, שבעים. ומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה. שצאמך ופשוט העדה' והצילו העדה'
עדה שופמת ועדה מצלת, הוי פאן עשרים. ומנין לעדה' שהיא עשרה, שצאמך עד מתי
לעדה הרעה הזאת, יצאו והושעו וכלב. ומנין להביא עוד שלשה. מפשעו שצאמך לא תהיה
אחרי רבים לרעהו, שומע אני שאתה עמהם לטובה, אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות,
לא בהתייחד לטובה התייחד לרעה, התייחד לטובה על פי אחד, התייחד לרעה על פי שנים,
ואין

דיני ממונות בשלושה. בגמי לזיפון להו: יזילות. כופר בפקדון דמשלש בו די הוי
גזל וכן הוסיף מיד חזרו הוי גזלן כגון ויגול את הנהיט מיד ומתירי (שמואל ב
כג) אבל לזה ולא שילם לא מקרי גזל דמלוה להוצאה ניתנה: והכלות. החובל
בהבדיו חייב בחמשה דברים כדאמרין בבבא קמא (דף פד.) ואיש כי יתן מום
בעיניו וגו' כי יעשה לו במזמן ובגמי פריך
דיניו דיני ממונות: נזק. דשור המורה או
אדם שהוקע ובגמי פריך דיניו חבלות:
תשלומי כפל. גניבה שנמצא בידו כרתוב
(שמות כב) אם המצא תמצא בידו וגו':
ותשלומי ארבעה וחמשה. תזרע או ונה:
שטבו או מרה: האונס ומפתח. נגדה

בתולה חמשים כסף. מוציא שם רע. לא
מצינו לכתב בתולים וגו' ועשו אותו מזה
כסף וגו' (ברכים כג:) דיני נפשות. דאם אמת
היה שנתנה תתנוי הוא בסקילה דיני
נפשות בענין כ"ג (לקמן בפרקין) (דף טו.).
מכות. מלקות ארבעים טעמא דר' ישמעאל
ורבנן מפרש בגמרא (דף ז.) מקרא: עיבור
החדש. בגמרא מפרש: עיבור השנה. שהו
בד' יושבין ורואין אם צריכין לעבר מניין
האביב והתקופה כדאמרין בגמרא מילתיה
דר' שמעון מפרשא בגמרא בברייתא (דף
ט:) סמיכת וקנים. על ראש פר העלם דבר
של צבור: הליצה בשלושה. ביבמות לויף לה
בפרק מצות הליצה (דף קא.) מיואזין.
יתומה קטנה שהיא אמה ואחיה לרעהה
יצאה כפי' לא נטעמיא כל של גזל גדלה
תתנוי ובשלושה בעינן דכל דתקון רבנן כעין
דאורייתא תקון ומיואזין דרבנן דמאורייתא
אפילו מיאן לא בעיא אלא קדושי כותב
כלום אלא אם כן דרשה אביה כרתוב
(ברכים כב) את ביתי נתתי לאיש הזה. נטע
רביעי. אם בא לחללו על המתעב וכן מפרש
שנה שאין דמיתן ודעוין. כגון פירות והרובע
שאיין להם שער בשוק. והתקדשות. הבא
לפרותן צריך שלשה לשומן: הערבין
המטלטלין. בגמרא מפרש (דף יד:) אחד
מהם כהן. דכתיב כותן בפרשה ככרין הכותן
וגו' (ויקרא כו.) והתקדשות. של הקדש צריך
ט' העשירי כותן לשומן אם בא לפרותן בגמי
(דף טו.) מפרש וילף להו מקרא: ואדם.
הבא לפותח עצמו מיד הקדש צריך עשרה
לשומן ובגמרא (שם) פריך אדם מי קדש:
דיני נפשות. בעשרים ושלשה לקמן וילף לה
במנתי: הרובע והתרבע. שור שרבע אשה

ובהמה שרבעת לאיש נדונית הבהמה לסיקל: כ"ג. כאדם הרובע דאיתקוש להדיד' וררת את האשה ואת הבהמה בהמה היינו רובע ואתקוש בהמה לאשה מה אשה
כ"ג. אף בהמה כ"ג: ואומר ואת הבהמה תהרגו. כרובע כתיב: שור הנסקל. שנגח אדם ומת: במיתת בעלים. אם היה נידון כחיוב מיתת בית דין רבעי עשרים ושלשה
כך מיתת השור דהאי בעליו יומת קרא יתירא לך דרשא ולא דנתתיב קטלא כדמפרש טעמא בגמי (שם): הואב והארי' בו'. שהמיתו אדם וינדונין בסקילה כשור דארמין
ב"ק אחר שור ואחר כו' בשור שנגח את הפרה (דף נד:) ברדלס. היה היא: ואין דנין לא את השבט. רובו של שבט שעברו ע"ז במודי: נביא השקר. בתוך בגמי (דף טו.)
כעין מנזל דבעי שבעים ואחד. במלחמת הרשות. כל מלחמה קרי רשות לבד מלחמת יהושע שהיתה לכבוש את ארץ ישראל על העיר. ירושלים: סנהדריות. שהו
שאיין חילקו יהיו עשרה מחייבין ועשרה מוכיין: לעדה הרעה. במרגלים כתיב: לרעהו. אם הרוב מחייבין את תלך אחריהם להרוג: שומע אני. דלטובה לכות הלך אחריך
שאפי' מעיט המוכיב רבים המחייבין כתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות אם כן למה נאמר אחרי רבים לרעות משום וכות לא איצטרך ליה אלא אפילו לחייב הלך
אחריך: לא בהשתייך. אחרי רבים לכות בני אומר לך לנשות אחרי רבים לחובה אלא לכות על פי אחד אפילו אין יתירין מוכיב על המחייבין אלא אחד וכו' אבל
לחובה עד שיהו מחייבין עותפין על המחייבין שנים והכי קאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות על פי אחד אלא אחרי רבים בשנים אפילו לרעות הלך כו' כ"ג בעין
דבציר מעשרה מוכיב ליכא למימר דהא כתיב והצילו העדה ותו לא משכחת חובה בציר מיה:

1 מזה י' חבל בגופו מה י' חבל בממונו. ממונו ה'ל לנטקט ברישא שכן דין בכל מקום
2 בלשון גוף ל' להקדים המעטד באשכחן בהומקד' (כ"מ דף לו) מלאך גמות מה
3 ל' הבא מה ל' החם וכן מה ל' קטלא כולה מה ל' קטלא פלגא ובאידו נשך (שם דף
4 טו.) השוא דאמר רבי ינאי מה ל' חן מה ל' דמיחן מה ל' דמיחן מה ל' חן נמי אמרין
5 וי'ל החבלא שיבא בגוף טפי ופשיטא לכך נקט
6 ברישא חבל בגופו.

7 **דברי** חבל אין דניןין דין. דרבי אבדו אדרבי
8 אבדו פרך דשמואל ושאר אמוראי
9 סברי דניןין דין וא'ת יוכי קאמר ר'הא הא איבא
10 ברייתא דרמי בר חמא בהגזל קמא (ביק דף קו.)
11 דאמר ארבעה שומרין קריכי כפרה במקצת
12 דלית ליה עירוב פרישות ומנא ליה עירוב
13 פרישות לא בעי שלשה כדמוכח בשמעתין וי'ל
14 דרבי אבדו ול' חשיב ל' להתיא ברייתא וי'ל
15 מתיא ב' ר' חייא ו' אשוישא וע'ק דרבי יוחנן
16 אית ליה בהגזל (שם) דרמי בר חמא ובירושל'
17 דריש מכילתין אמרין רבי יוחנן וריש לקיש
18 אמרי תירויהו שנים שדנו אין דנינים דין
19 ובחזל'ץ (בבמות דף מה) נמי קאמר רבי יוחנן ג'
20 צריך שלשה משפט בתב ביה וי'ל דאפי' טאך
21 דאית ליה אין עירוב פרישות כתוב כאן בעי
22 שלשה משום דכתבי' (ויקרא כד) משפט אחד
23 ויהי לכם חזק והאי קאמר האב מני קאמר בר' ה'ק
24 אי קא סבר אין עירוב פרישות כתוב כאן ולכך לא
25 בענן מומחין דלא דריש משפט אחד להשנות
26 הודאות הולאות ג'וליות וחבלות שלשה טאך
27 ליה וכי קאמר דלעילם קסבר עירוב פרישות כתוב
28 כאן ודין הוא דרבי ממוחין ב' הגיל דאפי' אין
29 עירוב פרישות כתוב כאן ברין הוא דליבעי ג'
30 ממוחין משפט אחד אלס אלס שאינו רוצה לחזור
31 מדברי המקשה דקאמר אי אין עירוב פרישות
32 כתוב כאן לא שמענין ג' ודמוחין משפט אחד
33 וא'ת כי הכי דילפינן דרישה וחקירה ממשש
34 אחד נילף נמי לענין ג' ודמוחין אפי' כן דלית
35 ליה עירוב פרישות וי'ל דמשפט אחד להשנות
36 דיני ממונות לדיני פשות קאמי ואל להשנות דין
37 ממונות אהרדי דאקרא לעיל קאי דכתבי' (שם)

38 מכה בזמה ישלמנה וכמה אדם יומת וכתבי' בחריה משפט אחד וגו' ותרע' דלקמן (דף מ.)
39 בעי גזירה שוה הדיטב היטב ולא ילפינן דיני פשות מהרדי לענין דרישה וחקירה מכתב
40 משפט אחד ומידו ע"כ ר' איה איה משש דא'כ יקשה למי בר חמא אליבא דרבי אבדו
41 ולרבי יוחנן דאית ליה משפט אחד אפי' להשנות דיני ממונות אלא איצטרך היטב
42 מטעם דלקמן דליכתבינהו רחמנא כהרא וא'ת אכתי לענין ממוחין מידא נילף דיני ממונות
43 מדיני פשות לדין דרישה וחקירה וי'ל דכתב רחמנא ממוחין גבי גולות ש' ולגבי הכי
44 לא ילפינן דיני ממונות ודיני פשות אבל קשה למאן דאית ליה עירוב פרישות ממוחין
45 דכתב רחמנא גבי דיני ממונות למ'ל לשמא לענין ממוחין אין ללמוד דיני ממונות מיני
46 פשות כיון דכתי' בעלמא ג'ע' כל דך מילי דחשיב לקמן כפ' אחד דיני ממונות (ל' כפ.)
47 מה בין דיני ממונות לדיני פשות אמאי לא מושווין לוד ממשש אחד יהיה לבס' א קסבר
48 עירוב פרישות כתוב כאן לילבי נמי ממוחין. מפורש בהגזל קמא (ביק דף קו.)
49 **ליבעי** נמי ממוחין. תימה דמשמע הכא דממעטין הדיוטות מכתבי' אליהם ובפרך
50 המגרש (גיטין דף פח) ממעט לוד מכתבי' לפריעהו ולא לפני גוים ולא לפני
51 הדיוטות וי'ל דחתם ממעטין מלפניהם מושט לפריעהו קאי אאלוהים דכתב כלומר לפני
52 הדיינין המפורשי' במקום אחד ומידו גביט' (שם) פירש בקונטרס משפט דקאי אשבעים
53 זקנים הכתובים בסוף פרישת משפטים שעלו עמו לחד בר שחן סנהדרין ונראה לפרש
54 דביטעין לענין מילי דכפיהי' איירא דאירוחי מייח' ליה דראבי אשכח לוד סוף ויהי יתב
55 זקא משפט אישך אמר ליה האבא דאירוחי תנא אבל אלוהים לא אמילי דעשי' מיירי
56 אלא ברין בעלמא אוד הדמשע ליה מילי דעשי' מלפניהם משום דרדישין לקמן (דף ו.)
57 מאש תשים אלו כלי הדיינין ודייך ברוך שמה.

1 ואין בית דין שכול. אין עושין ביד וזוגת שאם יחלקו לחצאין חיי להו פלגא
2 ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה ע"פ אחד הלכך מוסיפין לעילון עוד אחד
3 ובגמרא (דף זי.) פריך כיון דאין ביד שקול ומגרכת עשרים ושלושה הטייה לרעה
4 על פי שנים לא משכחת לה: **מאה ועשרים.** בגמי (שם) מפרש כנגד מי **מאתים**
5 ושלושים. הדיינו כיו' עשירות שיהיו כל
6 אחד מבית דין שר של עשרה דביצי
7 במעשה לא אשכחן שררה: גמי' מה הן
8 קתני. האי גוליות וחבלות פירושא דדיני
9 ממונות הוא דלא תימא כל דיני ממונות
10 במשמע ולמעשי הולאות הודאות שחן
11 באין על גמילות חסדים ויאכב געילת דלת
12 בפני לוח כדאמרין לקמן הלכך ממשנתו
13 ולקמן מפרש ממאי מעשיהו: **הודאות**
14 והולאות. שניחן על עסקי מלוה חן הודאות
15 שבא לזון בעדי הודאה שמביא עדים
16 שאמורים בפניו הודה לו הולאות שבא
17 לזון בעדי הולאה שמעידין בפניו הלוהו
18 והלה כופר בתשתיו וכי האי לישנא טובא
19 איכא בוך מכילתא הודאה אתר הודאה
20 הולאה אתר הולאה שמצטרפין פברג ג'
21 (לקמן דף ל.) גבי עדים ומנמא ואת דמפרשי'
22 הודאות שמודה במקצת הולאות שכופר
23 הכל וראשון עיקר דמדי' שניחן על עסקי
24 מלוה הם כדאוקימנא טעמא לקמן משום
25 נעילת דלת בפני לזון מאי שבא דהא קרי
26 הולאה הוא לא קרי הולאות הודאות
27 ובפריהו איבעי ליה למיתא: **תנא גוליות**
28 והחלות. לפרשא: ונקרב בעל הבית אל
29 האלילים. מכתב בפרשה אלוהים י' וזמני
30 נפקא לן דבעינן פשוט והאי קריא כתיב
31 בשומר חנם וזה טוענו ששלח יד בפקדונו
32 דדיינו גוליות: מה י' חבל בממונו. ממשע
33 שנאמר שלשה חבולב בממונו אף חבל
34 בגופו בכלל הלכך כתיב במי כתוב היה ואי
35 לא תנא דיני ממונות הוה אמנא חקר משום
36 דבריהווי כתב נקט לזו ולעולם הוא חרין
37 לדיני מלוה לחבי גנא דיני ממונות ותנא

1 **ואין בית דין שכול. אין עושין ביד וזוגת שאם יחלקו לחצאין חיי להו פלגא**
2 **ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה ע"פ אחד הלכך מוסיפין לעילון עוד אחד**
3 **ובגמרא (דף זי.) פריך כיון דאין ביד שקול ומגרכת עשרים ושלושה הטייה לרעה**
4 **על פי שנים לא משכחת לה: מאה ועשרים.** בגמי (שם) מפרש כנגד מי **מאתים**
5 **ושלושים.** הדיינו כיו' עשירות שיהיו כל
6 אחד מבית דין שר של עשרה דביצי
7 במעשה לא אשכחן שררה: גמי' מה הן
8 קתני. האי גוליות וחבלות פירושא דדיני
9 ממונות הוא דלא תימא כל דיני ממונות
10 במשמע ולמעשי הולאות הודאות שחן
11 באין על גמילות חסדים ויאכב געילת דלת
12 בפני לוח כדאמרין לקמן הלכך ממשנתו
13 ולקמן מפרש ממאי מעשיהו: **הודאות**
14 והולאות. שניחן על עסקי מלוה חן הודאות
15 שבא לזון בעדי הודאה שמביא עדים
16 שאמורים בפניו הודה לו הולאות שבא
17 לזון בעדי הולאה שמעידין בפניו הלוהו
18 והלה כופר בתשתיו וכי האי לישנא טובא
19 איכא בוך מכילתא הודאה אתר הודאה
20 הולאה אתר הולאה שמצטרפין פברג ג'
21 (לקמן דף ל.) גבי עדים ומנמא ואת דמפרשי'
22 הודאות שמודה במקצת הולאות שכופר
23 הכל וראשון עיקר דמדי' שניחן על עסקי
24 מלוה הם כדאוקימנא טעמא לקמן משום
25 נעילת דלת בפני לזון מאי שבא דהא קרי
26 הולאה הוא לא קרי הולאות הודאות
27 ובפריהו איבעי ליה למיתא: **תנא גוליות**
28 והחלות. לפרשא: ונקרב בעל הבית אל
29 האלילים. מכתב בפרשה אלוהים י' וזמני
30 נפקא לן דבעינן פשוט והאי קריא כתיב
31 בשומר חנם וזה טוענו ששלח יד בפקדונו
32 דדיינו גוליות: מה י' חבל בממונו. ממשע
33 שנאמר שלשה חבולב בממונו אף חבל
34 בגופו בכלל הלכך כתיב במי כתוב היה ואי
35 לא תנא דיני ממונות הוה אמנא חקר משום
36 דבריהווי כתב נקט לזו ולעולם הוא חרין
37 לדיני מלוה לחבי גנא דיני ממונות ותנא

1 **ומה בין דיני ממונות גוליות וחבלות למעשי הודאות והולאות דאם כן דבולן**
2 **במשמע כיון דתנא דיני ממונות שנתוק: ולמאי.** הלכתא שיריהו תנא לדיני
3 מלוה למעוטינהו מאי: **דברי הכל.** לקמן (דף א.) קאי דפליגי בפשרה ואשמעינן ר'
4 אבדו וברין כולומו מודו דבעינן ג': סמוכין ונטלו רשות מוסיפי' לזון כדאמרין
5 לקמן בפיסקין (דף ה.) **ומאי קסבר.** תנא דידן דמעטינהו: א **קסבר עירוב פרישות**
6 **כתב כאן.** דאיכא למאן דאמר בהגזל קמא (ביק דף קו.) שהפשיטו חבלות הכתובות
7 בראש המשפטים מעורבותן חן שיש מערק כתוב בפרישה זו וזמני כולל לעמוד
8 בה אלא מפרשה אחרת הוא כנון אשר אמר כי הוא זה (שמות כב) דילפינן מיניה
9 מודה במקצת הטענה יאשע בר' שכמה בשומר חנם לאו אשומר חנם קאי דשומרין
10 ע"פ שלא הודו במקצת חייבין לישבע הודאה מקצת הטענה אפשרת דאם כסף
11 חלות קאי (שם) דחתם הוא דבעינן הודאה במקצת ואי לא מודה כלום חזקה אם
12 טענת התובע אמת לא היה יכול זה להעני פניו נגדו ולומר לא הלויתני הלכך
13 אפי' שבעה לא בעי אבל בפיסקין דליכא גמילות חסדים מעיז פניו וכופר הכל
14 ובעי שבוטה והאי תנא דמתניתין אי סבירא ליה נמי דהאי אשר יאמר כי הוה זה
15 חלות קאי (שם) דחתם הדי נאמר אלוהים באהי קריה נא דמישעתי לשון שררה
16 ורבות בדמורגומין ראת נתחן אלוהים לפרעה (שם ז) לשון רבנות וליבעי
17 ממוחין: ואי קסבר. דהאי קריא לא בהולאה משתעי: שלשה חבלים. בהולאה אף
18 מותרתא אליהו נפקא לן לקמן (דף ו.) ואלוהים חבלוה לא תניב' משום ד'י'
19 **תינא.** ותקנתא דרבנן הוא: ברדישא וחקריה. צריך לברוק את העדים באיהו יום
20 באיוז שעה הלוהה.

סנהדרין דיני ממונות בשלושה – פרק ראשון דף ג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצט רש"י תוספות

שנאמר משפט אחד יהיה לכו. ממונות כנפשות וכוין דכתיב דרישה וחקירה ביני נפשות דכתיב (דברים ג) ורבת חוקרת הוא הדין לדיני ממונות: שלא תנעול דלת. שימנעו מלהלוות שמה יכפרו העדים יטעו ולא תהא ערוהו מכוונת ויפסידו וכהא נמי שמה לא ימצא מומחין לכופו לדין. אלא מעתה מעו. הידיוות ביני ממונות לא שמעו דכיון דברשות רבנן קא

נתיי הוא לרו כומוחין וכל המומחה לביד
אם טעה פסור משלם כדלמך באחד דיני
ממונות (דף לג.) הא שאינו מומחה חייב: כל
שן בשאתה נועל דלת. דסבר לדמא טעו ב
דינא ופסרי ליה ומפסידא: אי הכי.
דבהרדאת והולאות שלשה בעינן למא ליה
לרבי אבהו לאוקמה למתניין במה חז
תני: רבי למימר דבי ממונות
הדיני הודאות והולאות בשלשה כל דהו
וגילות וחבלות בני מומחין ומשום דהרוקן
בידיקין לא כלילינו בחי ככלא: ועוד. אי
הוא קתני למא לי למיתני תרי ומני שלשה
הכי איבעי למיתני דיני ממונות שון גילות
חבלות בג: תרתי קתני. הודאי ג בעין
דעירוב פרישות מתיב כאן ומיחו בהדידות
סגי משום דרבי זינא ודכי קאמר דיני
ממונות הדיני הודאות והולאות בשלשה
הידיוות וגילות וחבלות בשלשה מומחין.
מדאורייתא חד נמי כשר. בהודאת הולאה
דכתיב השפט לשון יחיד ואן עירוב
פרישות כאן ומתניין דהאי תרתי קתני
כדאמרון ומיחו שלשה בהודאת והולאות
לאו מדאורייתא אלא מדרבנן: גידיה משום
יושבי קרנות. הרגין שאן בקיאן בטיב דיני.
ויהב את הדחייב וידייב את הולכות דין מלות:
שמעו מחכמים ומיטיבין הולכות דין מלות:
מעו לא ישלמו. דהא כרשות נתיי אפי
מדאורייתא: לא שכן דנפיש יושבי קרנות.
דלא איכפת להו למיגמר: לרבא. דאמר

מדאורייתא תלתא בעינן לית ליה דשמואל דאמר דיתוק דין: בית דין חצוף.
שעברו על תקנת חכמים: היינו נוק חיינו חבלות. מאי קרי נוק ומאי קרי חבלות
הא נוק אחד מחמשה דברים ש חבלות הוא ולימני חבלות ולא בעי נוק. חצי נוק
נמי הינו חבלות. דשור הם שחבל אינו משלם אלא חצי נוק וכוין דנתא חבלות
אן חצי נוק במשמע: חבלות ממונא הוא דאפתיהו לרמי'. חצי נוק קנסא הוא
דסתם שוורים איננו גורמים ויהא ליה לבעלם לשמור כל זמן שלא הועד ולא בעי
לשלמו מידי אלא קנסא הוא דקסידיה דרמנא כדי שריבא בשמירה שוורים: פלגא
נוקא ממונא. בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף טו.) פליגי בדקסבר סתם שוורים
גנתיים הם ומדינא כולהו בעי לשלמו דהוה ליה למיגטריה ורמנא הוא דחס
עליה:

שאני

דוכתי דלא דייק. ומדאורייתא לא נמי כשר. פירש בקונטרס דקסבר אין עירוב פרישות כתיב כאן וקשה דאי כ בצדק השפט למא לי לכך נראה דאפי למנא דאית ליה עירוב
פרישות קאמר: אי אפרי לית בהו דא דמיגר. ומנא ליה פסול לרינא כדמוכח כזה בורר (לקמן דף גב.) דנתן הו פסול דיני על הו פריך בגמרא כל במיניה פסולי לדיינים
ומשני דברכותא דאורייתא ופירש שם בקונטרס שדמי פרות ואינו: דפלגי רבנן ואמרי אימתי כוונן שנבאי עליהם ראייה שדמי קורבן או פסולי הא לא רבי לא מעי פסולי היינו
דווקא בעיבאות שנתמנו לדיינים: ב"ש דנפיש יושבי קרנות. גם כאן פריך מבחז בין חיישית חיישית קרנות ויהא ליה לבעלם טעו לא ישלמו כל שרלא יתרוקו ויהא גמירי או
אי אפשר לדכא דהו דמיגר ומיני כ"ש דנפיש לבן ישלמו כדי שלמור דיני ממונות שלא יטעו פן יתיחייבו לשלם: לרבא לית ליה דשמואל. ה"ג: פוסק כשמואל אפי: דרבא פליג
עליה משום דרב נתן קאן כותיה לקמן (דף ה.) והא דאמר בפרק ב דכתובות (דף כב. ושם) גבי שישבו לקיים את החשט רמז אחד ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא
להו דרמשעו דאן הליבה כשמואל אבי כשמואל בעלמא סבירא להו בקיח ובהו אן הליבה כמחמת דאפילו רב נתן קא ראייה שדמי קרנות אדריי: בכל ענין גא פשר דאוקי שור דהא מסיק בחובל (שם דף
כדאמר בחוקת הבתים (ב"ב דף כ. ושם) וכן הא דאמר בורר (לקמן דף ל. ושם) גבי אורייתא ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו התם נמי דהא כשמואל בעלמא סבירא
להו באורייתא וכתיב הוראה פניי שנים לכל קנין ובהו אן הליבה כמחמת דארימא התם פניי שנים וקני מידו כחובין וכפני שלשה כחובין ואפילו לא קני מידו דוכומפרי התם דקביע
דוכתא ושלמו וממנא ליה נוק. היינו חבלות. לאו שר שדחיק שור שחוקי שור איתא בהחובל (ב"ק דף פה. ושם) דגובין אלהו בבבל ולא פייסו מומחין אלא בשור שדחיק אדם הוא
דקאמר משום דקביע למיתני חי' ולא כ"ר דקאמר (שם לג.) אהם הם שחבל באדם משלם במוחו שן ורגל דמועדין מתחילתא אבל נוקי קין אמרינן ההם דאין מועד בבבל.

משפט אחד וכו'. ואם תאמר ת"ל דעיקר דרישה וחקירה בעדים זוממין כתיב
בפרשת שופטים בידי ממונות ובידי נפשות וי"ל דגמל זוממין לא היה
מערכינן דרישה וחקירה בשאר דיני ממונות אלא דווקא בעדים זוממין לא לאו דכתיב
משפט אחד: שלא תנעול דלת פני לוינו כו'. גילות וחבלות וכחכותא אלא וירושתי

שנאמר' ומשפט אחד יהיה לכו. ומה פשעם אמרו
דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה, כדי שלא
תנעול דלת בפני לוינו. אלא מעתה, מעו לא ישלמו.
כל שפן, אהתה נועל דלת בפני לוינו. אי הכי תרמי
קתני, דיני ממונות, בשלשה הידיוות. גילות וחבלות
בשלשה מומחין. ועוד, שלשה שלשה למה ליה? אלא
אמר רבא, תרמי קתני, משום דרבי זינא. רב אהא
בריה דרב איקא אמר, מדאורייתא חד נמי פשה
בממונות. בעצק השפוט עמי'תו, אלא משום יושבי
קרנות. אבנו בחלתא מי לא הוה יושבי קרנות? אי
אפשר דלת בהו תר דמיגר. אלא מעתה, מעו לא
ישלמו. כל שפן דנפישו יושבי קרנות. מאי איקא
בין רבא לרב אהא בריה דרב איקא, איקא בנייהו
דאמר שמואל, שנים שדנו דינינו דין אלא שנקראו
בית דין חצוף, לרבא לית ליה דשמואל. לרב אהא
בריה דרב איקא אית ליה דשמואל: נוק וחצי נוק
וכו': נוק חיינו חבלות? משום דקא בעי למיתני
חצי נוק, תגי נמי נוק שלם. חצי נוק נמי חיינו
חבלות? תנא ממונא וקתני קנסא. הניחא למנא דאמר
פלגא נוקא קנסא, אלא למנא דאמר פלגא נוקא
ממונא. מאי איקא למימר? אלא, אידי דקא בעי
למיתני, תשלומי כפל ותשלומי איבדוהו ממונא דקאמן
שאני

עבידנא שלוחותיהו וא"ת והאך הוה דנין דיני גילות ואביהו נשך (ב"מ דף סא) היאך
הוה דנין דיני ריבית הא אמרינן ריש הגזל קמא (דף עז.) הגולנים מלווה בריבית שהחזיקו
אין מקבלין מהם וי"ל דהא ארמינן בימי רבי נשנית משנה זו ומפרש רבינו ת"ד דווקא בימי
ולא לפניו ולא ראינו משום עובדא ודקם ולהכי לא פריך חכמה משניות אלא
מברייתות ששאנן רבי לרבי יחיאל אלא מעתה טעו לא ישלמו. פירש בקונטרס כיון
דברשות קא עביד הוה שאינו ממונה ממונאה ולשון כ"ש שאתה נועל בן אין מתישב
דלא אית ליה לבעל פניו של אלא ה"ל למערי א"א אהו כן אלא משמע משלש כ"ש דכחב
נעילת דלת וזה פריך הוה כ"ס חיישית לנעילת דלת הוה לן למימר טעו לא ישלמו דאי
מחייבת להו לשלם לא יתרוו להחמטען כיון ואם תאמר מאי קשיא את הא מחייב לשלם
אי"כ נטל ותתן כיד דאמר באחד דיני ממונות (לקמן דף לג.) ויש לומר דפרקי לבינא
דמתיב בל נטל ותתן: ועוד שלשה פשעיה למעו ל. איבא דוכתי דהייב ואיבא
דוכתי דלא דייק. ומדאורייתא לא נמי כשר. פירש בקונטרס דקסבר אין עירוב פרישות כתיב כאן וקשה דאי כ בצדק השפט למא לי לכך נראה דאפי למנא דאית ליה עירוב
פרישות קאמר: אי אפרי לית בהו דא דמיגר. ומנא ליה פסול לרינא כדמוכח כזה בורר (לקמן דף גב.) דנתן הו פסול דיני על הו פריך בגמרא כל במיניה פסולי לדיינים
ומשני דברכותא דאורייתא ופירש שם בקונטרס שדמי פרות ואינו: דפלגי רבנן ואמרי אימתי כוונן שנבאי עליהם ראייה שדמי קורבן או פסולי הא לא רבי לא מעי פסולי היינו
דווקא בעיבאות שנתמנו לדיינים: ב"ש דנפיש יושבי קרנות. גם כאן פריך מבחז בין חיישית חיישית קרנות ויהא ליה לבעלם טעו לא ישלמו כל שרלא יתרוקו ויהא גמירי או
אי אפשר לדכא דהו דמיגר ומיני כ"ש דנפיש לבן ישלמו כדי שלמור דיני ממונות שלא יטעו פן יתיחייבו לשלם: לרבא לית ליה דשמואל. ה"ג: פוסק כשמואל אפי: דרבא פליג
עליה משום דרב נתן קאן כותיה לקמן (דף ה.) והא דאמר בפרק ב דכתובות (דף כב. ושם) גבי שישבו לקיים את החשט רמז אחד ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא
להו דרמשעו דאן הליבה כשמואל אבי כשמואל בעלמא סבירא להו בקיח ובהו אן הליבה כמחמת דאפילו רב נתן קא ראייה שדמי קרנות אדריי: בכל ענין גא פשר דאוקי שור דהא מסיק בחובל (שם דף
כדאמר בחוקת הבתים (ב"ב דף כ. ושם) וכן הא דאמר בורר (לקמן דף ל. ושם) גבי אורייתא ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו התם נמי דהא כשמואל בעלמא סבירא
להו באורייתא וכתיב הוראה פניי שנים לכל קנין ובהו אן הליבה כמחמת דארימא התם פניי שנים וקני מידו כחובין וכפני שלשה כחובין ואפילו לא קני מידו דוכומפרי התם דקביע
דוכתא ושלמו וממנא ליה נוק. היינו חבלות. לאו שר שדחיק שור שחוקי שור איתא בהחובל (ב"ק דף פה. ושם) דגובין אלהו בבבל ולא פייסו מומחין אלא בשור שדחיק אדם הוא
דקאמר משום דקביע למיתני חי' ולא כ"ר דקאמר (שם לג.) אהם הם שחבל באדם משלם במוחו שן ורגל דמועדין מתחילתא אבל נוקי קין אמרינן ההם דאין מועד בבבל.

סנהדרין. דיני ממונות בשלושה - פרק ראשון דף ג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספת

אין דורשין תחילות. פני ב' קונטרס מושג דאיצטריך למומחין וקשה דמסיק דכ"ע אין דורשין תחילות ור' אישיה אמר לך אם בן נבובו קרא אל השופט ודא משפט לא ידעין מומחין כמו שפירש בקונטרס ענימו ור' יונה לישנא דעלמא נקט כדאמרי אינשי שמו איתא ליה דינא לקרב לגבי דינא והרגיל ליה אצל אהל דהיט לכך נראה דהיק אין דורשין תחילות למנינא ואנ' דלא

שאניו משתלם בראש הוא, תנא נמי חצי נוק, דקמון
שאניו משתלם בראש הוא. ואידי דקא בעי למיתנא
חצי נוק, תנא נמי נוק. שלשה, מנן? דתנו רבנן,
ונקרב בעל הבית אל האלהים' הרי פאן אחר, 'עד
האלהים ובא דבר שניהם' הרי פאן שנים, 'אשר
ירשעון אלהים' הרי פאן שלשה, דברי רבי אישיה.
רבי יוחנן אומר, ראשון התחיל נאמר, ואין דורשין
תחילות. אלא 'עד האלהים' ובא דבר שניהם, הרי
פאן אחר, 'אשר ירשעון אלהים', הרי פאן שנים,
ואין בית דין שקול מוספין עליהן עוד אחר, הרי פאן
שלשה. גימא, בדרשין תחילות קמיופלי. דמי סבר,
דורשין תחילות, וגור סבר, אין דורשין תחילות. לא,
דכולי עלמא אין דורשין תחילות, אמר לך רבי אישיה
אם בן, גימא קרא 'ונקרב בעל הבית אל השופט',
מאי 'אל האלהים', שמע מינה למנינא. ורבי יוחנן,
לישאנה דקמא נקב, כדאמרי אינשי 'מאן דאית ליה
דינא לקרב לגבי דינא'. ורבי אישיה, לית ליה בית
דין נוטה? והתניא רבי אלעזר בנו של רבי יוסי
הגלילי אומר, מה תלמוד לומר 'למנות אחרי רבים
למנות', התורה אמרה, עשה לך בית דין נוטה. סבר
לה ברבי יהודה, דאמר שבועים, עשה לך בית דין נוטה. סבר
היתה של שבועים ואחר, רבי יהודה אומר, שבועים.
אומר דשמעת ליה לרבי יהודה בסנהדרין גדולה,
דכתובי קראי. בשאר בי דינא, מי שמעת ליה? וכי
תימא לא שניא, והתנן סמיכת זקנים ועריפת עגלה,
בשלישה דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר, בהמשה.
ואמרינן מאי טעמא דרבי יהודה, 'סמיכו' שנים, 'אנני'
שנים, ואין בית דין שקול, מוספין עליהן עוד אחר,
הרי פאן חמשה. דרבי אישיה עריפא מדרבי יהודה,
דאילו רבי יהודה, בסנהדרין גדולה הוא דלית ליה,
הא בעיב דינא את ליה. ורבי אישיה, בשאר בי דינא נמי לית ליה. ואלא האי 'למנות'
מאי עובד ליה? מוקים לה דיניו נפשו. אכל דיניו ממונות לא? אלא, הא דתנן שנים
ואמרינן זכאי ואחר אומר חייב, זכאי, שנים ואמרינן חייב ואחר אומר זכאי, חייב, נקא,
דלא כרבי אישיה. אפילו תימא רבי אישיה, מייתי לה בקל וחומר דיניו נפשות, ומה
דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא, דיני ממונות לא כל שפן: תנו רבנן,
דיני ממונות בשלושה. רבי אומר, בהמשה, כדי שגימור הדין בשלושה. אטו בתלמא, מי
לא גמר דינא בתרי? הכי קאמר, מפני שגמור דין בשלושה. אלמא קסבר תלמא כי פתיכי,
גמור דינא פתיכי. מגדף בה רבי אבהו, אלא מעתה, תהא סנהדרין גדולה גריבה מאה
וארבעים ואחר כדי שגימור הדין בשבעים ואחר, ותהא סנהדרין קטנה צריכה ארבעים
וחמשה כדי שגימור הדין בשלושה ועשרים. אלא 'אלמא לי שבועים איש' אמר רחמנא,
משעת אסיפה שבועים. 'שפטו העדה והצילו העדה' נמי משעת שפוטת העדה, הכי נמי

שאניו משתלם בראש. שמשלם יותר מן הקרן וזקו נמי משלם פחות מן הקרן
בראש היינו קרן דכתוב (וקרא ח) ושלם אותו בראשו: אין דורשין תחילות. למנין
דלגופיה אתא דלבעי מומחין דאלהים לשון גדולה ורבות: ואין ב"ד שקול. אין
עושין ב"ד ונותן דוצרן לקיים בו אחר רבים לישות ואם יתחלקו לחצאין אין כאן
רבים: א"כ. דלא למדרשה אתא דכתוב לא
השופט: לגבי דינא. אצל דין הרגיל ולא
אצל הדיוט: ור' אישיה. דבעי קרא לאתוי
שלישי מי לית ליה ב"ד נוטה שצריך שלא
יהא בית דין שקול כדי שתתייב בו הטיה
אחרי רבים ולידיה ארבעה או ששה כשרין
דאי בעי בית דין נוטה קרא לאיתוי שלישי
למה לי והתניא בוי. הוא קרא דרשי. סבר
לה. רבי אישיה ברבי יהודה דאמר סנהדרין
גדולה שבעים דהוה ליה ונותן וקרא מוק
לא לקמן דלרשה אחרית: דכתבי קראי.
לקמן דף (זי) שבלוח פירקן סמיכת זקנים.
על ראש פר העדה: ואין ב"ד שקול. וסתם
זקנים בית דינא משמע: עריפא מר' יהודה.
כלומר ר' אישיה חזק את דבריו יותר מר'
יהודה: אלא האי נפשות מאי עביד ליה.
בשלמא לר' יהודה מוק לה בשאר בית דין:
כדיני נפשות. שתתייב בו השיתך לטובה
על פני אחד כדאמרי במתניין: ואי חז ונותן
ליכא הטיה בפחות משנים: לימא דלא כר'
אישיה. דאי כר' אישיה כיון שלשית מקראי
ילף ליה ולאו משום נוטה צריך שתהא דעת
שלשתן שות: אפי' יתיבא ר' אישיה. מדה
דהיבא דחלוקין אולתין בתר רובא: כדי
שינבר דתיק. אם חזקו שיהא שלשה רוב
ונלך אמרינן דאנו. בוי. היא תלמא מעיקרא
מי לא גמיר: דאנו בתרי: מפני גמר דין.
שצריך שלשה בגמור דין: אלא מעתה.
דקראי בגמור דין קיימא: תהא סנהדרין גדולה
כז. אלא מאי טעמא לא אמרת הכי: דאפסא
לי בוי. ר' אבהו קאמר לה לכולה מלחא
ובלשון קריא: ושפטו העדה. ולפניו מינה
במתניין כ"ג לסנהדרין קטנה. ונקרב בעל
הבית אל האלהים. ולפניו משעת
קריבה קאמר. וישעון. לשון רבים. לנפח.
ירשעון אלהים: למעלה. על האלהים יבא
והוא וזנקרב לא קושטיב דקסבר אין
דורשין תחילות:

איצטריך למומחין קו משמע בפלוגתא דרבי
שעתן והבן דלקמן (דף ג 1) דבסת בבסה
סכות מפרש בפ"ק דסוכה (דף ה) בחד לישנא
דכ"ע יש על למסורת ופליגי בדורשין תחילות
ומשמע דכ"ע סבכא לא בעי קרא אפי'ה
מדלנין חד לנפיה ולא מוקמנין למנינא למאן
דלא דרש תחילות וצריך לדקדק בכל תנה
דלקמן (דף ג 1) קרת קרת קרת תחילת
לטעפת לטעפת וי' כדעיס סוף פירקין (דף יד)
דרדשין כולדו למנינא ולא אמרינן אין דורשין
תחילות
רבי יהודה אומר שבועים. והא דאמר רבי
יהודה בפרק החילול (סוכה דף גא ועס)
גבי אלכסנדריא של מצרים שהיו בה ע"א
קתרוואת של וחד בנגד ע"א זקנים של סנהדרין
גדולה היינו משום דמשה על גביהו וכן בכל
סנהדרין גדולה היה משפאל שבב"ד אלא
היה מן התושבין
מוקי' לה בדיני נפשות אבל בדיני ממונות לא.
משום דקרא משמע בדיני נפשות
דכתוב לא תהיה אחרי רבים ליעת דבמעט
דבר שהוא רע לכל ודינו היינו נפשות אבל
בדיני ממונות זכות לזה וזכות לזה ואף על גב
דיני נפשות נמי קרי לה וכוהיה דנאל חתם
כירש אחד דיני ממונות (לקמן דף לג) מינ
חשיב ליה רעות כתיב ארא מורח כלום למתו
של זה ועדים ומומין אף על גב דכי מחייב
מפטר רוצח ככך בפרק חטוב אפטר דמיטטר
כולהו בהבחה הלכך משק ליה רעות כי
מחייבי עדים וזוממין מיתה ועד מינ למיטר
דע"כ נמי קרא בדיני נפשות משום דדרשין
היין שפירקן (דף ג) לא כהתייך לטובה
בדורשין ליערע ולא שייך בדיני ממונות דרע לזה
טוב לזה
דיני ממונות לא כ"ש. תימה דרביש המוכר
פירות (ב"ב דף צב) קאמר שמואל דאין
הולכים בממון אחר הרוב ואמאי לא גילף בק"ז
מדיני נפשות כדאמר הבא ואן לומר דיני
נפשות גופתי בתר רובא אולתין בתר רובא
לדתייה קמן אלא ברובא דאיתיה קמן אלא
כירש פרק סוהר ומורה (לקמן דף טט) משמע
דבכל דוכתא אולתין בתר רובא בדיני נפשות
כנון רוב טעם לט' ילקח ורובא אינשי דעש
בעבורא דרחה ועיל הרובא לרדיא ובני לא
חשיבי בו דתך רובא הלכך לא סומכין אתך רובא
בדיני ממונות: **בסנהדרין** גדולה פריך שפיר
שבועים ואתא תיב כדרביש סוף פירקין (דף
ז) אבל סנהדרין קטנה דערשעים כתיב ותו לא
כדרביש בירש פירקין עדה שפוטת ועדה מנל
ואי עשרים בגמור דין כתיב כל'ש טג'
ורבנן

ונקרב בעל הבית אל האלהים' משעת קריבה שלשה, אלא, היינו טעמא דרבי, אשר ירשעון אלהים' תר, נאמר אלהים' למטה
ונאמר אלהים' למעלה. מה למטה שנים, אף למעלה שנים, ואין בית דין שקול, מוספין עליהם עוד אחר, הרי פאן חמשה.

1 יש אם למקרא. בטר קרייה אולין דדיא עיקר: הא דאמרן. ירשיען קרינן: אקרא
2 אני. יכולני למקרא ותמאה שבעים בנרות (ויקרא יב) דהא לא כתוב שבועיים מלא:
3 מנא כוכב. שבעת ימים: ויחיה. שלשים ושלשת ימים: וימיא בנקבה. לשבתעים:
4 ויחיה. ששים יום ועשרה ימים: פפליים. ותמאה דיוולדת זכר שבעה הלכך דנקבה
5 שבעים: כל היתנין. ויש עליה שולשים וארבעים

6 הטענות שכן ד' שנתים במנהג
7 אחת: כיפה. דכתיב דם ובחך ישך פשיכה
8 אחת במשמע: קרנות קרנת קרנת (ויקרא ד)
9 בהטאת של מנחה הדיענן כתוב בשבע
10 דנשיא כתיב קרנת חסר ובכבשה יחיד כתיב
11 (שם) קרנות מלא ובשעיר' יחיד כתיב (שם)
12 קרנת חסר אבל דהך דפר כחן שיהיה החללם
13 דבר במנחה הפנימי מתיב (שם) הרתם כוליה
14 מוזר דמתנה אחת מעכבב כהן ובש' אולי
15 בטר קרייה. ואימא לביה כוליה למנחה
16 דהא קרייה צריכי למנחתו במנחה ויעובד
17 דחודא מנא ליה אימא אנפ' שלא נתן כלום
18 כיפה: כבדי. בלא כלום: שתיים. דנתת של
19 סוכה: חלבתן. שלמות: אפילו ספה. ברום
20 * טחום: למסורת. שנמסרה כתובהו לעתוב
21 חסידה: אחאי. הלכתא. דאמרין התם
22 מחיצות הלמנא דמקמינן לך לגרוע לרופן
23 אחאי: נפשות. היינו דם דאיקרי אנפ' שבע
24 רביעית. היא שיעור חייתו של אדם ובלא"ה
25 לא אקריי מת דע שיהא בן שיעור מיתה
26 שתי נפשות. משמע משני בא וכתב מת כדי
27 מיתה היינו רביעית ורובן פלגי עליה ואמרי
28 עד שיהא הישעור מאדם אחד דנפש חסר
29 כתיב: חלבב אמו. יכול חלבב אמו אבל
30 בחלבב מותר לבשל:

אמרת

22 שלש פהלקתן ורביעית אפילו טפה. כמאי קמיליג? רבנן קברי. יש אם למסורת, ורבי
23 שמעון קבר, יש אם למקרא. רבנן קברי יש אם למסורת 'פסכת' 'פסכת' 'פסכות' הרי כאן
24 ארבע, דל חד קרא לגופיה, פשו להו תלת, אחאי הלכתא גרעמא לשלישית, ואוקימא
25 אטמה. ורבי שמעון קבר, 'פסכות' פסכות' פסכות', הרי כאן שש, דל חד קרא לגופיה,
26 פשו להו ארבע, אחאי הלכתא גרעמא לרביעית, ואוקימא אטמה. רבי עקיבא, הדניא
27 רבי עקיבא אומר, מניין לרביעית דם ששיצא משיני מתים ששממא באהל, שצאמור על
28 כל נפשות מת לא יבא, שתי נפשות וישעור אחד. ורבנן, 'נפשת' כתיב. מתקוף לה רב
29 אטמה: לרביעית. מי אפיקא דלית ליה יש אם למקרא, והתניא 'פחלב' אמו' יכול 'פחלב' אבול

אבול

שנאי דלכ"ה לא צריך קרא לא עדיפי מחטאת וכן משמע התם בסוף הסוגיא דקאמר דלחך תנאי דמפקי האי דם ובחך ישכך לדרשה אחרינא כל הדיענן על המנחה היצון
שנתנו במנתה אחת כיפה מנא ליה ומשני כברי ליה בבית הלל דאמריי קא טעאת שנתנו במנתה אחת כיפה ולפי כוליה מחטאת ותמיה למי ל קרא רמזי חיתי ומעכבא דהא אפילו
לביש לא ליפי מחטאת דאיכא למיפך שכן טעאת ח' קרנות ועוד דמשמע התם דאפילו לביה' היא דמעכבא אי לאו דילפי מחטאת ונראה לפרש דהיינו טעמא משום דמתנת של
קרנת נפקא לן קרא אחוז מקומן (שם דג) מתיכתיב סביב וזהו השטא סביב במנתה אחת א' משום דכתיב סביב סביב ושהה תבונה לעכב לבית הלל באוקימריי קריי בן ברש בן
לביה: ור' יוחנן לביש. אלא תהו איהו דם למשך דם כתיב עמו אלא ד' הוה דיענא עכבב דכתיב ביה לא אטכחן דכתיב ביה חלבי ואתי מיתקריי חריבת חריבת
שנים ויל דבית שמאי ליה ליה ודיא סברא א"נ קסברי כיון דאיכא שפיכות דמים ליסוד לא כפרה בכדי הווא: מניין לרביעית דם כו. תמה למיל קא לחבי מני משני חצאי
זוים (כו) מתים ששנתמא ובפרק בחמה המקשה (חולין דף עב) נמי עיבד רבי שימעאל קרא לרביעית דם אבא נון התם ששנתמא למה לי קרא תיפק ליה מדי דהוה אבשר המת דם
חשוב כבשר כדמוכה בהמוציא יין (שבת דף עז. ושם) ובמתנחות והתוספי (מנחות דף קד. ושם) גבי דם נבלה דתמנא ברביעית הוואיל יכול לקרש ולעמוד על כות מחטא מדי
דהוה אבשר ויש לומר דשאני מת דאפי' בשר עצמו לא היה טעמא אי לאו משום דמקומן נעשה עלקת כדאמר במסכת נדה בפרק דם הנדה (דף נה). דבעי אן גרעו הלכך
דם כיון דגועו מחליף אי לאו דרבי קרא חיימי מטעד' וזהו דנקט מניין לרביעית דם הבא משני מתים שהוא טעמא לאו משום שיהיה פשוט לו במת אחד בלא האי קרא דאי במת
אחד היה טמא היה כבשר מתים אי ליכא מיעטא דהא נתן בפרק שדיי מנחה (נחמס' דף יז. ושם) כל שנתמאנו וישעורו שוה מצטרפין הוה עם זה והא דמסתידי רבנן דפלגי ארע
משום דמעטיה קרא כבשר מתים דהא דאימריקריי קרא בשר והשרץ בפרק קרשי מנחה (שם) אע"ג דחשיב כבשר מכל מקום אימריקריי לרש עלול דתמנא כבשדעיה א"ע וג
דכי מיקריי שפחות טובא ולחכי נתן (שם) דם השרץ וברש מצטרפין וישעורין שוה אבל נתן נבלה ובושה לא נתן מנחה בירושלמי שיהו מוציא יין באומר דם הנבלה טמא
והדנק דם השרץ ובשרו וחייתו וצאן לכו כיצטא בן מיהו קשה דברכי כל שעה (פסחים דף קכ. ושם) כל משני אקשיא דם שחור וכלהו נבלה היא וזהו הותרה ברשע אקשיא
והתנן גדי משמע דדם לא חשיב כבשר לכן ציל שיש שוה ריבוי דמקריי ביה דם נבלה ולבתר דמורטינן באוקימא ברביעית שחור ולעמוד על כותי בלש דם
כן דם שרץ נמי דאיחי בשר מנחה על דך שכולל לקרש ולעמוד על דעשה: ורבנן נפש כתיב. תמה דרבי שימעאל סבר כדקמן יש אם למסורת חריב רבנן דרשי
נפש ואם כן בפרק בחמה המקשה (חולין דף עב). דפליגי ר' שימעאל ורע' דרשי ר' שימעאל הונגע במת בנפש דרביעית דם טעמא וקאמר ר"ע לעמיה דאמר קא' משני מתים

ממנא לרבי שימעאל למה לי חרי קראי ברם המת דמטמא:

1 ורבנן ירשיען כתיב. ויחשב כתיב דפרק במה בהמה (שבת דף נה) הא רבי מודה
2 משום דקרא מנחה דמנחם לא חטא שייחוס בהמות: בוללו סבירא ליה יש
3 אם למקרא. הא דלא חשיב הא רבי יוחנן בן ברוקא דמסכת סוכה פרק לולב וערבה
4 (דף מה) דאמר דחיותו של דקל יהו מביאין ומפרש בגמרא משום דכתיב פתח אחד
5 ללולב ואתח (לערבה) למנחה בפרק פפרשי

6 כפת תחתיו תחת לולב ששום דרבי לוי מפרש התם טעמא
7 אחרינא ונראה דדוקא הכא טעמא אקשיא אמור
8 מכחשי אחרדי אית ליה יש אם למקרא אבל
9 דהכא דלא מכחשו אחרדי דרשי תרווייהו והא
10 רבי ורבי עקיבא ור' שמעון דסבדי הבא יש אם
11 למקרא מחייבין בפרק ספק אכל (ביחיותא דף יז)
12 ובפרק דם שדחטה (שם דף כב) כחיתיה אחת
13 ספק של חלב ספק של שום ספק של חלבי משום
14 דמנחה כתיב אלא היינו משום דקרא ומסורת
15 דהתם לא מכחשי אחרדי ואפשר לקיים שניהם
16 בשא ומקרא דמנחות קריין דלויב מנחת
17 דהיינו ב' חיתוכה ומסורתא בא לחייב על כל
18 מנחה אחת ובפרק כל שעה (פסחי' דף לו. ושם)
19 נמי דרשי ר"ע גבי לולב עוני מנחה ומסורת
20 ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לז) תנא נמי ר"ע
21 אמר כשם שללוב אחד כו' ומפרש בגמרא
22 לולב אחד משום דכתיב תפת כון ור' דרשי
23 בפ"ק דקדושין (דף טז) גבי בבלוגי בל מקרא
24 ומסורת ומיהו קשה מר' עקיבא דרשי דהתם
25 אלא מקרא לחוד ואמאי לא דרשי התם
26 תרווייהו כמו גבי לחם עוני ויק' דמסקין בפרק
27 קטא דסוכה (דף ו) לחוד לישנא דרבי ע' ש
28 שמעון ורבנן יש אם למסורת ובפרק כיצד צולין
29 (פסחים דף פז) גבי מביית אחד איכא קסברי יש
30 אם למקרא עיק' דפיק דסוכה (דף טז) פסליק
31 לבי' ע' סוכה תחת סוכה רבנן רבנן וסכא לכל
32 אמרין יש אם למקרא:

33 אקרא אני שבעים. למה לשנוי כדמשני ב' פ'
34 ב'ש (ובכזה ד' לט) משום דכתיב
35 בנתיחה מירוש כן יש להסיף נקבה על ימי
36 שבע וסמאה דוכי: ר' (דף ו) לחוד לישנא דרבי ע'
37 לעומר מה בזכר ימי טהרה מרובים על ימי
38 טומאה אף נקבה ימי טהרה מרובים על ימי
39 טומאה: כל היתנין על המנחה היצון שנתן
40 במנתה אחת כיפה. ובזוהר מרש ב'ש (דף לו)
41 נתיא מניין ליתנין על מנחת היצון שנתנו
42 במנתה אחת כיפה תלמוד לומר דם ובחך
43 ישכך ונראה דרך דרשה אחאי אבול דבית

44 שניא דלכ"ה לא צריך קרא לא עדיפי מחטאת וכן משמע התם בסוף הסוגיא דקאמר דלחך תנאי דמפקי האי דם ובחך ישכך לדרשה אחרינא כל הדיענן על המנחה היצון
45 שנתנו במנתה אחת כיפה מנא ליה ומשני כברי ליה בבית הלל דאמריי קא טעאת שנתנו במנתה אחת כיפה ולפי כוליה מחטאת ותמיה למי ל קרא רמזי חיתי ומעכבא דהא אפילו
46 לביש לא ליפי מחטאת דאיכא למיפך שכן טעאת ח' קרנות ועוד דמשמע התם דאפילו לביה' היא דמעכבא אי לאו דילפי מחטאת ונראה לפרש דהיינו טעמא משום דמתנת של
47 קרנת נפקא לן קרא אחוז מקומן (שם דג) מתיכתיב סביב וזהו השטא סביב במנתה אחת א' משום דכתיב סביב סביב ושהה תבונה לעכב לבית הלל באוקימריי קריי בן ברש בן
48 לביה: ור' יוחנן לביש. אלא תהו איהו דם למשך דם כתיב עמו אלא ד' הוה דיענא עכבב דכתיב ביה לא אטכחן דכתיב ביה חלבי ואתי מיתקריי חריבת חריבת
49 שנים ויל דבית שמאי ליה ליה ודיא סברא א"נ קסברי כיון דאיכא שפיכות דמים ליסוד לא כפרה בכדי הווא: מניין לרביעית דם כו. תמה למיל קא לחבי מני משני חצאי
50 זוים (כו) מתים ששנתמא ובפרק בחמה המקשה (חולין דף עב) נמי עיבד רבי שימעאל קרא לרביעית דם אבא נון התם ששנתמא למה לי קרא תיפק ליה מדי דהוה אבשר המת דם
51 חשוב כבשר כדמוכה בהמוציא יין (שבת דף עז. ושם) ובמתנחות והתוספי (מנחות דף קד. ושם) גבי דם נבלה דתמנא ברביעית הוואיל יכול לקרש ולעמוד על כות מחטא מדי
52 דהוה אבשר ויש לומר דשאני מת דאפי' בשר עצמו לא היה טעמא אי לאו משום דמקומן נעשה עלקת כדאמר במסכת נדה בפרק דם הנדה (דף נה). דבעי אן גרעו הלכך
53 דם כיון דגועו מחליף אי לאו דרבי קרא חיימי מטעד' וזהו דנקט מניין לרביעית דם הבא משני מתים שהוא טעמא לאו משום שיהיה פשוט לו במת אחד בלא האי קרא דאי במת
54 אחד היה טמא היה כבשר מתים אי ליכא מיעטא דהא נתן בפרק שדיי מנחה (נחמס' דף יז. ושם) כל שנתמאנו וישעורו שוה מצטרפין הוה עם זה והא דמסתידי רבנן דפלגי ארע
55 משום דמעטיה קרא כבשר מתים דהא דאימריקריי קרא בשר והשרץ בפרק קרשי מנחה (שם) אע"ג דחשיב כבשר מכל מקום אימריקריי לרש עלול דתמנא כבשדעיה א"ע וג
56 דכי מיקריי שפחות טובא ולחכי נתן (שם) דם השרץ וברש מצטרפין וישעורין שוה אבל נתן נבלה ובושה לא נתן מנחה בירושלמי שיהו מוציא יין באומר דם הנבלה טמא
57 והדנק דם השרץ ובשרו וחייתו וצאן לכו כיצטא בן מיהו קשה דברכי כל שעה (פסחים דף קכ. ושם) כל משני אקשיא דם שחור וכלהו נבלה היא וזהו הותרה ברשע אקשיא
58 והתנן גדי משמע דדם לא חשיב כבשר לכן ציל שיש שוה ריבוי דמקריי ביה דם נבלה ולבתר דמורטינן באוקימא ברביעית שחור ולעמוד על כותי בלש דם
59 כן דם שרץ נמי דאיחי בשר מנחה על דך שכולל לקרש ולעמוד על דעשה: ורבנן נפש כתיב. תמה דרבי שימעאל סבר כדקמן יש אם למסורת חריב רבנן דרשי
60 נפש ואם כן בפרק בחמה המקשה (חולין דף עב). דפליגי ר' שימעאל ורע' דרשי ר' שימעאל הונגע במת בנפש דרביעית דם טעמא וקאמר ר"ע לעמיה דאמר קא' משני מתים

1 חטאת וארבע קרנות. תימה הא כי מפני שפנים לא מניחין בפרק ב"ש (ובזה)
 2 דף ל"ט) ובעיני פירא לרוב כותב משה ולפי העולם דבר של ציבור ולשערי ע"ז אף
 3 על גב כדולדו חטאת ניהו וכ"ש דלא אתו היצונות מפנימיות ושמה כיון דאשכחן דלא
 4 פליגי קרא ההם מהמטאה לא מחלקינן אפי' היצונות מפנימיות.

5 **למטפת** למטפת למטפות. ותימה דלא כתב
 6 ור"י בין פ"א לתר"ו בבבלי וש
 7 מפרשים משום דכתיב למטפות וגורעין ור"י
 8 דברשי תיבה הוביחן סוף התיבה ודרשין
 9 כדאשכחן בפרק ב' דבוחסין (דף ק"ה) ולקח מדם
 10 הפר דמר מהפ יקבלנו וירושל' ש נחלקן (ב"ב דף
 11 ק"א) דרשין ונתתם את נחלתו לשארנו נחלה
 12 שארו לו וקשה בדפרק הובח (ב"מ דף נ"ד) אמר
 13 גבי הקדש כתיב ויסק המנשתע אע"ג רבי שקלה
 14 לר"י ודיסק וערית ליה אתמנימא סוף סוף הו'
 15 הלי' המנשתע ליה מינא לשדיה בין ר"ז לתר"ו
 16 דהה מתימשת מפרק ב' דבוחסין דבבבלי ובהה א"ר
 17 מוסיפין ומיהו אשכחן בפרק מומין אלו (בבבלי דף
 18 ד' מה) גבי מרחא אשך דתנן ר' זענאי בן
 19 אנטינוס אומר שמראי חשוכין ומפרש בגמרא
 20 גורעין חז ממרחא ושטיקא אאשך ואל"ף דאשך
 21 שדינן אמרוח וקרי ביה מראו חשך וברוש
 22 איכא פילגותא דר' אמר בשם ר' יוחנן אמר
 23 גורעין לדרוש מתחלת הפרשה לסופה פירוש
 24 מתחלת התיבה לסופה ו' וחתן בשם ר' ירמיה
 25 אמר אפי' באמצע ובהה ור"ת מפרש דר"ו
 26 דולטטפת דריש ה"ג למטפת למטפת ולטטפת
 27 דריב באן ד' ואע"ג דר"ש לא דריש ר"ו ל"מלד
 28 דריש כדאמרי' בהטרל (בימות דף ע"ב) גבי
 29 ונתורה

30 **ממא** ככתפי שתיים. פי' בתיבה אחת רמז הכותב
 31 ארבע בתיב בין שתי הלשונות כתפי
 32 ואפריקו ומכיון דאשכחן ליה בחד תיבה ליה
 33 לן לרביי פשו' א"ז דא לא דרשין בתיב טובא
 34 משום דלא מצינן בתורה כתובים אלא כ'
 35 מפרשתי וי"מ דלרבי עקיבא וד' חד לגופיה
 36 ומשני תוספת דריש ד' בתיב לכל לשון שני
 37 טוט ושני פת' **בדרך** שבא לראות. פי'
 38 בקונטרס בדרך שבא לראות כן בא תיבה כי
 39 לראות לו מה הוא רואה אותך שלם אף אתה
 40 רואה אותו בשלם עיני' וליפ' לו קאי יראה
 41 אקודש בך הוא קראו יראה אוברך ואן
 42 הלשון משמע כן אלא תרווייהו משמע אוברך
 43 לכך מפרש רבינו תם איפכא בדרך שוכרך בא
 44 לראות את פני השכנה שקודשו בך הוא
 45 רואה בשלם עיני' כן ובכרך רואה בשתי עיני'
 46 שלו וניחא השתא לשון אף דשכינה תמיד בבית
 47 המקדש. **דרך** ביטול אסרה תורה. והכליל אינו
 48 ביטול אלא שנינו בדפדפי' בקונטרס אורי דקרי
 49 לצלי' בך קריש לרוב כל שנתה (פסחים דף
 50 מא. ושם) שאני ההם כתביב ובשל מנושל ממ'
 51 וי"מ דרך ביטול אסרה תורה דבלא ביטול שרי ועי' ביטול אסור לאפוקי חלב דבלאו
 52 דהוא אסור וקשה לפי' הו' דחלב ומתה אסורין בחלב בפרק כל הבשר (תולדן דף ק"ג) ודף
 53 קטו.) למד' איסור חל על איסור וקאמר ההם חלב ומתה לא צריכא קרא

1 **אמרת יש אם למקרא**. ולכאז מנא דפליגי דאי פליגי בשר בחלב מנא לן דאסור.
 2 וירשעון אלהים אחריני. לכך מאלוהים האמור למעלה בעינא תרתי למעלה
 3 דומיא דלמטה הר' דר' דהיאך והאי. וירשעון אלהים האמור למעלה ואלהים
 4 האמור כאן ולעולם לשון רבים משמע: **וכפר וכפר וכפר**. בשערי נשיא ובשעריה

5 יחיד ודבכשה יחיד כתיב (ויקרא ד)
 6 ומשמע דמיג בכפרה אחת כדמפרש: **פני**
 7 הידיו. הוירכבו לימתה כולן דאי לא הוה כתיב
 8 יחוד מייחנא מייחנא כדולדו ומתה מעכב
 9 שילכו לא גרסינן: והלא דין הווא. דלא
 10 ליעכבו למה לו לרובי' דבכפרה אחת סגי:
 11 נאמרו דמיג. בפרשה למטה גבי חטאת
 12 העוף דשמיעת הקול דכתיב (ויקרא ה) והוה
 13 מרס חטאת על קר המזבח: **ונאמרו דמים**
 14 למעלה. בתסאת בהמה: שנתנו כפתנה אחת
 15 כיפר. דהא לא כתב קרנות. לשון אור
 16 נאמרו דמים למטה לחיט מחוט השקרא
 17 בעולה ושלמים ואשם ונאמרו דמים למעלה
 18 למעלה מחוט השקרא דהיינו חטאת בהמה
 19 דכתיב בה קרנות (ויקרא ד) מה דמים
 20 האמורים למטה שנתנו כפתנה אחת כיפר
 21 דהא אפי' ב"ש מודו בשאר קרבנות דכתיב
 22 (דברים י') דם ובחך ושפך. לשון אור
 23 למטה בפרשה תחתונה ויקרא באשמות
 24 כתיב לשון אמציע עוקר: **פנים**. חטאת
 25 הפנימיות דפר כון משיח והעולם דבר
 26 שטיעניו שבע חיזית על הפרכות ועל מוח
 27 הוזהר וכן ביה מנתה אחת כון מצבבת
 28 באיזהו מקומן (ובזהם מו.) ונפקא לן מקראי
 29 בהקומן רבה (מנחות דף כ"ג) ועשה כאשר
 30 עשה מה ח"ל לכפול בהזאת מלמד שאם
 31 חסר אחת מכל המתנות לא עשה כלום: ודין
 32 המצאת. ונאמרו בה קרנות מחטאות
 33 הפנימיות שחן חטאת ואמרו בה (ויקרא ד)
 34 קרנות המזבח קטורת הסמים: **ואל יוכיח זה**
 35 דם האשם שאינו חטאת ולא נאמרו בה
 36 קרנות אלא סיבוב וללשונא דחטאת העוף
 37 נמי אינו חטאת וארבע קרנות כדאמר אע"פ
 38 ששמן חטאת לא נאמרו בו קרנות וכולן
 39 משמעתיה ודחטאת העוף לא סלקא לה. ור"ש
 40 ורבנן. כולוהו יש אם למקרא סבירא ליה וכו'
 41 מרילת דא דסוכות לגופיה פשו' ליה ור"ש
 42 אבל רבנן סברי' שסכא בעי קרא פשו' ליה ג'
 43 דפנות ונרתאת הלקתא לשלישית ור"ש סבר
 44 סככא לא בעי קרא דמקרא דמקרא לגופיה
 45 נפקא דהא בלא סככא לא מליקין סוכות
 46 נפשות דעלמא. ולעולם חרא משמע אלא
 47 הכי קאמר על חטאת מכל בפרשת מת
 48 שבעולם לא יכאב. בפרשת שמו ובפרשת ח'
 49 יביאן כתיב לטטפת חסר ר"ו אבל בפרשת
 50 ודהה אם שמוע כתיב לטטפת מלא דהי

1 כאן ד' בתיב לתפילין של ראש אבל של יד אינה אלא אחת: **כתפי**. שני מקום
 2 כשורצים לומר שתיים אמר טעו. ואפריקו. נמי מקום וקורין לשתים פת: **ושני קרא**
 3 פטפורית. באותיות הקריה יתירות על המסורת כמו לטוטפות בסוכות קרנות
 4 דאיכא למימר מדשני דראי תרווייהו דרשני: **אבל שני** חטאת ויחלף כתיב הידי ניהו.
 5 **ואם**
 6 **אמרת**. יש אם למקרא. אלא, **דכול' ע'למא יש אם**
 7 **למקרא**. ורבי ורבנן בהא **קמ'פליגו**. רבי סבר, **ו'רשיעון**
 8 **אלהים** אחריני, ורבנן סברי, **ו'רשיעון** דהיאך והאי.
 9 **ורבי יהודה בן ורעיק**, לא פליגי רבנן עליה. בית הלל
 10 **דתינאי** 'וכפר' 'וכפר' 'וכפר', מפני הידיו. והלא דין הוא,
 11 **נאמרו דמים למטה** ונאמרו דמים למעלה, מה דמים
 12 האמורים למטה, שנתנו כפתנה אחת כיפר, אף דמים
 13 האמורים למעלה, שנתנו כפתנה אחת כיפר. או פלך
 14 לדרך זו, נאמרו דמים בחיזין ונאמרו דמים בפנים. מה
 15 דמים האמורים בפנים, היפר אחת ממתנות לא עשה
 16 ולא כלום, אף דמים האמורים בחיזין היפר אחת
 17 ממתנות לא עשה כלום. נראה למי דוקא, דינן חיזין
 18 מחיזין, ואין דינן חיזין מפנים. או פלך לדרך זו, דינן
 19 חטאת וארבע קרנות, מהמטאת וארבע קרנות, ואל
 20 יוכיח זה שאין חטאת וארבע קרנות. תלמוד לומר
 21 'וכפר' 'וכפר' 'וכפר', מפני הידיו. 'כיפר' אף על פי שלא
 22 נתן אלא שלשה. 'כיפר', אף על פי שלא נתן אלא
 23 שתיים. 'כיפר' אף על פי שלא נתן אלא אחת. ורבי
 24 שמעון ורבנן בהא פליגי, רבי שמעון סבר, סככא לא
 25 בעי קרא, ורבנן סברי, סככא בעי קרא. ורבי עקיבא
 26 ורבנן סברי, רבי עקיבא סבר, 'נפשות' תרתי
 27 משמע, ורבנן סברי, 'נפשות' ע'למא משמע. ורבנן
 28 ע'למא יש אם למקרא? ותתינאי 'למטפת' 'למטפת'
 29 'למטפות' תרי פאן ארבע, דכרי רבי ישמעאל. רבי
 30 עקיבא אומר, אינו צריך, טעם בכתפי שתיים, פת'
 31 באפריקו שתיים. אלא, לעולם פליגי, והגו מילי כי
 32 פליגי, היכא דשני קרא מ'מסורת, אבל האי 'חלב'
 33 'ראה' דכי תרדי ניהו, וניהו, יש אם למקרא. ותרי 'ראה'
 34 'ראה' דכי תרדי ניהו ופליגי, דתינאי ויחנן בן דהכאי
 35 אומר משום רבי יהודה בן תימאי, תסומא באחת
 36 מעיניו, פטור מן הראיה, שאמרו 'ראה' 'ראה',
 37 פדרך שבא לראות פר' פא לראות, מה לראות פתמי
 38 עיניו כי לראות בשתי עיניו. אלא אמר רב אהא
 39 בריה דרב אוקא. אמר קרא, לא תבשל גדי, דרך
 40 ביטול אסרה תורה. מנו רבנן, דיני ממונות בשלושה
 41 ואם

לא תריו מותר. מה עבד לה ר' שמעון בן לקיש? פתר לה תשעה באב שאב שחל להיות בשבת, ולית שמע מינה בלום.

ר' יצחק בן אלעזר, מן דהנה תשעה באב נפק, הנה מכריו, ופתהון ספרייא ומאן דכעי (יספדא יספד) ויספרא יספר.

בתיב (הושע ב) וְהִשְׁבַּתִּי כַל מְשׁוּשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה וְשַׁבְתָּהּ וְכַל מוֹעֲדָהּ. דרומאי נהגין חגה, צפוראי נהגין חדשה, טיבריאי נהגין שבתה. חורין רבנן דטיבריאי למינהוג ברבנן דציפורין.

ר' ירמיה בשם רבי הויה בר בא, בדין הנה שיהו מתעניין בעשירי, שבו נשרף בית אלהינו. ולמה בתשיעי? שבו התחילה הפורענות. ותני בן, בשביעי נכנסו לתוכו, בשמיני היו מקרקרין בו, בתשיעי הציטו בו את האור, ובעשירי נשרף. רבי יהושע בן לוי ציים תשיעי ועשירי. רבי אבון ציים תשיעי ועשירי. רבי לוי ציים תשיעי ולילי עשירי.

ר' בא בר זבדא בשם רבי חנינה, ביקש רבי

[דף כ"ו ע"א]

לעקור תשעה באב ולא הניחו לו. אמר לו רבי לעזר, עמד הייתי ולא איתאמרת הכי, אלא ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ולא הניחו לו. אמר, הואיל ונדחתה וידחתה, אמרו לו ידחתה למחר. וגוי לי התיא דתנינן תמוז, רבי יוחנן בן ברוקה אומר, על שניחן הוא אומר (בראשית א) וַיִּכְרַךְ אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו'. רבי לעזר בשם רבי חנינה, הלכה פרבי יוחנן בן ברוקה. אמר ליה רבי בא בר זבדא, עמד הייתי ולא אתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא, תדין עמה. וקרא עליהון (קהלת ד) 'שוכים השנים מן האחד'.

מהו וינחה? ויחלף. אין תנה וליף אביל ליטרא דקופד, ויכול פלגא. אין תנה וליף שתי קסט דתמר, ושתה פלגא. אמר רבי יוחנן, ובלבד עיקר סעודת תשעה באב. אמר רב הושעיה, ובלבד מישש שעות ולמעלן. אמר רבי יוסי תרתיהון לקולא. אבל סעודת תשעה באב מישש שעות ולמפון, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה מותר. אבל סעודתו מישש שעות ולמעלן, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר.

תני, תשעה באב שחל להיות ערב שבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר. רב, מן דהנה אכל כל צורפיה, הנה צבע פיסתיה בקיטמא,

ואמר זו היא עיקר סעודת תשעה באב, לקיים מה שנאמר (איכה ג) 'יגרים בהצין שני הכפישני באפר'.

יאות אמר רבי יהודה. מה טעמון דרבנן? עשו אותו כמי שמתו מוטל לפניו, אינו לא כופה את מיטתו, ולא ישן על גבי מיטה כפוייה:

הלכה ז מתני' אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל בהמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בני ירושלים יוצאין בכלי לבן שאולים, שלא לבייש את מי שאין לו. כל הכלים מעונין מביילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים. ומה היו אמרות? בהור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה.

וכן הוא אמר (שיר השירים ג) 'צאינה וראינה בנות ציון במקדש שלמה וגו'. 'ביום התונתו, זו מתן תורה, 'יביום שמחת לבו' זה בגיין בית המקדש שיבנה במהרה כימינו:

גמרא ניהא ביום הכיפורים, שהוא פורה על ישראל. בהמשה עשר באב למה? ר' יעקב בר אהא בשם ר' יסא, שבו זמן קיצה יפה לעצים, שכל עצים שהן נקצצין בו, אינן עושין מאבולות. כהיא דתנינן תמן כל עץ שנמצא בו תולעת, פסול מעל גבי המזבח. רב חיה בר אשי בשם רב, שבו התיר הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ורבעם בן נכט על הדרכים.

כהנא שאל לרב, כל הדיא טיביתא רבתא עבד, וכתוב ביה (מלכים ב מז) 'עליו נלה שלמנאסר מלך אשור? אמר ליה, על ידי ששטמ את הקולר מצוארו ותליין בצואר הרבים. לא אמר כל עמא יסקון, אלא מאן דבעי מיפוסק יפוסק.

רב שמואל בר רבי יצחק, ואמרין לה בשם ר' שמואל בר נחמן,

[דף כ"ז ע"ב]

שבו הותרו שבתים לבוא זה בזה. דכתיב (במדבר לו) 'ולא תפוח נחלה מבני ישראל ממשטה למטה אחר, כי איש בנחלת אבותיו ידבקו בני ישראל'. וכתוב (שם) 'וכל בת יורשת נחלה ממשות בני ישראל וגו'. וכי איפשר לבת לירש שני משות? תיפתר, שהיה אביה משבט אחד ואמה משבט אחר.

ורבנן אמרי, שבו הותר שבטו של בנימין לבוא בקהל. דכתיב (שופטים כא) 'ארור נתן אשה לבנימין. מקרא קראו וקירבוהו, מקרא קראו וקירבוהו. מקרא קראו וקירבוהו (בראשית מה) אפרים

ומנשה פראיבן ושמעון יהיו לי. מקרא קראו וריחקהו (שם לה) גוי וקהל גוים יהיה מפני ומלכים מחלציה יצאו ואדיין לא נולד בנמו.

ר' אבון אומר, שבו בטל החפר. ואמר ר' לוי, בכל ערב תשעה באב היה משה מוציא פרוז בכל המנה, ואומר צאו לחפר, צאו לחפר. והיו יוצאים וחפרין להן קברות וישנים, ובשחר היו עומדין ומוצאין עצמן חסירים משה עשר אלק ופרוטרוט. ובשנה האחרונה עשו כן ועמדו ומוצאו עצמן שלמים. אמרו דילמא דמינין בהושבנא, וכן בעשרה ובאחד עשר ובשנים עשר ובשלשה עשר ובארבעה עשר ובחמשה עשר. כיון דאשלים ויהרא, אמרו, דומה שפיטל הקדוש פרוז הוא אותה הגזירה קשה מעלינו, ועמדו ועשו יום טוב:

כל הכלים מעינין טבילה, ובנות ישראל יוצאות וחולות בפמים: ר' ינאי בי ר' ישמעאל אומר, ואפילו נתונים פתיכה, נתונים פתיכה ואת אמר הכן? מתוך שאת עושה כן, הוא משאילך:

ומה היו אומרות? שא נא עיניך בחור וראה מה את בורר לך. אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה וכו': היתה בתו של מקה, שואלת מבתו של פהן גדול. בתו של פהן גדול, שואלת מבתו של מקה. הכאורות היו אומרות אל תתן עיניך בנוי, ותנאות היו אומרות תן עיניך במשפחה.

וכן הוא אומר (שיר השירים ג) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו כיום התונתו וכיום שמחת לבו'. 'כיום התונתו', זו מתן תורה. 'כיום שמחת לבו', זה בנין בית המקדש שייבנה במהרה בימינו:

הדרן עלה פירק בשלושה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

הדרן עלה מסכת תענית והדרה עלו. דעתן עלה מסכת תענית ודעתה עלו. לא נתנשי מנה מסכת תענית ולא תתנשי מנה. לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי. (ג' פ'מ"ב)

והי רצון מלפניו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אהאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רבם בר פפא, רכיש בר פפא, סורקב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא:

הערב נא וי אליהו את דברי תורתך פניו ובמיות עמך בית ישראל, ונתנה בלנו אנהו וצאצאיו וצאצאי עמך בית ישראל בלנו יודעי שמה ולומדי תורתך:

מאלי תתקמי מנותה, מי לעולם היא לי. והי לבי תמים חסדה, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פסודיה, מי כם חיינני. פרוז אתה וי, למדני חסוד: אמן אמן אמן סלה ועד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקְנוּ מִיּוֹשֵׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקְנוּ מִיּוֹשֵׁבֵי קִרְנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אֲנוּ מִשְׁפִּימִים לְדַבְרֵי תּוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים. אֲנוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים, אֲנוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֲמָלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, אֲנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שַׁחַת, שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנִשִּׁי דְמִיִּים וּמְרַמָּה לֹא יִחַצּוּ יְמִינָם, וְאֲנִי אֲבֻטַח בָּךְ.

יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יי אֱלֹהֵי, כִּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לְסִיִּים מִסְכַּת תַּעֲנִית, כֵּן תַּעֲזָרְנִי לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִיִּים, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקַזֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תְלִמּוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה.

זִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוּד לִי וּלְזַרְעִי, שׁוֹלָא תְמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזַרְעִי זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתַתְקַזֵּם בִּי בְּהַתְחִלָּתְךָ תְּנַחַח אֶתְךָ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמָר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחֶךָ: כִּי כִי יִרְבוּ יְמֵיךָ, וְיִוְסִיפוּ לְךָ שָׁנוֹת חַיִּים: אֲנִיךָ יָמִים בִּימִינְךָ, בְּשׂוֹמְאֵלְךָ עֲשֶׂר וְכַבּוּד: יי עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

מסכת שקלים

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א'

מתני' באחד באחד – משמיעין על השקלים ועל הכלאים. בהמשה עשר בו – קורין את המגילה בפרקים, ומתקנין את הדרכים, ואת הרחובות, ואת מקוות הפנים, ועושין כל צורכי הרבים, ומציינין את הקברות, ויוצאין אף על הכלאים.

גמרא ולמה באחד באחד? כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן.

ותיתרם תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן, וזמר רבי שמואל בר רב יצחק: תרומת הלשכה – בתחלתה, דכתיב (שמות מ): **ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש חוקם המשכן**. ותני עלה: ביום שהוקם המשכן, בו ביום נתרכה התרומה.

רבי טבי, רבי יאשיהו בשם רבנא: נאמר פאן (כמדבר כח, יח): **חדשי**, ונאמר להלן (שמות יב): **חדשי**, מה **חדשי** שנאמר להלן – אין מונין אלא מניסן, אף **חדשי** שנאמר פאן – אין מונין אלא מניסן.

אמר רבי יונה: שבק רבי טבי ראשה דמתניתא ואמר סופה? דל פן, פתדא דתני: **זאת עולת חדש בחדשו** (פפדבר כח) יכול יהא תורם בכל חדש וחדש? תלמוד לומר: **בחדשו לחדשי (השנה)**, בחדש אחד הוא תורם לכל חדשי השנה.

יכול באיזה חדש שירצה? נאמר פאן: **חדשי**, ונאמר להלן: **חדשי**. מה **חדשי** שנאמר להלן – אין מונין אלא מניסן, אף **חדשי** שנאמר פאן – אין מונין אלא מניסן.

מהו 'משמיעין'? רב הונא אמר: מכריזין. היך מה דאת אמר (דברי יוסים ב, כד): **ויתנו קול ביהודה ובירושלים**.

תמן תנינן: אין בין אדר הראשון לאדר השני, אלא מקרא מגילה, ומתנות לאביונים. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: אף שימוע שקלים וכלאים ביניהם.

[דף א' ע"ב]

רבי חלפו ורב הונא רב בשם רבי חייה רבה: תפל יוצאין בארבעה עשר שהוא זמן קרייתיה.

אמר רבי יוסי: ויאותו בלום אמרו: משמיעין על השקלים, לא כדי שיביאו ישראל את שקליהו בעונתו? אם את אמר באדר ראשון, עד כדון אית בשתא שיתין יומין!
בלום אמרו: ויצאין אף על הכלאים, לא כדי שיהיו הצמחין ניפרין? אם את אמר באדר הראשון, עד כדון אינו דקיקין.

רבי חזקיה שאל: מעתה, בני בכל משמיעין על השקלים כראשו של (הודש) חורף! לא, כדי שיביאו ישראל שקליהו בעונתו. ותיתרם תרומת הלשכה מן ההודשה בזמנה באחד בניסן?
התיב רבי עולא קומי רבי מנא: והא תנינן: בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה, בפרום תפסת, בפרום העצרת, בפרום ההג. אמר ליה: (לא) נימר אילין דקריבין – בפרום תפסת. אילין דרחוקין – בפרום העצרת. ואילין דרחוקין מנהון – בפרום ההג.

אמר ליה: בולה פאחת היא באה. ולמה אמרו בשלשה פרקים? כדי לעשות פומבי לדבר.

רבי יהודה בר פוי בשם רבי: הן נקרא

[דף ב' ע"א]

ולא נבעתו? למוכה – כל נדיב לב (שמות לב), לרעה – (שם יט) ויתפרקו כל העם וגומר.

למוכה – ויוצא משה את העם (שם יט), לרעה – ותקרבון אלי בלכם (שם יז).

למוכה – אז ישיר משה ובני ישראל (שמות טו, א), לרעה – ותשא כל העדה וגו' (במדבר ד).

אמר רבי חייא בר אבא: אכן השבימו השחיתו (צפניה א) – וכל השחתה שהיו עושין, בהלשכה היו עושין אותה.

אמר רבי אבא בר אבא: אין את יכול לעמוד על אפיא של אומה זו; נתבעין לעגל – ונותנין, נתבעין למשכן – ונותנין.

תנא רבי יוסי בר תנינא הדיא מתניתא: ועשית כפורת זהב טהור (שמות כה) – יבא זהב של כפורת, ויכפר על זהב של עגל

רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן: שלש תרומות נאמרו בפרשה הזאת: תרומת אדנים, ותרומת שקלים, ותרומת המשכן.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' (שמות כה) – זו תרומת אדנים.

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שם) – זו תרומת שקלים.

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם (שם) – זו תרומת המשכן

תרומת המשכן – למשכן, מה שירצו יעשו.

תרומת שקלים – לקרבן, מה שירצו יעשו, כדי שיהא יד פולק שנה.

תְּרוּמַת אֲדָנִים – לְאֲדָנִים, הָעֶשֶׂר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט (שמות ל).

אָמַר רַבִּי אֲבוּן: אִם בְּפִרְשָׁה הוּאֵת נֶאֱמַר בָּהּ שְׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת. מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה'. יִתֵּן תְּרוּמַת ה'. לְתֵת אֶת תְּרוּמַת ה'.

*

בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ קוֹרִין אֶת הַמְּגִילָה בְּכַרְכִּים. לֹא כֵן אָמַר רַבִּי הֶלְבּוֹ, רַב הוֹנֵא רַב בְּשֵׁם רַבִּי הָיִה רַבָּה: הַכֵּל יוֹצֵאִין בְּאַרְבַּעַה עֶשֶׂר שֶׁהוּא זְמַן קְרִיאָתָהּ. לֹא בֵּא אֱלָא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל הַמְּצוֹת הַנּוֹחֲגוֹת בְּאֶדְר שְׁנִי, אֵינָן נוֹחֲגוֹת בְּאֶדְר רֵאשׁוֹן.

רַבִּי יוֹסֵה וְרַבִּי אֶהָא הוּוִין יִתְבִּין, אָמַר רַבִּי יוֹסֵה לְרַבִּי אֶהָא: לֹא מִסְתַּבְּרָא אֱלָא לְשַׁעֲבֵר, אֲכָל לְבָא – לֹא.

וְהָא תַנְי: מְקוּם שְׁנִינְהוּ לְקוֹרְתָהּ שְׁנִי יָמִים – קוֹרִין אוֹתָהּ שְׁנֵי יָמִים. אָמַר לִיה: אוּף אָנָּא סָבֵר בֵּן. אָמַר רַבִּי מְנָא:

[דף ב' ע"ב]

וַיֵּאוֹת, אֵילֹא מִשְׁקָרִיִּיא בְּאַרְבַּעַה עֶשֶׂר, הוֹזֵר וְקָרִיִּיא בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר, שְׁמָא אֵין שׁוֹמְעִין לֹ? אִם אֶת אוֹמֵר בּוֹ, נִמְצָאת עוֹקֵר זְמַן בְּרַכִּים בִּידָד!

תַנְי: רַבִּין שְׁמַעוֹן בֵּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְצוֹת הַנּוֹחֲגוֹת בְּאֶדְר שְׁנִי – אֵינָן נוֹחֲגוֹת בְּרֵאשׁוֹן, הוּוִין מִחֶסֶד וַתַּעֲנִית שְׁחַן שׁוּוִין בְּזָה וּבָזָה.

רַבִּי בֵּא רַבִּי יִרְמִיָּה בְּרַכִּיָּה בְּשֵׁם רַב, רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לׁוֹי: הִלְכָּה בְּרַבִּין שְׁמַעוֹן בֵּן גְּמְלִיאֵל.

רַב הִנָּא דְצַפּוֹרִי אוֹמֵר: הִנְהִיג רַבִּי תַנְיָנָה בְּצִיפּוֹרִין כְּתָדָא דְרַבִּין שְׁמַעוֹן בֵּן גְּמְלִיאֵל. לֹא אָמַר אֱלָא הִנְהִיג, (אֲכָל) הָא לְהִלְכָּה – לֹא.

אֲכָל לְעִנְיָן שְׁטָרוֹת, כּוֹתְבִין אֶדְר רֵאשׁוֹן, וְאֶדְר שְׁנִי סָתָם.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶדְר רֵאשׁוֹן –

סָתָם. אֶדְר שְׁנִי – תַנְיָין.

מִתְקַנִּין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַחֲרוֹבוֹת וְאֶת מְקוֹוֹת הַמַּיִם וְעוֹשִׂין כָּל צְרִכֵי רַבִּים. אֵילֹא הֵן צְרִכֵי הַרְבִּים? דְּנִין דִּינֵי מוֹנוֹת, וְדִינֵי נַפְשׁוֹת, וְדִינֵי מַפּוֹת, וְפוֹדִין עַרְכִּין וְחַרְמִים וְהַקְדִּישׁוֹת, וּמַשְׁקִין אֶת הַפּוֹטָה, וְשׁוֹרְפִין אֶת הַפְּרָה, וְעוֹרְפִין עֵגְלָה עְרוּפָה, וְרוֹצְעִין עֶבֶד עֶבְרִי, וּמַטְהַרִין אֶת הַמְּצוֹרֵעַ, וּמַפְרְקִין אֶת הַמְּנַעַל מֵעַל גְּבֵי הַמַּיִם (הַיָּמִים) וְאֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ.

תמן תנינן: משקין בית השלחין ומציינין על הנקרות. לא כבך ציינו מאדר? ותיפתר: שירד שטף של גשמים ושטפו.

ויצאין אף על הכלאים. לא כבך יצאו מאדר? תיפתר: שהיתה השנה אפילה, ואין הצמחין ניפרים. מניין לציין? רבי ברכיה, רבי יעקב בר פת יעקב, בשם רבי הונניא דברת תוורן. רבי יוסה אמרי לה, רבי יעקב בר אחא בשם רבי הונניא דברת תוורן. רבי חזקיה רבי עזיאל בריה דרב הונניא דבית תוורן בשם רבי הונניא דבית תוורן: **טמא טמא יקרא** (ע"א י) – כדי שתהא הטומאה קוראה לך בפיה, ואומרת לך: "פרוש!"

רבי אילא בשם רבי שמואל בר נחמן: (הקפאל לט) **ועברו**

[דף ג' ע"א]

העוברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציין. עצם – מכאן שמציינין על העצמות. **אדם** – מיכן שמציינין על השדרה והגלגולת. **ובנה** – מיכן שמציינין על גבי אבן קבועה. אם אומר את על גבי אבן תלושה, אף היא הולקת ומטמא במקום אחר. **אצלו** – למקום טהרה. **ציין** – מיכן לציין ומצא אבן אחת מצויינת, אף על פי שאין מקימין בה הפאהיל עליה – **טמא**. אני אומר: מת מצויין והיה נתון פתחיה, היו שתום הפאהיל עליהן – טהור, וביניהן – **טמא**.

אם היה חורש בינתיים – הרי הן פתחיות, ביניהן – טהור, וסביבותיהן – טהור. תני: אין מציינין על הכשר, שפוא נתעפל הכשר. רבי יוסטא בר שונם בעא קומי רבי מנא: ולא נמצא מטמא טהרות למפרע? אמר ליה: מוטב שיתקלקלו בו לשעה, ואל יתקלקלו בו לעולם.

הלכה ב'

מתני' אמר רבי יהודה: פראשונה – היו עוקרין ומשליכין לפניהן. משרבו עוברי עבירה – היו משליכין לדרכים. התקינו – שיהו מפקירין את כל השדה.

גמרא אמר רבי יהודה בוי. תניא, אמר רבי יהודה: פראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהן, והיו שמהים שתי שמחות, אחת, שהיו מנבשין שדותיהן, ואחת שהיו נהנין מן הכלאים. משרבו עוברי עבירה – היו משליכין על הדרכים, אף על פי בן היו שמהים, שהיו מנבשין שדותיהן! התקינו: שיהו מפקירין כל השדה בולה.

ומניין שהפקר בית דין הפקר? דכתיב

[דף ג' ע"ב]

ענין ג' (ה) וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה.

מניין שהיא פטורה מן המעשרות? רבי יונתן בריה דרב יצחק בר אחא שמע לה מן הדא: אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית. ואם עיברה – הרי זו מעוברת. וחודש אחד שהוא מוסף, לא פטור ממעשרות הוא?

עד כדון שביעית, מוצאי שביעית מאי? אמר רבי בון: שלא לרבות באיסור חדש.

רבי זעירא בשם רבי אלעזר (רבי אבהו), הדא דאת אמר: עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ, אבל משהתיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ – היא שביעית, היא של שאר שני שבוע. תני: אין מעברין וכו'. אמר רבי מנא: הדא דאת אמר בראשונה שהיו השנים כתיקנו, אבל עכשיו שאין השנים כתיקנו – היא שביעית היא של שאר שני שבוע.

תני: של בית רבן ומילא, עיברה במוצאי שביעית מיד.

אמר רבי אבון: אין מן הדא, לית את שמע מינה כלום. שמור את החדש האביב (דברים טו) – שומריהו שבוא בחידושו.

והידיא אמרה דא? גדיש שלא לוקט תחתיו, כל הנוגעות בארץ – הרי הן של עניים. ואמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: דבית שמאי היא. דאי כבית הלל, עניים מעשרין ואוכלין! ואמר ליה רבי יוסי: שמענו שהוא פטור ממעשר דברי הכל, משום קנסא.

הלכה ג'

מתני' בהמשה עשר בו – שולחנות היו יושבין במדינה. בעשרים והמשה בו – ישבו במקדש.

משוישבו במקדש – התחילו

[דף ד' ע"א]

למשכן.

את מי ממשכננין? לזים וישראלים, וגרים ועבדים משוחררים, אבל לא נשים ועבדים וקטנים. כל קמן שהתחיל אביו לשקול על ידו – שוב אינו פוסק.

אין ממשכננין את הכהנים מפני דרכי שלום.

אמר רבי יהודה: העיד בן בוקרי בביבנה, כל בהן ששוקל – אינו חוטא.

אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: לא פיי, אלא פל כהן שאינו שוקל – חוטא. אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן (מקרא) וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל – הואיל ועומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים שלנו הם, היאך נאכלין?

גמרא אין ממשקנין את הקטנים. הא לתבוע – תובעין.

הדא דתימר: בשהביא שתי שערות, אבל אם לא הביא שתי שערות – לא בדא.

ולמשכן, אין ממשקנין אף על פי שהביא שתי שערות.

פיני מותניתא: אין ממשקנין את הכהנים, מפני דרף הכבוד.

אמר רבי יהודה: העיד כר. אמר רבי ברכיה: טעמא דרבן יוחנן בן זכאי – (שמות ז) **זה יתנו** – שנים עשר שקטים יתנו.

רבי טבי בשם רב המנונא: בן משיבין חכמים לרבי יהודה, תפאת יחיד – מתה, אין תפאת ציבור מתה. מנחת תהיוד – קריכה כליל. ואין מנחת הציבור קריכה כליל.

וקשיא, משיבין לאדם דבר שאינו מודה בו? דתנן: שאין תפאת ציבור מתה, רבי יהודה אומר: תמות!

[דף ד' ע"ב]

והוא מויתב לן: זו לא נדבת יחיד היא?! ואינן מתיבין ליה: מכיון שנמסרה לציבור – פמי שהיא נדבת ציבור.

בתיב (שמות ז): **כל העבר על הפקדים.** רבי יהודה ורבי נחמיה. חד אמר: כל דעבר בפיא – יתן.

והרנא אומר: כל דעבר על פיקודייה – יתן.

מאן דאמר: כל דעבר בפיא יתן, מסייע לרבן יוחנן בן זכאי. מאן דאמר: כל דעבר על פיקודייה יתן, מסייע לכן בוקרי.

הלכה ד'

מתני' אף על פי שאמר: אין ממשקנין נשים ועבדים וקטנים. אבל אם שקלו – מקבלין מיידן.

הנכרי והביתאי ששקלו – אין מקבלין מהן.

ואין מקבלין מיידן קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות, ותפאות ואשמות. אבל מקבלין מהן נדרים ונדבות.

זה הפלל: כל שנידר ונידב – מקבלין מיידן. וכל שאין נידר ונידב – אין מקבלין מיידן.

וכן הוא מפורש על ידי גורא, שנאמר

[דף ה' ע"א]

(עירא ד): לא לְכֶם וְלָנוּ לְבָנוֹת בַּיִת לְאַלְהֵינוּ:

ואלו שהייבין בקלבון: לָוִים, וְיִשְׂרָאֵלִים, וְגֵרִים, וְעֲבָדִים מְשֻׁחָרְרִים. אֲכָל לֹא כְהֻנִּים, וְנָשִׁים, וְעֲבָדִים, וְקַמְנִים.

השוקל על ידי כהן, על יד האשה, על יד עבד, על יד קמון – פטור.

ואם שקל על ידו ועל יד חברו – חייב בקלבון אחד. ורבי מאיר אומר: שני קולבנות.

הנותן סלע ונוטל שקל – חייב שני קולבנות. השוקל על יד עני, ועל יד שכינו, ועל יד בן עירו – פטור. ואם הקוום – חייב.

האחין השותפין שהייבין בקלבון – פטורין ממעשר בהמה. וכן שהייבין במעשר בהמה – פטורין מן הקלבון. וכמה הוא קלבון? מעה בסף; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: חצי מעה.

גמרא אף על פי שאמרו כו'. הא לתבוע – אין תובעין. הֵכָא אֵת אָמַר: תּוֹבְעִין, וְהֵכָא אֵת אָמַר אין תּוֹבְעִין! כּאֵן – בְּשֵׁחֲבִיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. וְכֵאֵן – בְּשֵׁלֵא חֲבִיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת.

הנכרי והבית כו'. אָמַר רַבִּי בָּא: תִּיפְתֵּר כְּמֵאן דְּאָמַר: כּוֹתֵי כְּנַכְרִי, דְּאֵתְפִלְגִין, כּוֹתֵי – כְּנַכְרִי; דְּבִרֵי רַבִּי. רַבִּי. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן זְמַרְיָא אָמַר: כּוֹתֵי – כְּנַכְרִי לְכָל דְּבִר.

אָמַר רַבִּי לְעֹזֵר: מִתְנִיתָא – בְּנַכְרִים. הָא בְּכוֹתִים – לָא.

וְתַנִּי בֶן "אָדָם" (עירא א) – לְרַבּוֹת אֵת הַגֵּרִים, לְהוֹצִיא אֵת הַמּוֹמְרִים.

מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי אֲלֵעֶזֶר, אִין מְקַבְּלִין מִיָּדָם מִיָּדֵי זְבִין וְזָבוֹת מִיָּדֵי יוֹלְדוֹת. וְכִי יֵשׁ קִינֵי זְבִין וְזָבוֹת בְּעִבּוֹם? אֵלֵא רִישָׁא בְּעִבּוֹם, וְסִיפָא בְּכוֹתִים. בֶּן הוּא, רִישָׁא בְּעִבּוֹם, וְסִיפָא בְּכוֹתִים.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּתַחֲלָה – אִין מְקַבְּלִים מֵהֶם לֹא דְבַר מְסִיִּם, וְלֹא דְבַר שְׂאִינֵי מְסִיִּם. וּבְסוֹף – מְקַבְּלִין מֵהֶן דְּבַר שְׂאִינֵי מְסִיִּם, וְאִין מְקַבְּלִין מֵהֶן.

[דף ה' ע"ב]

דְּבַר מְסִיִּם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוֹף – אִין מְקַבְּלִין מֵהֶן, לֹא דְבַר מְסִיִּם וְלֹא דְבַר שְׂאִינֵי מְסִיִּם.

מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: אִין מְקַבְּלִין מֵהֶן הַקֹּדֶשׁ וְנִדְבָה לְכַדֵּק הַבַּיִת. פֶּתֵר לָהּ: בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוֹף, וּבְלִבְדָּ שֶׁהוּא מְסִיִּם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: בֵּין בְּתַחֲלָה וּבֵין בְּסוֹף – אִין מְקַבְּלִין מֵהֶם לֹא דְבַר מְסִיִּם וְכו'.

מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש! דתני: הכל שווין, שהן נודרין ונידרין. פתר לה: עולה. ניהא נודרים עולה. נידרים עולה?

אָלָא: בשאמר ישראל: "חרי עלי עולה", ושמע נכרי ואמר: "מה שאמר זה – עלי".

ואינו מכיב עמו נככים. ומותר נככים? לא לכלי שרת אינו? נמוץ מכיב דבר מסויים! התיב רבי יוסי כי רבי בון: והא תנינו: נערכין ועורכין, לא לבדק הבית אינו? הויד מה דאת אמר תמן: לשמים הוא מתכוון, ומאליהו הו בון לבדק הבית, בן את אמר אף הכא: לשמים הוא מתכוון, ומאליהו הו בון לבדק הבית.

מה עבד לה רבי שמעון בן לקיש? פתר לה: לא לכם ולנו לבנות בית לאליהו (עודא ד.)

רבי חזקיה אמר, רבי סימון שאל: מעתה אין מקבלין מהן לאמת הפנים ולהומות העיר ומגדלותיה, על שם שנאמר (נחמיה ב): **ולכם אין חלק וגו'.**

אלו תיבין בקלבון. (תני: אלו תיבין בקלבון אחד. רבי מאיר אומר: שני קולבנות.

[דף ו' ע"א]

מתניתא דרבי מאיר! דאמר רבי מאיר: אף על פי שאין שקלו תורה – קלבנו תורה. סבר רבי מאיר כמי ששקלו שלם שהוא פטור מהקלבון).

מתניתא דרבי מאיר! דאמר רבי מאיר: בשם ששקלו תורה – כד קלבנו תורה. קסבר רבי מאיר: בנותן שקלו שלם – שהוא תיב בקלבון.

דאמר רבי מאיר: כמין מביע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כפא כבודו, והרצהו למשה, ואמר לו (שמות ט): **זה יתנו** – כזה יתנו.

נתן סלע ליטול שקל – תיב שני קולבנות. אמר רבי אלעזר: דרבי מאיר היא! דרבי מאיר אמר: אחד שקל שהוא נותן, ואחד סלע שהוא נטל. דתניא: אלו תיבין בקולבון כו' קלבון אחד. ורבי מאיר אמר: שני קולבנות.

(וימר רב) ורב אמר: דברי הכל היא. דאמר רבי מאיר: אחד, שקל שהוא נותן. ואחד, שקל שהוא נטל. ואחד, לדברי תורה.

על דעתיה דרב, שלשה קולבנות אינו? אתא רבי ירמיה רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב: שלשה קולבנות אינו: אחד, שקל שהוא נותן. ואחד, שקל שהוא נטל. ואחד, לדבר תורה.

האחים והשותפים שתיבין בקלבון ופטורין ממעשר בהמה – בשחלקו והורו ונשתתפו.

שחייבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלבון – בשלא חלקו.

אמר רבי לעזר:

[דף ו' ע"ב]

והן שחלקו גדיים כנגד תישיש, ותישיש כנגד גדיים. אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים, ותישיש כנגד תישיש – הוא חלקו משיעה הראשונה.

אמר רבי יוחנן: אפילו חלקו גדיים נגד גדיים, ותישיש נגד תישיש – בלקוהות הן ופטורין מן המעשר. בההוא

[דף ז' ע"א]

דתנינן תמוז: חלקיה ושנייתן לז' במתנה – פטור ממעשר בהמה.

רבי חייא, רבי חזקיה, רבי ירמיה בעי: ולמה לית זן אמרין: פעמים שהן חייבין בזה ובזה, ופעמים שהן פטורים בזה ובזה. היך עבידא? (חלקו את הנכסים ואחר כך חלקו את הבהמה – חייבין בזה ובזה.)

חלקו את הבהמה ואחר כך חלקו את הנכסים – פטורין מזה ומזה.

חלקו הנכסים ולא חלקו הבהמה – חייבין בזה ובזה. חלקו הבהמה ולא חלקו את הנכסים – פטורים מזה ומזה.

אמר רבי מנא: הדין דאת אמר – בשלא היתה הבהמה רוב, אבל אם היתה הבהמה רוב – הן הן עיקר נכסים.

רבי אבין אמר: רבי שמו בעי: מפני שעשיתן כאדם אחד אצל מעשר בהמה, את פוטרו מן הקלבון? אמר ליה: לא שניא היא? שהוא נותן סלע אחת שלימה. מעתה אפילו חלקו וחזרו ונשתתפו – חייבין במעשר בהמה ופטורים מן הקלבון. ותנינן: חייבין בקלבון, ופטורין במעשר בהמה.

רבי בא בשם אבא בר רב הונא: היא שני

[דף ז' ע"ב]

אהין שירשו את אביהן, היא שני גיסין שירשו את חמיהן.

לאיכן היו הקלבנות נופלין?

רבי מאיר אומר: לשקלים.

רבי לעזר אומר: לנדבה.

1 הגר"א גורס כאן: מאי מעמא דרבי מאיר? סבר רבי מאיר: השוקל שקלו שלם – שהוא חייב שני קלבונות, דאמר רבי מאיר: פשם ששקלו תורה – כך קלבנו תורה. דתני: רבי מאיר אומר: כמין מטבע של אש וכו'.

מִסְכַּת פְּלָאִים פָּרָק שְׁנַי

א. הַרְוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ שׁוּרוֹת שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁל מִינֵי הַבָּבָה - עוֹשָׂה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאִיתָ בְּשֵׂדֵה. שְׁלֹשֶׁת תְּלָמִין מִפְּלִשִׁין מֵרֵאשׁ שְׂדֵה וְעַד סוּפוֹ - רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָבָא יוֹסִי בֶן חֲנָן אִישׁ יוֹנִי אוֹמֵר: דִּין אַרְךָ חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְרַחֲב - מְלֵא עַל הַשְּׂרוּנֵי דוּמָה לְעַל שֶׁל כְּרָמִים. תַּחֲלָתוֹ - כִּשְׁעוֹר הַזֶּה, אֵף עַל פִּי שְׁאִין סוּפוֹ כִּשְׁעוֹר הַזֶּה:

ב. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִים - הָיָה מְכַנֵּס חֲטָה בְּתוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִים, אוֹ שְׂעוּרָה בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲטִים - מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁחֲטִים נִרְאוּ כְּסוּף שְׂדֵה חֲטִים, וְשְׂעוּרָה נִרְאִיתָ כְּסוּף שְׂדֵה שְׁעוּרִים. רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶפְלוּ חֲטָה אַחַת נִכְנְסַת לְתוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִים, אוֹ שְׂעוּרָה אַחַת נִכְנְסַת לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲטִים - מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁחֲטִין נִרְאוּ כְּסוּף שְׂדֵה לַחֲטִין, וְשְׁעוּרִין נִרְאוּ כְּסוּף שְׂדֵה לְשְׁעוּרִין:

ג. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִים - מִתָּר לַעֲשׂוֹת בִּינֵיהֶם תֵּלֵם, לְהִיּוֹת זוֹרַע אַחַת חֲטָה וְאַחַת שְׂעוּרָה. הִיתָה חֲטָה אַחַת מְבַלְעַת בְּתוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִין, אוֹ שְׂעוּרָה אַחַת מְבַלְעַת בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲטִין - אָסוּר:

ד. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִין - אִין מִתָּר לַעֲשׂוֹת בִּינֵיהֶן תֵּלֵם שֶׁל מִין אֶחָד. וּבִפְשָׁתוֹ - מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁרוּצָה לְבַדּוֹק אֶת שְׂדֵהוּ. וּבִלְבַד שִׁיחָא תֵּלֵם מִפְּסִיק מֵרֵאשׁ שְׂדֵה וְעַד רֵאשׁוֹ. רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָבָא יוֹסִי חֲנָן אִישׁ יוֹנִי אוֹמְרִין: דִּין אַרְךָ חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי אוֹמֵר: מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ שׁוּרָה שֶׁל חֲרָדֵל. כִּמָּה הוּא אַרְךָ הַשׁוּרָה? עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה:

ה. אִין מְקִיפִין חֲרָדֵל חֲרִיעַ אֲלָא לַחִיסִית בְּלַבָּד; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְכָל מְקִיפִין חֲרָדֵל חֲרִיעַ, חוּץ מִן הַתְּבוּאָה.

רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לַעֲרוּגוֹת קִטְנוֹת שֶׁל יָרֵק מְקִיפִין אוֹתוֹ חֲרָדֵל חֲרִיעַ:

ו. הַסוּמָךְ לְשָׂרְשֵׁי אֵילָן שִׁיבָשׁוּ, שֶׁהָיוּ גְבוּהִין מִעֲשָׂרָה טַפְחִים, וְאֵילָן שְׁאִין נוֹפוּ גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טַפְחִים - זוֹרַע תַּחֲתָיו זֶרַע, וְסוּמָךְ לוֹ מִין אַחֵר מִבְּחוּץ. הָיוּ מוֹשְׁכוֹת מִן הַגֶּדֶר שְׁלֹשָׁה טַפְחִים - לֹא יִפְחוֹת מִשְׁלֹשָׁה תְּלָמִים מִפְּלִשִׁין, כְּדֵי שִׁיְהוּ נִרְאִין כְּשׁוּרָה. דָּרָךְ הִיחִיד וְדָרָךְ הִרְבִּים, וְגִדְרָה שֶׁהוּא נִמוּךְ מִעֲשָׂרָה טַפְחִים - עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ. אָבֵל הַגְּבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים - אִין עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ:

ז. כִּמָּה הִיא מִדַּת בֵּית רַבֵּעַ? עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה מִרְבַּעַת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶפְלוּ אֲרַכָּה כְּשֵׁנִים בְּרַחֲבָה:

ח. עֲבוּדַת יָרֵק בִּירֵק, אַחֵר שֶׁשָּׂה טַפְחִים - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֵלוֹ הִיא טְבֵּלָא מִרְבַּעַת. אֶפְלוּ אִם אִין שֵׁם אֲלָא קִלַּח אֶחָד - נוֹתְנִין לָהּ עֲבוּדָתָה שֶׁשָּׂה טַפְחִים, בֵּין מִן הָאֲמֻצָּע וּבֵין מִן הַצְּדִיין. הָיוּ קִלְחִין נוֹטֵין לוֹ לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ - מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאִיתָ כְּסוּף שְׂדֵה:

ט. הַחֲרָדֵל וְהַפּוּלִין, וְהַשִּׁפִּין, אֵף עַל פִּי שְׁזָרְעִין לִירֵק - אִין זוֹרְעִין אוֹתוֹן בְּעָרוּגָה. פּוּלִין הַגְּמֵלוּנִין וְפּוּל הַמְצָרִי, בְּזִמְן שְׁזָרְעִין לְזֶרַע - אִין זוֹרְעִין אוֹתוֹן בְּעָרוּגָה. לִירֵק - זוֹרְעִין אוֹתוֹן בְּעָרוּגָה. וְשָׂאָר יִרְקוֹת שְׂדֵה וְיִרְקוֹת גֵּזֶה, אֵף עַל פִּי שְׁזָרְעִין לְזֶרַע - זוֹרְעִין אוֹתוֹן בְּעָרוּגָה:

י. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ תְּלָמִיּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל טַפַּח טַפַּח, וְלִתֵּן לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה מִינֵין, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד בְּאֲמֻצָּע. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ עָרוּגִיּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל שֶׁשָּׂה טַפְחִים, וְלִתֵּן לְתוֹכָן חֲמִשָּׁה מִינֵין, אֲרַבַּע עַל אֲרַבַּע רוּחוֹת הָעָרוּגָה, וְאֶחָד בְּאֲמֻצָּע. וּמִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ גִימָא קִטְנָה שֶׁהִיא עֲמוּקָה טַפַּח, וְלִתֵּן לְתוֹכָהּ אֲרַבַּעַת מִינֵין, וְהוֹפְכִין לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. וּמִתָּר

הרכיב תָּרַד על גבי יִרְבַּח, אף על פי שאין ישְׂרָאֵל רשאי לעשות כן - נוטל הימנו זרע וזורע במקום אחר:

טז. ישְׂרָאֵל שקים כְּלָאִים בתוך שְׂדֵהוּ - אין אֶחָיו הַכֹּהֲנִים נִכְנְסִין לְתוֹכָהּ, אֲלֵא רואין אותו כְּצִיּוֹן בית הַקְּבֻרוֹת. אין עוֹשִׂין עִם הַנְּכָרִים בְּכִלְאִים, אֲבָל עוֹקְרִין עִמוֹ כְּלָאִים, מִפְּנֵי שֶׁמֵּמַעֵט אֵת הַתְּפִלָּה:

יז. אין עוֹשִׂין עִם הַנְּכָרִי בְּכִלְאִים. אֶחָד כְּלָאֵי הַכֶּרֶם וְאֶחָד כְּלָאֵי זֵרַעִים. וּבְעִירוֹת הַמְּבֻלְעוֹת, כְּגוֹן: בֵּית עֲנָה, אֵימָא וְחִבְרוֹתֶיהָ - עוֹשִׂין עִם הַנְּכָרִי בְּכִלְאִים. כֶּשֶׁם שֶׁהַכְּלָאִים בְּאֶרֶץ - כֵּן הַכְּלָאִים בְּחוּצָה לְאֶרֶץ:

מִסְכַּת כְּלָאִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. איזו היא קְרַחַת הַכֶּרֶם? כֶּרֶם שֶׁחָרַב אֲמַצְעוֹ, וְנִשְׁתִּירוֹ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ שְׁנוֹת גִּפְנִים, בֵּין מֵאַרְבַּעַת רֹחוֹת, וּבֵין מִשְׁלֹשָׁה רֹחוֹת, וּבֵין מִשְׁתֵּי רֹחוֹת, זו כְּנֶגֶד זו:

ב. איזו מְחוּל הַכֶּרֶם? בֵּין שְׁנֵי כְרָמִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אומרים: אם אין שָׁם אֲלֵא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אִמָּה - לא יביא זרע לְשָׁם. הֵיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אִמָּה - נֹתְנִין לוֹ עֲבוּדָתוֹ, וְזוֹרַע אֵת הַמּוֹתֵר:

ג. יש במְחִיצַת הַכֶּרֶם לְהִקְלֹ וְלְהַחְמִיר. כִּיצַד? מְחִיצָה סְמוּכָה לְגִפְנִים - זורע חוּצָה לָהּ, עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְעַקֵּר מְחִיצָה, שְׂאֵלוֹ אֵין שָׁם - נֹתְנִים לְכֶרֶם אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע אֵת הַמּוֹתֵר. הֵיתָה מְשׁוּכָה אַחַת עֶשְׂרֵה אִמָּה - לא יביא זרע לְשָׁם, שְׂאֵלוֹ אֵין שָׁם מְחִיצָה - נֹתֵן לְכֶרֶם אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע אֵת הַמּוֹתֵר:

ד. מְחִיצַת הַכֶּרֶם שְׁנַפְרָצָה, אומרים לו: 'גְּדוּר'. גְּדוּרָה וְנַפְרָצָה, אומרים לו: 'גְּדוּר'. אם נִתְיָאֵשׁ הֵימְנָה - הֵרִי זֶה קֹדֶשׁ וְחַיִּב בְּאַחֲרֵיּוֹתָהּ. כִּמָּה תֵּהֵא מִטְעָתָה? שְׁלֹשׁ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ. נִטְלָה אַחַת מִן הַקִּיצוּנָה - הֵרִי זֶה כֶּרֶם. כִּמָּה יֵהֵא בִּינֵיהֶן? שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים, מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה. וְהִזְנִיב -

אֲדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ תֵּלֵם, לְהִיּוֹת נוֹטַע קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין אֲבִטְיָחִים וּמְלַפְפוֹנוֹת וּפּוֹל הַמְּצָרִי, וְהוֹפְכֵן, אֵלוֹ לַצַּד זֶה, וְאֵלוֹ לַצַּד זֶה. וּבִלְבָד שְׂאֵל יֵהֵא בֵּינוֹ לְבֵין חִבְרוֹ שֶׁשָּׂה טְפָחִים:

יא. הַנוֹטַע שְׁתֵּי שְׁנוֹת שֶׁל קְשׁוּאִין, שְׁתֵּי שְׁנוֹת שֶׁל דְלוּעִין, שְׁתֵּי שְׁנוֹת שֶׁל אֲבִטְיָחִים, וְשְׁתֵּי שְׁנוֹת שֶׁל מְלַפְפוֹנוֹת, וְשְׁתֵּי שְׁנוֹת שֶׁל פּוֹל הַמְּצָרִי, אִפְלוּ כָּל שְׂדֵהוּ - מְתָר:

יב. וְקוֹצֵב בְּכַדִּי שְׁנֵיהֶם - רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אומר: שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה אַמּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָה אומר: שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת. מַעֲשֵׂה הֵיָה בְּכַפֵּר פְּגִי, וְעֵשָׂה רַבִּי נַחֲמִיָּה כְּדַבְּרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל:

יג. שׁוּרָה שֶׁל דְלוּעִין בִּירְקָה, אַרְךָ - שְׁשֵׁה טְפָחִים, וְרַחֵב - מְלוּאוֹ. אֶחָד שׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאִין², וְאֶחָד שׁוּרָה שֶׁל יִרְקָה, אֶחָד בְּתַבּוּאָה, אַרְךָ - עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּמְחִצָּה עַל רַחֵב שְׁשֵׁה טְפָחִים. וְשׁוּרָה שֶׁל יִרְקָה בִּירְקָה, אַרְךָ - שְׁשֵׁה טְפָחִים, וְרַחֵבוֹ - מְלוּאוֹ. שֶׁל דְלוּעִין בִּירְקָה, וּבֵין שׁוּרָה לְחִבְרָתָהּ - שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה אִמָּה. שׁוּרָה שֶׁל תַּבּוּאָה בְּתַבּוּאָה אוֹ בִּירְקָה אֶחָד מֵרֵאשִׁי וְעַד רֵאשׁוֹ, וְרַחֵב שְׁלֹשָׁה תֵּלָמִים שֶׁל פְּתִיחַ:

יד. אַחַת שׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאִין, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל דְלוּעִין, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל אֲבִטְיָחִים, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל מְלַפְפוֹנוֹת, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמְּצָרִי, אֶחָד הַמְּקָיִם קָלַח אֶחָד לְזֵרַע - בֵּית רַבַּע, אוֹ צִרִיף לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה גְבוּהָה עֶשְׂרֵה טְפָחִים וְרַחֵבָה אַרְבַּע:

טו. נְכָרִי שֶׁהִרְכִּיב הַפְּרָסִין עַל גְּבִי עֵבֶשׁ, אף עַל פִּי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רשאי לעשות כן - נוטל הימנו, וְחוֹזֵר וְנוֹטַעֵן בְּמִקּוֹם אַחֵר.

¹ יש גורסים: הַקּוֹצֵר בְּדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶם. פְּרוּשׁ:

הַקּוֹצֵר שֶׁל דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא.

² בְּפְרוּשׁ ר"ש עַל הַמְּשֻׁנָּוֹת גָּרַם: שֶׁל דְלוּעִין.

כרם, והעליונה אין נטועה כרם - זורע את העליונה עד שמגיע לאויר עשרה של תחתונה. העליונה נטועה כרם, והתחתונה אין נטועה כרם - זורע את התחתונה ואת המדרגה עד שמגיע לעקר גפנים:

ט. גפן שנטוע בנקע עמוק עשרה ורחב ארבעה - נותנין לה עבודתה למטה. פחות מכן - נותנין לה עבודתה למעלה:

י. חריץ שעובר בכרם עמוק עשרה ורחב ארבעה, רבי אלעזר אומר: זורעין בתוכה שלשה זרעונין אחד מכאן ואחד מכאן, ואחד באמצע. רבי אליעזר בן יעקב אומר: נראין דברי רבי אלעזר בחריץ מברץ:

יא. הנוטע ירק בכרם, או המקים - הרי זה מקדש ארבעים וחמשה גפנים. אימתי? בזמן שנטועות על ארבע ארבע, או על חמש חמש. היו נטועות על שש שש, או על שבע שבע - הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: תוקע יתד בארץ ומודד שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות, מפני שנראית כקרן טבלא. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אלעזר בר שמעון: הזורע, וסערתו הרוח לאחוריו - מתר, מפני שהוא אנס. סערתו הרוח לפניו - אסור:

יב. בעל הבית שקים ירקות שדה בכרם - אסור לו ואסור לכל אדם. אחר מכל מקום שקים ירקות שדה בכרם - אסור לו ומתר לכל אדם:

יג. הלשישות, והלביצין, והברמיר, והבולפסין, והפרכוס, והקינרה, והחמיתה, והתלמית, והסיאה, והאזוב, והקורנית, והקשוואין, והדלועין, והאבטיחין, והמלפפונות, ופול המצרי - מיני זרעים, הרי הן כלאי הכרם. האירוס, והקיסוס, ושושנת המלך - מיני זרעים, ואינן כלאים בכרם. רבי דוסתאי בן יהודה אומר: מיני דשאים, והן כלאים. החשיפה, והאוסין,

מארבע אמות ועד שמונה. היו שתים כנגד שתים, מארבע אמות ועד שמונה, והזנב פחות מארבע אמות, או יתר על שמונה, או שתים כנגד שתים פחות מארבע אמות עד שמונה, או יתר על שמונה, והזנב מארבע אמות עד שמונה - הרי זה אינו כרם, עד שיהיו שתים כנגד שתים מארבע אמות עד שמונה, ומזנב, מארבע אמות ועד שמונה:

ה. כנרת מכן ונוף אין מכן - הרי זה כרם. נוף מכן וכנרת אין מכן - הרי זה אינו כרם. היו דקות ולא היו מכונות, העבו ונעשו מכונות - הרי זה כרם. כיצד יודע אם היו מכונות אם לא? מותח את החוט לעקר גפנים, אם היו כלן נוגעות בחוט - הרי זה כרם. אחת נכנסת ואחת יוצאת - הרי זה אינו כרם:

ו. רבי שמעון אומר: חריץ שנטוע כהלכתו, או שהיה מקף כשוכך הזה עגול - הרי זה אינו חריץ. כרם שנטוע ערבוביא, אם יש בו לכוון שתים כנגד שלש - הרי זה כרם, ואם לאו - אינו כרם. זה היה מעשה, וצאו ושאלו את רבן גמליאל, אמר להם: צאו ושאלו את יוסי בן גילאי, שהוא בר וברי בהלכות הכרם. צאו ושאלוהו, אמר להן: אם יש בו לכוון שתים כנגד שלש - הרי זה כרם, ואם לאו - אינו כרם. רבי שמעון אומר: כרם שנטוע על פחות מארבע אמות, או יותר על שמונה אמות - הרי זה אינו כרם:

ז. כרם שנטוע שאינו כהלכתו, ושורה אחת נכנסת ואחת יוצאת ממנו, כשהוא מודד - נותן לכרם ארבע אמות, ולשורה ששה טפחים. היה נטוע כהלכתו, וגפנים החיצונים כנגד בינתים, כשהוא מודד מבפנים, נותן לכרם מבפנים - ארבע אמות, ולגפנים - ששה טפחים:

ח. גפן שנטועה במדרגה - נותנין לה עבודתה. הזרעים והירקות שננטועין במדרגה - נותנין להן עבודתן. היו שתי שדות זו למעלה מזו, התחתונה נטועה

וְהַגְמִי, וְכָל הַגְדָּלִין בְּאֶפֶר - מִינֵי דְשָׂאִים, וְהָן כְּלָאִים בְּכָרִם. הַקְנִים, וְהַחֲבִין, וְהַנְּרָד, וְהָאֶטְרִין - מִין אֵילָן, וְאֵינָן כְּלָאִים בְּכָרִם. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל הַמוֹצִיא עֲלֵין מַעֲקָרו - הָרִי זֶה יִרֶק. וְכָל שְׂאִין מוֹצִיא עֲלֵין מַעֲקָרו - הָרִי זֶה אֵילָן:

יד. הַחֲצֵב, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: כְּלָאִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין כְּלָאִים. כְּשׁוֹת, רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: אֵין כְּלָאִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּלָאִים. צֶלֶף, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: כְּלָאִים בְּכָרִם וְאֵינָם כְּלָאִים בְּזֵרַעִים. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֵין כְּלָאִים, לֹא בְּכָרִם וְלֹא בְּזֵרַעִים. אֲמַר רַבִּי טְרַפּוֹן: אִם כְּלָאִים בְּכָרִם - תְּהֵא כְּלָאִים בְּזֵרַעִים, וְאִם אֵין כְּלָאִים בְּזֵרַעִים - לֹא תְהֵא כְּלָאִים בְּכָרִם. אֵלוֹ וְאֵלוֹ מוֹדִים: שְׁחִיב בְּעֶרְלָה:

מִסְכַּת כְּלָאִים פְּרָק רִבְעִי

א. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינָו הִתְקַיְנוּ: שִׁיְהוּ מְרַחֲקִין אַרְבַּע אַמּוֹת מַעֲקָר גְּפָנִים וְלִשְׁדָּה. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשֶׂרָה וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה - בְּטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּכָרִם. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לְגֶפֶן גְּבוּהָה עֲשֶׂרָה וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה - בְּטֵל שֵׁשָׁה טְפָחִים שֶׁבְּגֶפֶן. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשֶׂרָה וְאֵינָה רְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה - לֹא בְּטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּכָרִם. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשֶׂרָה וְאֵין רְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה - לֹא בְּטֵל שֵׁשָׁה טְפָחִים שֶׁבְּגֶפֶן:

ב. בְּכָל עוֹשֵׂין מְחִיצָה, בְּאֲבָנִים וּבְמַחְצָלוֹת, בְּקִשְׁיִם וּבְקִנִּים וּבְקוֹלְחוֹת, אֶפְלוֹ שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים זֶה לַמַּעֲלָה מִזֶּה וְזֶה לַמַּעֲלָה מִזֶּה, וּבִלְבָד שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּין חֲבַל לְחֲבַרו שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדִי שִׁיִּכְנַס הַגְּדִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רַעֲפִים שֶׁהַעֲבִירוֹ עַל גְּבֵי חֲרִיץ - הָרִי הַרַעֲפִים כְּמַחְצָה, וּבִלְבָד שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּינוּ לְבֵין חֲבַרו כְּמִלּוּאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קִנִּים שֶׁהַעֲבִירוֹ עַל גְּבֵי חֲרִיץ - הָרִי הַקִּנִּים בְּמַחְצָה צָרִיף שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּין קִנָּה לְחֲבַרו שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדִי שִׁיִּכְנַס הַגְּדִי. רַבִּי יוֹסִי

אוֹמֵר: אִם הָיוּ קִנִּים מְדוּקְרָנִין וְעָשָׂה לָהֶם פְּאָה מְלַמְעָלָה - מִתֵּר:

ג. נִמְצְאָתָא אוֹמֵר, שְׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּמַחְצָה. כָּל שְׁפָחוֹת מְשֻׁלְשָׁה - צָרִיף שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּינוּ לְחֲבַרו שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדִי שְׁלֹשָׁה יִכְנַס הַגְּדִי. וְכָל שֶׁהָן שְׁלֹשָׁה, מְשֻׁלְשָׁה עַד אַרְבָּעָה - צָרִיף שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּינוּ לְבֵין חֲבַרו כְּמִלּוּאוֹ, כְּדִי שְׁלֹשָׁה יֵהוּ פְּרוּצוֹת כְּבִנְיָן. הָיוּ יִתְרוֹת עַל בְּנִין, אִף כְּנֶגֶד הַבְּנִין - אֲסוּר. כָּל שֶׁהָן אַרְבָּעָה, מְאֻרְבָּעָה וְלַמַּעֲלָה - צָרִיף שְׁלֹשָׁה יֵהָא בֵּינוּ לְבֵין חֲבַרו כְּמִלּוּאוֹ, כְּדִי שְׁלֹשָׁה יֵהָא פְּרוּץ כְּעוֹמֵד. אִם הַפְּרוּץ מְרַבָּה עַל הַעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַעוֹמֵד - מִתֵּר, כְּנֶגֶד הַפְּרוּץ - אֲסוּר. אִם הִיָּה עוֹמֵד מְרַבָּה עַל הַפְּרוּץ, אִף כְּנֶגֶד הַפְּרוּץ - מִתֵּר. וּבִלְבָד שְׁלֹשָׁה תְהֵא פְּרָצָה יִתְרָה עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת. אִם הָיוּ קִנִּים מְדוּקְרָנִין וְעָשָׂה לָהֶם פְּאָה מְלַמְעָלָה, אֶפְלוֹ יִתְרָה עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת - מִתֵּר:

ד. כָּל מְחִיצָה שֶׁעֲשׂוּיָה שְׁתֵּי וְאֵין עֲשׂוּיָה עֶרֶב, עֶרֶב וְאֵין עֲשׂוּיָה שְׁתֵּי - הָרִי זֶה מְחִיצָה. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מְחִיצָה אֲלֹא עַד שֶׁתְּהֵא עֲשׂוּיָה שְׁתֵּי וְעֶרֶב. מַעֲשֶׂה שֶׁהֲלַף רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶצֶל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּכַפֵּר עֲזִיז, הִרְאָהוּ גֶפֶן שֶׁמְדַלָּה עַל מַקְצֵת תְּאֵנָה, אֲמַר לוֹ: מַה אָנִי לְהִבִּיא זֶרַע תַּחַת הַמּוֹתֵר? אֲמַר לוֹ: מִתֵּר, שְׂאִין אָדָם מְבַטֵּל תְּאֵנָתוֹ מִפְּנֵי גֶפֶנוֹ. הַעֲלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית הַמַּגְנִים,³ וְהִרְאָהוּ גֶפֶן שֶׁמְדַלָּה עַל מַקְצֵת קוֹרָה וּבֹו שֶׁל שְׁקָמָה וּבֹו קוֹרוֹת הַרְבָּה, אֲמַר לוֹ: תַּחַת קוֹרָה זֶה - אֲסוּר, וְהַשָּׂאֵר - מִתֵּר, שְׂאֵנִי רוֹאֶה שְׁכָל קוֹרָה וְקוֹרָה בְּאֵילָן - אֵילָן בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הִיָּה מְפָסִיק בֵּין קוֹרָה לְחֲבַרְתָּה - כְּאֵלוֹ אֵילָן אַחַד:

ה. אֵלוֹ הֵן פְּסָקֵי עֵרִים: עֵרִים שֶׁחֲרַב אֲמָצְעוֹ, וְנִשְׁתִּירוֹ בֹו חֲמֵשׁ גְּפָנִים מְכָאֵן וְחֲמֵשׁ גְּפָנִים מְכָאֵן, אִם אֵין שָׁם שְׂמוּנָה אַמּוֹת - לֹא יִבִּיא זֶרַע לְשָׁם. אִם הָיוּ שָׁם

³ בַּמְשָׁנִיּוֹת (כְּלָאִים ו, ד): 'הַמַּגְנִיָּה'.

שמינינו תחת הגפן. רבי שמעון אומר: אין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב, אלא הכשר זרעים בלבד:

מסכת פלאים פרק חמישי

א. פלאי הכרם - מתרין משום גזל, ופטורין מן המעשר. פלאי זרעים - אסורין משום גזל, וחיבין במעשרות:

ב. סוס שילדה מין חמור - מתר עם אמו. ואם היה אביו חמור - אסור עם אמו. חמור שילדה מין סוס - מתר עם אמו. רחל שילדה מין עז - מתר עם אמו. אם היה אביו עז - אסור עם אמו. עז שילדה מין רחל - מתר עם אמו. אם היה אביו רחל - אסור עם עמו, ואין קרב לגבי מזבח. כוי - מטילין עליו שני חומרין:

ג. אין קושרין את הסוס לצדי הקרון, ולא לאחר הקרון. ולא את הלבדקים לגמלים. רבי מאיר מתיר. אם היו מסייעין בירידה ובעליה - הכל מודים שהוא אסור:

ד. לא יקשר סוס לפרד, ופרד לחמור, וחמור לערוד, מפני שמנהגין זה את זה. אם עשה כן - רבי מאיר מחיב, וחכמים פוטרין. רבי יהודה אומר: בני סוסה ובני חמורה - אסורין זה עם זה. וחכמים אומרים: כל הפרדות מין אחד הן. אפי' הבבלי אומר: אסור לרכב על גבי הפרדה מקל וחמר, ומה אם במקום שמתר ללבש שני חלוקות כאחד - הרי הוא אסור בתערוכותן, מקום שאסור לנהג שתי בהמות - אינו דין שיהא אסור בתערוכותן?! אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים א, לג): "והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון". אמר להן: אין משיבין מתקוע. אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים א, טו, ה): "אשר עשה

שמונה אמות ועוד - נותנין לו עבודתו וזורע את המותר. כמה הוא 'ועוד'? אחד מששה טפחים באמה:

ו. העושה מחיצה לכרם גבוה עשרה ואין רחבה ארבעה - לא בטל את ארבע אמות שבכרם. העושה מחיצה לגפן, גבוה עשרה ואינה רחבה ארבעה - לא בטל ששה טפחים שבגפן:

ז. זמורה של גפן שהיתה מדלה על גבי תבואה, אפלו היא מאה אמה - כל הגפן אסורה, היא ופרותיה. תבואה שנטעה תחת הגפן - מחזיר ואינו מקדש. הגפנים והירקות שנוטין לתוך הגפן, אבא שאול אומר, רבי עקיבא אומר: יחזיר. וכן עזאי אומר: יספר:

ח. היו שרשין יוצאין בתוך ארבע אמות שבכרם - הכל מודים שיעקר. שרשי פאה יוצאין בתוך ארבע אמות שבכרם, אפלו למטה משלשה טפחים - מתר:

ט. המכריח את הגפן בארץ, ואין על גביו עפר, אלא כל שהוא - מתר לזרע מכאן ומכאן, ואסור לזרע על גביו. היה על גביו עפר שלשה טפחים - מתר לזרע על גביו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמאי אומרים: עשרה טפחים, ובית הלל אומרים: ששה טפחים. הברכה שבסלע, אף על פי שאין עפר על גביו אלא שתי אצבעות - מתר לזרע על גבה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: שלש אצבעות:

י. רבי שמעון בן אלעזר אומר: תבואה שהשרישה - הרי זו אסורה ומקדשת ומתקדשת. גפנים שהשרישו - הרי אלו אסורין ומקדשין, אבל אין מתקדשין עד שיעשו כפול הלבן. מקצתם עשו כפול הלבן, ומקצתן לא עשו, את שעשו כפול הלבן - אסורין, ואת שלא עשו כפול הלבן - מתרין:

יא. המעביר עציץ נקוב בכרם, אם הוסיף מאתים - אסור, אבל אין מתקדש עד

4 פרוש: מן המלכות. ויש אומרים: שהכונה על עירא רבו של דוד שהיה מעיר תקוע.

יְדוּד אֶת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' וְלֹא סָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוְּהוּ כָּל יָמֵי חַיָּיו רַק בְּדַבַּר אֲוִיָּה הַחַתָּמִי :

ה. כָּלֵב - מִיֵּן חִזְיָה. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: מִיֵּן בְּהִמָּה. מַה הִפְרֵשׁ בֵּין רַבִּי מֵאִיר וְחַכְמִים? אֶלֶּא: שֶׁהַכּוֹתֵב חִתּוֹ לִבְנוֹ, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: כָּתַב לוֹ כָּלֵב. וְחַכְמִים אֹמְרִים: לֹא כָּתַב לוֹ כָּלֵב. הַכּוֹתֵב בְּהִמָּתוֹ לִבְנוֹ, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: לֹא כָּתַב לוֹ כָּלֵב. וְחַכְמִים אֹמְרִים: כָּתַב לוֹ כָּלֵב. כָּלֵב כּוֹפֵרִי - מִיֵּן חִזְיָה:

ו. הַיְרוּדִין וְהַנְּעֻמּוֹת - הֲרִי הֵן כְּעוֹפוֹת לְכָל דָּבָר. וְאִיֵּן בְּהִמָּה טְמֵאָה יוֹלְדֵת מִן טְהוּרָה, וְלֹא טְהוּרָה מִן טְמֵאָה, וְלֹא גִסָּה מִן דָּקָה, וְלֹא דָקָה מִן גִּסָּה, וְלֹא אָדָם מִן בְּלֵן, וְלֹא בְּלֵן מִן אָדָם. כָּל שֵׁישׁ בִּישׁוּב - יֵשׁ בַּמַּדְבָּר. הֲרֵבָה יֵשׁ בַּמַּדְבָּר מַה שְּׂאִין בִּישׁוּב. כָּל שֵׁישׁ בִּישׁוּבָה - יֵשׁ בַּיָּם. הֲרֵבָה יֵשׁ בַּיָּם מַה שְּׂאִין בִּישׁוּבָה. אִיֵּן מִיֵּן חֲלָדָה בַּיָּם:

ז. הַחוּסִס אֶת הַפְּרָה, וְהַמְזוּג אֶת הַכְּלָאִים - פְּטוּר, שְׂאִין לָךְ שֶׁהוּא חֲזִיב אֶלֶּא הַנוּוְהָג וְהַמְנַהִיג בַּלְבָּד:

ח. צֶמֶר הַגְּמֵלִים וְצֶמֶר הַרְחֵלִים שְׁטָרְפֵן זֶה עִם זֶה, אִם הֲרִיב מִן גְּמֵלִים - מִתָּר. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁטָרְפֵן זֶה בְּזֶה וְהַבִּיא פִּשְׁתֵּן בִּינֵיהֶם. אֲכָל הַעוֹשֶׂה חֲלוּק שְׁכוּלֵל צֶמֶר הַגְּמֵלִים וְכוּלֵל צֶמֶר הָאָרְנָבִים, וְאָרְגַּב בּוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל צֶמֶר צֶדֶד זֶה, וְחוּט אֶחָד שֶׁל פִּשְׁתֵּן צֶדֶד זֶה - אָסוּר. בְּגַד שֵׁישׁ בְּרֵאשׁוֹ אֶחָד כְּלָאִים - לֹא יִתְכַסֶּה צֶדֶד הַשָּׁנִי, אִף עַל פִּי שֶׁהַכְּלָאִים מִנְחָ בְּאַרְצֵךְ:

ט. חֲלוּק שֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּפְרַם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל פִּשְׁתֵּן, וְשֶׁל פִּשְׁתֵּן שֶׁנִּפְרַם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל צֶמֶר - אִיֵּן בּוֹ מִשׁוּם כְּלָאִים, וְאִיֵּן יוֹצֵאִין בְּהֶם בְּשִׁבְתָּ. תְּפָרֵן - אָסוּרִין מִשׁוּם כְּלָאִים, וְיוֹצֵאִין בְּהֶן בְּשִׁבְתָּ:

י. לּוֹבֵשׁ אָדָם שְׁתֵּי חֲלָקוֹת שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל פִּשְׁתֵּן זֶה עַל גִּבּוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁנִּפְנְדְתוּ חֲגוּרָה עָלָיו מִבְּחוּץ, וּבִלְבָד שְׁלֵא יִתֵּן אֶת הַמְּשִׁיחָה וְיִקְשֶׁר בֵּין שְׁתֵּי כְּתָפָיו. בְּלֵאִרִי

נָשִׁים - אִיֵּן בְּהֶן מִשׁוּם כְּלָאִים. תְּפָרֵן - מִקְּבֻלוֹת הַטְּמֵאָה וְאָסוּרוֹת מִשׁוּם כְּלָאִים. מִטְּפָחוֹת תְּבָה - אִיֵּן בְּהֶן מִשׁוּם כְּלָאִים. מִטְּפָחוֹת יָדִים, וּמִטְּפָחוֹת סִפְרִים, וּמִטְּפָחוֹת סִפּוּג - אִיֵּן בְּהֶם מִשׁוּם כְּלָאִים. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֹסֵר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מִתִּיר, וְחַכְמִים אֹסְרִין:

יא. לֹא יִתֵּן אֶת הַמְּרַדְעֵת עַל כְּתָפוֹ אֶפְלוֹ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַזֶּבֶל. וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר. בְּגַד שְׂאֵבֵד בּוֹ כְּלָאִים - לֹא יִמְכְּרוּ לְנָכְרִי, וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ מְרַדְעֵת לְחִמּוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלִיעֶזֶר אֹמֵר: לֹא יַעֲשֶׂה הַיָּמֵנוּ טְלָאִי לְבָגָד אִימְרָא הַמְּפָרְסֵמַת. אֲכָל יַעֲשֶׂה הַיָּמֵנוּ תְּכָרִיד לְמַתִּים:

יב. כִּפָּה שֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּתְּנוּ בַּפִּשְׁתֵּן - מִתָּר. עֲשֶׂה שְׁנֵי רֵאשֵׁי בְּצַד אֶחָד - אָסוּר. צֶמֶר שֶׁנִּתְּנוּ בַּפִּשְׁתֵּן לְהִיּוֹת אֹרְגַּב עָלָיו - הֲרִי זֶה אָסוּר, שֶׁבִּשְׂעָה שֶׁהוּא אֹרְגַּב הִיָּה נִטְוָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלִיעֶזֶר: לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׂעֻטָּנוּ? מִפְּנֵי שֶׁמְלִיז אֶת אָבִיו שֶׁבִּשְׂמֵים עָלָיו:

יג. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר: לֹא יִקְשֶׁר סָרֵק שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל פִּשְׁתֵּן לְחַגוּר בּוֹ אֶת מְתָנְיוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁהֲרֻצוּעָה בְּאִמְצָע. הַפּוֹקְרִית וְהַצִּיפָּה - אִיֵּן בְּהֶם מִשׁוּם כְּלָאִים. וְאִם תְּפָרֵן - מִקְּבֻלִין טְמֵאָה וְאָסוּרִין מִשׁוּם כְּלָאִים. פִּשְׁתֵּן שֶׁצָּבְעוּ בְּחֵרֶת - לֹא יִמְכְּרוּ לְנָכְרִי, וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ אִימְרָא לְפִשְׁתֵּן הַמְּפָרְסֵמַת. בְּכָרִים וּבְכֻסְתוֹת - הֲרִי זֶה מִתָּר:

יד. אֲסֻפְלָנִית מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - אִיֵּן בְּהֶן מִשׁוּם כְּלָאִים. הַמַּת, וְהַבְּהִמָּה, וְהַאֲהֵלִין, וְהַאֲכַסְלִים, וְהַאֲסֻטָּמָא, וְקָלַע, וְוִילוֹן, וּבִגְדֵי כְּהֵנִים, וּבִגְדֵי כְּהֵן גְּדוּל - אִיֵּן בְּהֶן מִשׁוּם כְּלָאִים. בְּגֵדֵי כְּהֵן גְּדוּל, הַיּוֹצֵא בְּהֶן לְמַדְיָנָה - חֲזִיב. וּבִמְקַדְשׁ, בֵּין לְשֵׁרֶת וּבֵין שְׁלֵא לְשֵׁרֶת - פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לְעִבּוּדָה:

מִסְכַּת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ראשון

א. שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ בַּיִת סָאָה – הֲרֵי אֵלוֹ מִצְטַרְפִּין, וְחוֹרְשִׁין כָּל בַּיִת סָאָה בְּשִׁבְלֵן. וּבִלְבָד שְׁתָּהָא מְטַעֲתָן מִמְטַע עֲשָׂרָה לְבַיִת סָאָה; דְּכַרְבִּי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא צָרְכָן. כַּמָּה רוּחַ יְהֵא בִּינְיָהֶן? רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּדִי שְׂיֵהָא בְּקָר עוֹבֵר בְּכִלְיוֹ. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וּבַיִת דִּינֹו הִתְקִינֵנוּ: שְׂיֵהוּ מִתְרִין בְּעִבּוּדַת הָאָרְצִין עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה:

ב. אֵילָן הָעוֹמֵד בְּבַיִת קַבִּים, וּשְׁנַיִם הָעוֹמְדִים בְּבַיִת אַרְבַּע קַבִּים – אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא צָרְכָן. שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, אֵילָנוֹת שֶׁל אַחַר, וְהַשְּׂדֵה שֶׁל אַחַר, אִף עַל פִּי שֶׁבַעל הַשְּׂדֵה חוֹרֵשׁ מִפְּנֵי צָרְךְ שְׂדֵהוּ – הֲרֵי זֶה מִתֵּר. זְקָנָה שְׂהִיא נִרְאִית בְּנִטְעִיָּה – כְּנִטְעִיָּה. נִטְעִיָּה שְׂהִיא נִרְאִית בְּזְקָנָה – פְּזָקָנָה. מַה בֵּין זְקָנָה לְנִטְעִיָּה? זְקָנָה – עַד עֲצָרְתָּ. נִטְעִיָּה – עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. זְקָנָה – מַעֲזִין שְׁלֹשָׁה, וְנִטְעִיָּה – מַעֲזִין עֶשֶׂר. וּשְׂדֵה קָנִים – נִדּוֹן כְּנִטְעִיָּה:

ג. שְׁלֹשָׁה קִשּׁוּאִין שְׁלֹשָׁה דְלוּעִין וְאַרְבַּע נִטְעִיּוֹת – הֲרֵי אֵלוֹ מִצְטַרְפִּין, וְחוֹרְשִׁין כָּל בַּיִת סָאָה בְּשִׁבְלֵן. וּבִלְבָד שְׁתָּהָא מְטַעֲתָן עֲשָׂרָה לְבַיִת סָאָה. כַּמָּה רוּחַ יְהֵא בִּינְיָהֶן? רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שְׁתַּחֲתִיּוֹ וְחוּצָהּ לוֹ – מְלֵא צֶמֶד וְכִלְיוֹ:

ד. אִיזוֹ הִיא נִטְעִיָּה? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בַּת חֲמֵשׁ, בַּת שֵׁשׁ, בַּת שֶׁבַע. אָמַר רַבִּי: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ בַת חֲמֵשׁ בַּת שֵׁשׁ וּבַת שֶׁבַע? אֶלָּא גְּפָנִים – בְּנֵי חֲמֵשׁ, תְּאֵנִים – בְּנֵי שֵׁשׁ, וְזִיתִים – בְּנֵי שֶׁבַע:

ה. מוֹכְרִין וּמוֹצִיאִין זְבִלִים עָרֵב שְׁבִיעִית מִיִּשְׂרָאֵל הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית. וּמִן הַנִּכְרִי וּמִן הַכּוֹתִי, אֶפְלוּ בַשְּׁבִיעִית – מִתֵּר. עַד מָתִי מִתֵּר לְזָבֵל? כָּל זְמַן שֶׁמִּתֵּר לְחֲרֹשׁ – מִתֵּר לְזָבֵל:

ו. מִשְׁקִין אֶת הַנְּטִיעוֹת – עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפּוֹר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בַּיִת שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִשְׁקָה עַל הַנוֹף וְיִוֶּרֶד עַל הָעֵקֶר. בַּיִת הֵלֵל אוֹמְרִים: עַל הַנוֹף וְעַל הָעֵקֶר. אָמְרוּ בַיִת הֵלֵל לְבַיִת שְׁמַאי: אִם אֲתָה מִתֵּר לוֹ מִקְצָתוֹ – תִּתִּיר לוֹ אֶת הַכֹּל. אִם אֵין אֲתָה מִתֵּר לוֹ הַכֹּל – אֵל תִּתֵּר לוֹ מִקְצָת:

ז. וּמְכַנְּוִין אֶת הַנְּטִיעוֹת עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיוּ מְכוּרְכוֹת לְפָנָי שְׁבִיעִית – נוֹטְלִין אִף בַשְּׁבִיעִית. אֵלוֹ הֵן עוֹגִיּוֹת, אֵלוֹ בְּדִידִין שְׁבַעֲקָרִי אֵילָנוֹת. מוֹתְרִין וּמְשַׁמְטִין בְּקָנִים. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לוֹתֵר וּלְשַׁמֵּשׁ לְפָנָי הַחֵג – מוֹתְרִין וּמְשַׁמְשִׁין לְפָנָי הַחֵג. לְאַחַר הַחֵג – מוֹתְרִין וּמְשַׁמְשִׁין לְאַחַר הַחֵג:

ח. פָּגִי עָרֵב שְׁבִיעִית שְׁנַכְסוֹ לְשְׁבִיעִית – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְסוּף – אֵין סָכִין מִפְּנֵי שְׂהִיא עֲבוּדָה. מְקוּם שֶׁלֹּא נִהְגּוּ לְסוּף – סָכִין. וְשֶׁל שְׁבִיעִית שְׂיִצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית – הַכֹּל שׁוֹיִן שְׂאִין סָכִין אוֹתָן, וְאֵין מְקַנְחִין אוֹתָן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ פָּגִים מִחֲבֵרוּ בְשָׂאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ, אִף בְּמְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְסוּף – סָכִין. לֹא יִקְנַח שָׂרְף בְּעֵקֶר, מִפְּנֵי שְׁמִתְרִין. אֲבָל מְקַנְחוּ בְּעֵלִין:

ט. תְּאֵנָה שְׁנַחֲקֵלְפָה – אֵין טוֹחִין אוֹתָהּ בְּטִיט, שְׂהִיא מְלֹאכְתָּה. אֵין תּוֹלִין תְּחוּמִין בְּתֵאֵנָה, וְאֵין מְרַכִּיבִין בְּתֵאֵנָה, מִפְּנֵי שְׂהִיא עֲבוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמוֹעֵד – צוֹרֵרוּ, בַשְּׁבִיעִית – הוֹפְךְ:

י. סוֹקְרִין אֶת הָאֵילָן בְּסִקְרָא, וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בְּאֲבָנִים, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם דְּרַכִּי הָאֲמוּרִי. מְסַלְקִין, מְקוֹנְצִין, מְקַטְפִּין⁵, מְסַתְּחִין⁶, וּמַצְדִּידִין⁷, וּמַגְמִזִּין –

⁵ כָּל אֵלוֹ הֵם לְשׁוֹנוֹת שֶׁל סְלוּק הַקּוֹצִים מִהַשְּׂדֵה בַשְּׁבִיעִית.

⁶ נִקְוִי הָאֲבָנִים.

עד ראש השנה, ונוטל את הרוֹאָה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אין אוֹכְלִין את הפגים בשביעית:

יא. חורשין שדה בית השלחין, ומשקין אותן שלשים יום לפני ראש השנה. רבי אומר: עד לפני ראש השנה שלשה ימים כדי שיטע וישריש:

יב. אין בודקין את הזרעים באדמה בגללים ובעצין. אבל דובקין אותם בגללים ובעצין, ומשרין משביעית למוצאי שביעית, ומקימין את העלוים⁷ שבגג, אבל אין משקין אותן:

מִסְכַּת שְׁבִיעִית פָּרָק שְׁנִי

א. מרביצין שדה בערב שביעית כדי שתעלה ירקות בשביעית. ולא עוד: אלא אף בשביעית, ומרביצין אותה כדי שתעלה ירקות למוצאי שביעית:

ב. בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית - מרביצין עליהן מים כדי שיהיו נוחין לעקר. הלוחף שהעלה תמרות בשביעית - לא יטלו הימנו בשביעית מפני מראית העין:

ג. הנוטע והמבריק והמרכיב שלשים יום לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומתור לקימן בשביעית. פחות מכן - לא עלתה לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. פרות נטיעה זו - אסורין עד חמשה עשר בשבט. אם ערלה - ערלה. אם רבעי - רבעי:

ד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגמור - שהוא לשעבר. ועל שלא הניץ - שהוא לעתיד לבוא. על מה נחלקו? על התורמל, שביית

שמאי אומרים: לשעבר, ובית הלל אומרים: לעתיד לבוא.

ה. פול המצרי שמנע ממנו מים שלשים יום לפני ראש השנה - מתעשר לשעבר ומתור לקימן בשביעית. ואם לאו - אסור לקימן בשביעית, ומתעשר לשנה הבאה. במה דברים אמורים? בשל שקנא. אבל בשל בעל - שמנע הימנו שתי מרבעות; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: שלש. רבי יוסי בן כפר אמר משום רבי שמעון שזורי: במה דברים אמורים? בזמן שזרעו לירק וחשב עליו לזרעו. אבל אם זרעו מתחלה לזרע, ומקצתן השריש לפני ראש השנה, ומקצתן השריש לאחר ראש השנה - אין מעשרין מזו על זו, אלא כונס גרנו לתוכו ומעשר הימנו עליו. נמצא מעשר מן החדש על החדש, ומן הישן על הישן.

ו. מעשר עני ומעשר שני לפי השבון - נוטל את העישור ועושה אותו מעשר⁹, ופודה אותה, ועושה אותה מעשר עני. אם זרעו מתחלה לזרע וירק, או שזרעו לזרע וחשב עליו לירק, זרעו - מתעשר לשעבר, וירקו - משעת לקיטתו. נמצאת אומר, שש מדות בפול המצרי: זרע לזרע - מתעשר לשעבר. וזרע לירק - מתעשר לעתיד לבוא. זרע לזרע ולירק, או שזרע לזרע ואחר כך חשב עליה לירק - מעשר מירקו על זרעו ומזרעו על ירקו. בשלקט לפני ראש השנה. אבל אם לקט לאחר ראש השנה - זרעו מתעשר לשעבר, וירקו בשעת לקיטתו. כשהביא שלישי לפני ראש השנה. אבל הביא לאחר ראש השנה, בין זרעו בין ירקו - מתעשר לבוא. זרע לזרע, וחשב עליו לירק - באה במחשבה. זרע לירק וחשב עליו לזרע - לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא אם כן מנע ממנה שלש מרבייות. עשה בלן קצצן גמורין לפני ראש השנה, זרעו - מתעשרת לשעבר, וירקו - בשעת

⁷ שמתקנים את המצר והצד.

⁹ פרושו: מעשר שני.

⁸ מין פרי

ט. כּל יְרָקוֹת שֶׁהוֹקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מִתֵּר לְקַיֵּמָן בְּשִׁבְעֵינִית. אִם הָיָו רַכִּין - אֲסוּר לְקַיֵּמָן בְּשִׁבְעֵינִית מִפְּנֵי מְרֵאִית הָעֵינַן. אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְשַׂרְשׁ אֶת הַלּוּף, אֲלֵא מְנִיחִין כְּמֹת שֶׁהִיא. אִם צוּמַח לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעֵינִית - מִתֵּר. אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְשַׂרְשׁ אֶת הַקּוּנְדָס, אֲבָל גּוֹזְזָה בְּעָלִים. אִם צְמַחָה לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעֵינִית - מִתֵּר:

י. הַתְּבוּאָה וְהַקְטָנוֹת שֶׁהִבִּיאוּ שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מִתְּעַשְׂרִין לְשַׁעֲבֵר, וּמִתֵּרִין בְּשִׁבְעֵינִית. וְאִם לֹא - אֲסוּרִין בְּשִׁבְעֵינִית, וּמִתְּעַשְׂרִין לְשָׁנָה הַבְּאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: פּוֹל הַמְּצָרִי שְׁזָרְעוּ לְזָרַע בַּתְּחִלָּה, וְכֵן פּוֹלִין הַגְּמֻלוֹנִין וְכֹל כִּיּוֹצֵא בְּהֵן שֶׁהִשְׁרִישׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מִתְּעַשְׂרִין לְשַׁעֲבֵר, וּמִתֵּרִין בְּשִׁבְעֵינִית. וְאִם לֹא - אֲסוּרִין בְּשִׁבְעֵינִית, וּמִתְּעַשְׂרִין לְשָׁנָה הַבְּאָה. אִמֵּר בֵּן עֲזַאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה מִשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵף מִשֶּׁהִשְׁרִישׁוּ. חִזֵּר רַבִּי עֲקִיבָה לְהִיּוֹת שׁוֹנֵה כְּדַבְּרֵי בֵּן עֲזַאי:

יא. אִין מְלַקְטִין עֲשָׂבִים מִגְּבֵי זֶבֶל, אֲבָל מְלַקְטִין מִמֶּנּוּ קְשׁוּשׁוֹת. נוֹתְנִין עֲלָיו קֶשׁ אוֹ תָבֵן, כְּדִי שִׁירְבָה. נוֹתְנִין עֲלָיו מִים, כְּדִי שִׁיפְרַח. וְעוֹדְרִין אוֹתוֹ, כְּדִי שִׁתְּפַח:

יב. אִין מוֹסִיפִין לֹא עַל הַמְּשַׁפְּלוֹת וְלֹא עַל הָאֲשָׁפוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹסִיפִין עַל הַמְּשַׁפְּלוֹת וְאִין מוֹסִיפִין עַל הָאֲשָׁפוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף עַל הָאֲשָׁפוֹת. וּבִלְבָד שְׁלֵא יִפְחוֹת מִשְׁלֵשׁ אֲשָׁפוֹת לְבֵית סָאָה:

יג. הַמְדִיר אֶת שְׂדֵהוּ - עוֹשֶׂה סֶהֳרָה¹² לְבֵית סְאֵתִים. נִתְמַלֵּאת - עוֹקֵר מִתּוֹךְ הַסֶּהֳרָה, וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה בֵּית הַסֶּהֳרָה אַחֵר, וְעוֹשֶׂה אֲשָׁפוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כְּדָרֵךְ הַמְּזוּבְּלִין. אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמָּן שֶׁהִיָּתָה צֶאֱנוּ מִעֵטָה. אֲבָל אִם הִיָּתָה צֶאֱנוּ מִרְבָּה, אֲפֹלוּ בֵּית כּוֹר אֲפֹלוּ בֵּית כּוֹרִים -

לְקִיטָתוֹ. לֹא עֲשֶׂה קֶצֶץ - צוּכֵר לְתוֹכוֹ, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מְזוּרַע עַל יָרֵק וּמִיָּרֵקוֹ עַל זָרְעוֹ. הַשֶּׁבֶת וְהַכּוֹסֵבֵר שְׁזָרְעוּ לְיָרֵק, אֵף עַל פִּי שֶׁהִשְׁרִישׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִקְטָן לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּשַׁעַת לְקִיטָתָן - עֵישׁוֹרִין. וּמִתְּעַשְׂרִין מְזוּרַעוּ עַל יָרֵקוֹ וּמִיָּרֵקוֹ עַל זָרְעוֹ. וְאִם הִבִּיאוּ שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה זָרְעוּ מִתְּעַשֵּׂר לְשַׁעֲבֵר וְיָרֵקוֹ בְּשַׁעַת לְקִיטָתוֹ. הַשֶּׁבֶת שְׁזָרַע לְזָרַע - מִתְּעַשְׂרֵת זָרַע, וּפְטוּרָה זִירִין וְיָרֵק. זָרְעָה יָרֵק - מִתְּעַשֵּׂר זָרַע וְיָרֵק. (זִירִין, וּפְטוּרָה). זָרְעָה זִירִין - מִתְּעַשֵּׂר זָרַע וְיָרֵק וְזִירִין¹¹.

יד. כּל יְרָקוֹת שְׁזָרְעוּן לְזָרַע - בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ. יָרֵקֵן - חֵיב, וְזָרְעוּן - פְּטוּר. הַתְּבוּאָה וְהַקְטָנוֹת שְׁזָרְעוּן לְזָרַע - בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ. זָרְעוּן - חֵיב, וְיָרֵקֵן - פְּטוּר. הַפּוֹל וְהַשְּׁעוֹרִין וְהַתְּלָתָן שְׁזָרְעוּן לְיָרֵק - בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ. זָרְעוּן - חֵיב, וְיָרֵקֵן - פְּטוּר. הַשְּׁחָלִים וְהַגְּרָגִיר שְׁזָרְעוּן לְזָרַע - מִתְּעַשְׂרִין זָרַע וְיָרֵק. זָרַע יָרֵק - מִתְּעַשְׂרִין יָרֵק וְזָרַע:

טו. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּצָלִים הַקִּיצוֹנִין שְׂרַבְצָן לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מִתְּעַשְׂרִין לְשַׁעֲבֵר וּמִתֵּרִין בְּשִׁבְעֵינִית. וְאִם לֹא - אֲסוּרִין בְּשִׁבְעֵינִית, וּמִתְּעַשְׂרִין לְשָׁנָה הַבְּאָה. הִיָּתָה שְׁנִיָּה וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית - אִין מוֹדְכִין, וְאִין מוֹנְעִין מִהֵן מִים, כְּדִי שִׁיָּהָא מְעַשֵּׂר שְׁנִי. הִיָּתָה שְׁלִישִׁית וְנִכְנְסָה רְבִיעִית - מוֹדְכִין וּמוֹנְעִין מִהֵן, כְּדִי שִׁיָּהָא מְעַשֵּׂר עֲנִי. וּמִתֵּר לְדַכֵּן בְּרַגְלֵי. וְכֵן כָּל אָדָם נוֹהֲגִין:

¹⁰ גְּבַעוּלִין - קְנִיָּים.

¹¹ בִּיְחֻזִּין יְהוֹקֵאל גְּרָם לִפְנֵי גְרָסֵת הַיְרוּשְׁלָמִי (מְעַשְׂרוֹת סוּף פָּרָק ד'): זָרְעוּ לְזָרַע - מִתְּעַשְׂרֵת זָרַע וְאִינְהָ מִתְּעַשְׂרֵת יָרֵק. זָרְעָה לְיָרֵק - מִתְּעַשְׂרֵת זָרַע וְיָרֵק וְאִינְהָ מִתְּעַשְׂרֵת זִירִין.

זָרְעָה לְזִירִין - מִתְּעַשְׂרֵת זָרַע וְיָרֵק וְזִירִין.

¹² הַפָּה מְהִיבָה.

תּוֹסֵפֶתָא

הַשָּׁלֵם

מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: תוקע יתד באמצע, ומקיף לה ארבע סהרים מארבע רוחותיה:

יד. היתה כל שדהו בית סאתים - לא יעשה כלה סהר, אלא משיר הימנה מקצת מפני מראית העין; דברי רבי מאיר. רבי יוסי מתיר. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יחזיר לראש; דברי רבי מאיר. וחקמים מתירין. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יהא בינו לחברו בית שמונה סאין; דברי רבי דוסתאי ברבי יהודה. רבי יוסי בן כפיר אומר משום רבי אליעזר: בית סאתים ובית סאתים - זה חולב וזה גוזז לתוכה, ומכניס ומוציא בדרך עליה:

טו. בכל עושין סהרין: באבנים, ומחצלות, בקש, בקנים, ובקלחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיכנס הגדי:

טז. אין מדיירין לא בשבתות ולא בימים טובים ולא בחולו של מועד, אפלו בטובה. אם באו מאליהן - מתר. אין מסייעין אותן, ואין מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. אם היו מדיירין לשבתות, לחדשים, ולשנים - מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. רבי אומר: מדיירין בשבת - בטובה. ביום טוב - במזונו. בחולו של מועד - אפלו נוטל שכרו:

מסכת שביעית פרק שלישי

א. לא יפתח אדם מחצב בתחלה בתוך שדהו, עד שיהו שלש מרביות שהן שלש על שלש על רום שלש. אומר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שמתכונן לעשות שדה. אבל בזמן שאין מתכונן לעשות שדה - אפלו דבר מעט מתר. אומר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שאין מתכונן לעשות שדה.

אבל בזמן שמתכונן לעשות שדה - אפלו כל שהוא אסור:

ב. סלע שצף על גבי הארץ, ואיגד יוצא ממנה, אם יש בו כשעור הזה - מתר, ואם לאו - אסור. אבנים תושבות שהמחרשה מועזעתן, אם יש בהן שתים של משוי שנים שנים - הרי אלו ינטלו. רבי נחמיה אומר: בונין מדרגות על גבי גאיות בערב שביעית, ובשביעית סומך להם עפר ונותנן על גבי גאיות:

ג. מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל - כך אין לו רשות לסקל. ואם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקום הטרשין. מסקלין מפני דרך היחיד, ומפני דרך הרבים, ומפני דרך הספק, ועושין ספיחים שבראש גגות, ומקימין אותו, ואין חוששין, לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ:

ד. זיתי ערב שביעית שנכנסו לשביעית - מסלקין מקומן. ממלאין נקעין שתחתיהן עפר, ועושין עוגיות לגפנים מזו לזו. ולא עוד: אלא אף זיתי שביעית שיוצאים למוצאי שביעית - מתר לעשות כן:

ה. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם זיתים מתוך שלו, כדרך שמלקט מתוך של חברו. את הגס - הגס. חזרו להיות נותנין זה לזה בטובה. התקינו: שיהו מביאין מן המצוי ומן הקרוב. והלב יודע, אם לעקל ואם לעקלקלות. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם צורות וחרסין מתוך שלו, כדרך שמלקט מתוך של חברו. את הגס - הגס. משרבו עוברי עברה - חזרו לאסור:

ו. שדה שנטיבה - אין זורעין אותה במוצאי שביעית. איזו היא שדה שנטיבה? כל זמן שבני אדם חורשין חמש והוא חורש שש, שש והוא חורש שבע. שמאי הזקן אומר: אלו היתה שעיה פנויה, גזרני

עליה שלא תזרע. בית דין של אחריו גזרו עליה שלא תזרע:

ז. אין חוכרין גירין מישראל החשוד על השביעית. אבל לוקחין הימנו שדה זרועה, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לזרע. המקבל שדה מן הנכרי - פוסק עמו על מנת שהנכרי זרעה. הנכרי והכותי שחרשו - אין עושין אותן בית הפרס, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לגזר. אין מגדלין בהמה דקה. אבל מגדלין בהמה גסה, שלא גזרו אלא גדר שיוכל לעמד:

ח. הקוצץ קורה של שקמה - הרי זה לא יחליק ולא ידריג, אלא מצין כדי שתהא קיצתה שוה. רבי יהודה אומר: מקום שנהגו לדרג - יחליק. לחליק - ידריג. הרי זה מגביה טפח וקוצץ טפח. וכן היה רבי יהודה אומר: הלוקח בתולה של שקמה מחברו, בשאר שני שבוע - הרי זה מגביה עשרה טפחים וקוצץ. נמצאת אומר: שלש בתולות הן: בתולת אדם. בתולת אדמה. בתולת אילן. בתולת אדם - כל שלא נבעלה מימיה. בתולת אדמה - כל שלא נעבדה מימיה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין בה חרס. בתולת אילן - כל שלא נקצצה מימיה:

ט. אין עוקרין גדר שבין שתי שדות, אחד גדר של עצים, ואחד גדר של אבנים. במה דברים אמורים? בזמן שמתפזר לעשות שדה. אבל עצים - מתר. המשרש עקר חרוב וסדן שקמה, לעצים - מתר, ולשדה - אסור:

י. מחפריות שנוטל מהן אילן¹³ - הרי זה לא יכסם בעפר. אבל מכסם באבנים או בקש. הקוצץ בקנים - הרי זה מגביה טפח וקוצץ. רבן שמעון בן גמליאל אומר:

מקום שנהגו לקוצץ - יחתך. לחתך - יקוצץ. הרי זה מגביה טפח וקוצץ:

יא. אין מדלין את הקנים בחיצות הקנים, מפני שהיא מלאכתן. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: מתר אדם ליטע אילן סרק כדי לעשות סיג:

יב. בשביעית - אין מלמדין את הפרה אלא בחילת¹⁴ בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בתוך שדה חברו מתר. ובלבד שלא יסמך לה מענה. אבא שאול אומר: מגדר בחרשין, וגוממין מעם הארץ, ובלבד שלא יקוצץ בקורדום:

יג. פגין של ערב שביעית - אין חולקין אותן בשביעית, מפני שהיא מלאכתן. ובסיפות - מתר. בקר ובכפניות - מתר. מאימתי אדם רשאי לקוצץ את האילן בשאר שני שבוע? משיבא לעונת המעשרות:

יד. אין מוכרין שדה אילן לחשוד על השביעית, אלא אם כן פוסק עמו על מנת שאין לו באילן. וכן לא ימסר בשאר שני שבוע למי שחשוד על המעשרות. רבי שמעון מתיר, מפני שהוא אומר לו: 'אני מכרתי את שלי, צא ותבע את שלך':

¹³ ב'מנחת בכורים' הביא גרסת הגר"א:

מחפירות שנוטל מהאילן.

¹⁴ מקום חול שאי אפשר לזרע שם.

15 Dec	ראשון Sunday	יד 14	בבלי: בבא בתרא קעג ירושלמי: תענית ט תוספתא: כלאים ב נ"ך: דברי הימים א ח-ט רמב"ם: טומאת מת כג	נץ החמה..... 7:13 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:32 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:18 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:42	עלות השחר..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א... 9:54 שקיעה..... 4:29
16 Dec	שני Monday	טו 15	בבלי: בבא בתרא קעד ירושלמי: שקלים א תוספתא: כלאים ג נ"ך: דברי הימים א י-יא רמב"ם: טומאת מת כד	נץ החמה..... 7:14 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:32 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:19 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:43	עלות השחר..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א... 9:55 שקיעה..... 4:29
17 Dec	שלישי Tuesday	טז 16	בבלי: בבא בתרא קעה ירושלמי: שקלים ב תוספתא: כלאים ד נ"ך: דברי הימים א יב-יג רמב"ם: טומאת מת כה	נץ החמה..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:33 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:19 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:43	עלות השחר..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א... 9:55 שקיעה..... 4:30
18 Dec	רביעי Wednesday	יז 17	בבלי: בבא בתרא קעו ירושלמי: שקלים ג תוספתא: כלאים ה נ"ך: דברי הימים א יד-טו רמב"ם: פרה אדומה א	נץ החמה..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:33 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:43	עלות השחר..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א... 9:56 שקיעה..... 4:30
19 Dec	המישי Thursday	יח 18	בבלי: סנהדרין ב ירושלמי: שקלים ד תוספתא: שביעית א נ"ך: דברי הימים א טז-יז רמב"ם: פרה אדומה ב	נץ החמה..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:44	עלות השחר..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א... 9:56 שקיעה..... 4:30
20 Dec	ששי Friday	יט 19	בבלי: סנהדרין ג ירושלמי: שקלים ה תוספתא: שביעית ב נ"ך: דברי הימים א יח-יט רמב"ם: פרה אדומה ג	נץ החמה..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:21 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:44	עלות השחר..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א... 9:57 שקיעה..... 4:31
21 Dec	שבת Shabbos	כ 20	בבלי: סנהדרין ד ירושלמי: שקלים ו תוספתא: שביעית ג נ"ך: דברי הימים א כ-כא רמב"ם: פרה אדומה ד	נץ החמה..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:35 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:21 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:45	עלות השחר..... 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:59 סו"ז תפלה - מג"א... 9:57 שקיעה..... 4:31

דורך דעם וואס א איד איז מקיים מצוות מעשיות, וועט ער אנהויבן צו געדענקען
און מער נישט פארגעסן.

(ספר המדות אות זכירה סימן ו')